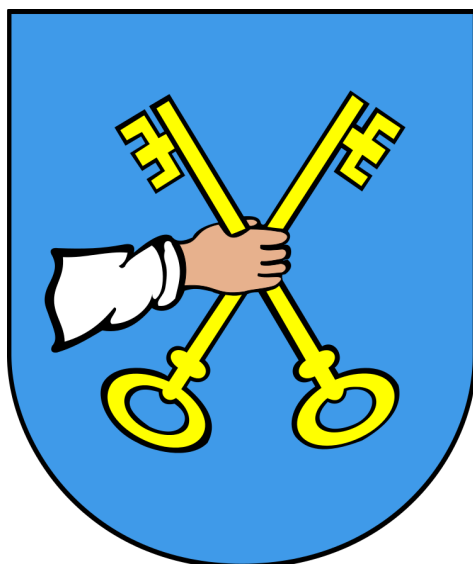
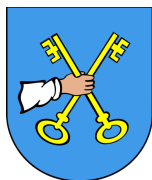

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY MSTÓW
NA LATA 2018-2021
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025**

ZLECENIODAWCA:

GMINA MSTÓW

ul. 16 Stycznia 14, 42-244 Mstów,
tel.: 32 328 40 05, faks: 32 378 55 58
mail: ug@mstow.pl, www.mstow.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Golezowska 16/125, 43-300 Bielsko-Biała
tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869
mail: biuro@eko-team.com.pl, www.eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak
Sebastian Kulikowski

INFORMACJE ZAMIESZCZONE W NINIEJSZYM OPRACOWANIU ZOSTAŁY UDOSTĘPNIONE PRZEZ :

1. *Urząd Gminy Mstów*
2. *Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,*
3. *Generalną Dyрекję Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach,*
4. *Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach,*
5. *Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach,*
6. *Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,*
7. *Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląski Oddział Regionalny w Częstochowie,*
8. *Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie,*
9. *Okręgową Stację Chemiczno Rolniczą w Gliwicach,*
10. *Nadleśnictwo Złoty Potok,*
11. *Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Katowicach,*
12. *Polską Spółkę Gazownictwa Oddział w Zabrze,*
13. *Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Świerklanach,*
14. *Tauron Dystrybucję S.A.*

WFOŚiGW w KATOWICACH

*Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
w Katowicach*

*Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach.*

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	9
1.1.	Cel i podstawa opracowania.....	9
1.2.	Metodologia opracowania i zawartość dokumentu.....	10
2.	Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi.....	12
3.	Ogólna charakterystyka gminy	16
3.1.	Położenie.....	16
4.	Ocena stanu środowiska	18
4.1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	18
4.1.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	18
4.1.2.	Opis stanu obecnego.....	19
4.1.2.1.	<i>Klimat na obszarze Gminy</i>	19
4.1.2.2.	<i>Jakość powietrza na obszarze gminy Mstów</i>	20
4.1.2.3.	<i>Emisja z emitorów liniowych</i>	23
4.1.2.4.	<i>Niska emisja na terenie gminy Mstów</i>	28
4.1.2.5.	<i>System gazowniczy</i>	29
4.1.2.6.	<i>Warunki wykorzystania OZE</i>	30
4.1.3.	Analiza SWOT.....	35
4.1.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu klimatu i jakości powietrza.....	35
4.2.	Zagrożenia hałasem	37
4.2.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	37
4.2.2.	Opis stanu obecnego.....	37
4.2.2.1.	<i>Hałas przemysłowy</i>	38
4.2.2.2.	<i>Hałas drogowy</i>	38
4.2.2.3.	<i>Hałas kolejowy i lotniczy</i>	39
4.2.3.	Analiza SWOT.....	40
4.2.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem.....	40
4.3.	Pola elektromagnetyczne	41
4.3.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	41
4.3.2.	Opis stanu obecnego.....	41
4.3.3.	Analiza SWOT.....	42
4.3.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych.....	42
4.4.	Gospodarowanie wodami.....	44
4.4.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	44
4.4.2.	Opis stanu obecnego.....	44
4.4.2.1.	<i>Wody powierzchniowe</i>	44
4.4.2.2.	<i>Monitoring rzek w rejonie gminy Mstów</i>	45
4.4.2.3.	<i>Wody podziemne</i>	46
4.4.2.4.	<i>Monitoring wód podziemnych</i>	46
4.4.2.5.	<i>Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy</i>	47
4.4.3.	Analiza SWOT.....	49
4.4.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami.....	50
4.5.	Gospodarka wodno - ściekowa.....	51
4.5.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	51
4.5.2.	Opis stanu obecnego.....	51
4.5.2.1.	<i>Zaopatrzenie w wodę</i>	51
4.5.2.2.	<i>Odbiór ścieków</i>	52
4.5.3.	Analiza SWOT.....	54
4.5.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	54
4.6.	Zasoby geologiczne	55
4.6.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	55
4.6.2.	Opis stanu obecnego.....	55
4.6.2.1.	<i>Surowce naturalne</i>	55
4.6.3.	Analiza SWOT.....	56
4.6.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych	56
4.7.	Gleby	58
4.7.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	58
4.7.2.	Opis stanu obecnego.....	59
4.7.2.1.	<i>Struktura użytkowania terenu</i>	59
4.7.3.	Analiza SWOT.....	62
4.7.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb.....	63
4.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	64

4.8.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	64
4.8.2.	Opis stanu obecnego.....	64
4.8.2.1.	<i>Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy</i>	<i>66</i>
4.8.2.2.	<i>Ilości zebranych odpadów</i>	<i>67</i>
4.8.2.3.	<i>Azbest.....</i>	<i>68</i>
4.8.2.4.	<i>Edukacja ekologiczna.....</i>	<i>68</i>
4.8.3.	Analiza SWOT.....	69
4.8.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami zapobiegania powstawaniu odpadów ..	69
4.9.	Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne.....	70
4.9.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	70
4.9.2.	Opis stanu obecnego.....	71
4.9.2.1.	<i>Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska.....</i>	<i>71</i>
4.9.2.2.	<i>Formy ochrony przyrody na terenie Gminy.....</i>	<i>72</i>
4.9.2.3.	<i>Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....</i>	<i>75</i>
4.9.3.	Analiza SWOT.....	76
4.9.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych	76
4.10.	Zagrożenia poważnymi awariami	78
4.10.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	78
4.10.2.	Opis stanu obecnego.....	78
4.10.3.	Analiza SWOT.....	79
4.10.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami.....	79
5.	Zagadnienia horyzontalne.....	81
5.1.	Adaptacja do zmian klimatu.....	81
5.2.	Nadzwyczajne zagrożenia.....	82
5.3.	Działania edukacyjne.....	82
5.4.	Monitoring środowiska	83
6.	Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie.....	84
6.1.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu klimatu i jakości powietrza	85
6.2.	Harmonogram zadań własnych w zakresie klimatu i jakości powietrza	87
6.3.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie klimatu i jakości powietrza	88
6.4.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed hałasem.....	89
6.5.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń hałasem.....	90
6.6.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń hałasem	90
6.7.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pól elektromagnetycznych.....	91
6.8.	Harmonogram zadań własnych w zakresie pól elektromagnetycznych	91
6.9.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.....	91
6.10.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarowania wodami	92
6.11.	Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami	93
6.12.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami.....	93
6.13.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.....	95
6.14.	Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.....	96
6.15.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	96
6.16.	Cele, kierunki interwencji w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi	97
6.17.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi	97
6.18.	Cele, kierunki interwencji w zakresie ochrony gleb.....	98
6.19.	Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony gleb	99
6.20.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb.....	99
6.21.	Cele, kierunki interwencji w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów ...	100
6.22.	Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów.....	101
6.23.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów.....	101
6.24.	Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych.....	102
6.25.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych	103
6.26.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych.....	104
6.27.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń poważnymi awariami.....	106
6.28.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami.....	106
6.29.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami	107
7.	System realizacji Programu Ochrony Środowiska	108

8. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	110
---	-----

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. LOKALIZACJA GMINY Mstów NA TLE WOJEWÓDZTWA I SĄSIEDZTWA GMIN	16
RYSUNEK 2. UKŁAD DROGOWY GMINY Mstów	17
RYSUNEK 3. RÓŻA WIATRÓW W REJONIE GMINY Mstów	19
RYSUNEK 4. TEMPERATURA NA STACJI ŻŁOTY POTOK W LATACH 2016-2017	19
RYSUNEK 5. ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU SIARKI NA STACJI W ŻŁOTYM POTOKU W LATACH 2016 - 2017 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	21
RYSUNEK 6 ŚREDNIE STĘŻENIE TLENKÓW AZOTU NA STACJI W ŻŁOTYM POTOKU W LATACH 2016 - 2017 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	22
RYSUNEK 7. ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM10 NA STACJI W ŻŁOTYM POTOKU W LATACH 2016 - 2017 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	22
RYSUNEK 8. UDZIAŁ POJAZDÓW NA DRODZE WOJEWÓDZKIEJ NR 786 PRZEJEŹDŻAJĄCYCH PRZEZ TEREN GMINY Mstów	25
RYSUNEK 9. UDZIAŁ POJAZDÓW NA DROGACH POWIATOWYCH PRZEJEŹDŻAJĄCYCH PRZEZ TEREN GMINY Mstów	26
RYSUNEK 10. UDZIAŁ POJAZDÓW NA DROGACH GMINNYCH PRZEJEŹDŻAJĄCYCH PRZEZ TEREN GMINY Mstów ..	27
RYSUNEK 11. UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH NOŚNIKÓW ENERGII W OGÓLNYM BILANSIE (%)	29
RYSUNEK 12. POTENCJAŁ TEORETYCZNY ENERGII WODNEJ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W TYM POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	30
RYSUNEK 13. ENERGIA WIATRU W $\text{kWh}/(\text{m}^2/\text{rok})$ NA WYSOKOŚCI 10 I 30 M N.P.M.	31
RYSUNEK 14. ŚREDNIE ROCZNE SUMY USŁONECZNIEŃ	32
RYSUNEK 15. MAPA ROZKŁADU GĘSTOŚCI ZIEMSKIEGO STRUMIENIA CIEPLNEGO NA OBSZARZE POLSKI	33
RYSUNEK 16. WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE GMINY Mstów	44
RYSUNEK 17. PUNKTY MONITORINGU JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH W 2017 R. W REJONIE GMINY Mstów	45
RYSUNEK 18. PUNKTY MONITORINGU JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH W SIECI REGIONALNEJ W 2017 R. W REJONIE GMINY Mstów	47
RYSUNEK 19. OBSZARY ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO W REJONIE GMINY Mstów	49
RYSUNEK 20. ZUŻYCIE WODY NA TERENIE GMINY Mstów W LATACH 2013-2017	52
RYSUNEK 21. ŚCIEKI KOMUNALNE WYTWARZANE NA TERENIE GMINY Mstów W LATACH 2013-2017	53
RYSUNEK 22. LICZBA MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH Z SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ NA TERENIE GMINY Mstów W LATACH 2013-2017	53
RYSUNEK 23. LOKALIZACJA ŹRÓD SUROWCÓW NA TERENIE GMINY Mstów	56
RYSUNEK 24. WZROST/SPADEK UDZIAŁU GRUNTÓW ROLNYCH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GOSPODARSTW ROLNYCH NALEŻĄCYCH DO OSÓB FIZYCZNYCH	60
RYSUNEK 25. LOKALIZACJA GMINY Mstów NA TLE I REGIONU GOSPODARKI ODPADAMI.....	65
RYSUNEK 26. LOKALIZACJA OBSZARÓW CHRONIONYCH NA TERENIE GMINY Mstów	74
RYSUNEK 27. LOKALIZACJA OBSZARÓW LEŚNYCH NA TERENIE GMINY Mstów	75

SPIS TABEL

TABELA 1. ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY Mstów NA LATA 2018-2021 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025”	12
TABELA 2. ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DRODZE WOJEWÓDZKIEJ NR 786.....	24
TABELA 3. ŚREDNIO DOBOWY RUCH NA DROGACH POWIATOWYCH NA TERENIE GMINY Mstów W LATACH 2010- 2020	25
TABELA 4. ŚREDNIO DOBOWY RUCH NA DROGACH GMINNYCH NA TERENIE GMINY Mstów W LATACH 2010-2020	26
TABELA 5. ROCZNA EMISJA SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU NA TERENIE GMINY Mstów W 2015 ROKU	27
TABELA 6. OGÓLNY BILANS POTRZEB ENERGII CIEPLNEJ GMINY Mstów	28
TABELA 7. OGÓLNY BILANS POTRZEB ENERGII ELEKTRYCZNEJ GMINY Mstów	29
TABELA 8. POWIERZCHNIA UPRAW NA TERENIE GMINY Mstów.....	34
TABELA 9. ZAPOTRZEBOWANIE NA SŁOMĘ DLA POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW ZWIERZĄT HODOWANYCH	34
TABELA 10. WSKAŹNIK WIELKOŚCI PRODUKCJI BIOGAZU W PRZELICZENIU NA SZTUKI DUŻE [$\text{M}^3/\text{SD}/\text{d}$]	34
TABELA 11. POGŁÓWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH NA TERENIE GMINY Mstów ORAZ PRODUKCJA BIOGAZU	35
TABELA 12. JAKOŚĆ WODY PODZIEMNEJ W REJONIE GMINY Mstów	47
TABELA 13. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW GMINY Mstów	59
TABELA 14. POWIERZCHNIA WYŁĄCZEŃ* Z PRODUKCJI ROLNICZEJ NA TERENIE GMINY Mstów W LATACH 2015- 2017	60
TABELA 15. STRUKTURA ZASIEWÓW NA TERENIE GMINY Mstów	61

TABELA 16. IŁOŚCI ZEBRANYCH ODPADÓW Z TERENU GMINY MSTÓW.....	67
TABELA 17. POWIERZCHNIOWE FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY MSTÓW	73
TABELA 18. DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	109

WYKAZ SKRÓTÓW:

AKPOŚK	- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
BAT	- najlepsza dostępna technika
RDOŚ	- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
CDPGŚ	- Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska
ChZT	- chemiczne zapotrzebowanie na tlen
DK	- droga krajowa
DW	- droga wojewódzka
GDDKiA	- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GPR	- Generalny Pomiar Ruchu
GPZ	- Główny punkt zasilania
GUS	- Główny Urząd Statystyczny
GZWP	- Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
ITPOK	- instalacja termicznego przetwarzania odpadów
IUNG	- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
KPGO	- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOŚK	- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
LKP	- Leśny kompleks promocyjny
LZWP	- Lokalny zbiornik wód podziemnych
MZP	- mapa zagrożeń powodziowych,
MRP	- mapa ryzyka powodzi
NFOŚiGW	- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR	- Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OOŚ	- ocena oddziaływania na środowisko
ORSIP	- Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej
OSO	- obszary specjalnej ochrony ptaków
OZE	- Odnawialne Źródła Energii
PGW WP	- Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”
PIG	- Państwowy Instytut Geologiczny
PIOŚ	- Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska
PIS	- Państwowa Inspekcja Sanitarna
POH	- Program Ochrony przed Hałasem
POLiŚ	- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PONE	- Program Ograniczania Niskiej Emisji
POP	- Program Ochrony Powietrza
PTTK	- Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze
PWiK	- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
PZRP	- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym
RDLP	- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	- Ramowa Dyrektywa Wodna
RLM	- Równoważna Liczba Mieszkańców
RPO	- Regionalny Program Operacyjny
RZGW	- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SEKAP	- System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej
SIWZ	- Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia
SOO	- specjalne obszary ochrony siedlisk
SPA 2020	- Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030
OŚiGW	- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WODR	- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WORP	- wstępna ocena ryzyka powodziowego
WSO	- Wojewódzki System Odpadowy
WSSE	- Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
WWA	- wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne
PDR	- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii
ZPK	- Zespół Parków Krajobrazowych
ZZR	- zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
9WWA	- dziewięć podstawowych aromatycznych węglowodorów wielopierścieniowych

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną dokumentu jest ustawa Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) po wejściu której nastąpiła zmiana sposobu realizacji krajowej polityki ochrony środowiska. Obecnie jest ona prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Według ustawy Prawo Ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) „[...] w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu Ochrony Środowiska jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych.

Niniejszy „Program...” jest drugim z kolei dokumentem tego rodzaju i obejmuje zadania, które będą realizowane w latach 2018-2021 oraz w perspektywie do 2025 roku. Wcześniejszy program ochrony środowiska opracowany był w 2002 roku.

Podstawą formalną opracowania jest umowa między Eko – Team Konsulting z Bielska Białej, a Gminą Mstów na wykonanie dokumentacji pt.: „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025”.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1405, z późn. zm.), stanowią, iż „projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko [...] wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”. Niemniej po uzgodnieniu braku potrzeby przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny. W związku uzgodnieniem braku potrzeby przeprowadzenia strategicznej nr WOŚ.410.291.2018.AOK z dnia 5 lipca 2018 dla projektu „Programu ochrony środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025” nie będzie przeprowadzane ww. postępowanie.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia, a następnie jego realizacji i wdrażania Programu.

W związku z tym w trakcie procedur opracowania „Programu...” Gmina Mstów zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1405, z późn. zm.).

Interesariusze w tym służby i inspekcje działające na terenie gminy zostali włączeni w prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu. W związku z tym na etapie zbierania danych i materiałów do opracowania wszystkie wydziały zajmujące się szeroko pojętą ochroną środowiska oraz inne jednostki zostały poproszone o sprecyzowanie planów i projektów jakie będą realizowane na terenie gminy do roku 2021 i 2025.

Jednocześnie już na etapie opracowania projektu „Programu...” zostały wyznaczone osoby w Urzędzie Gminy Mstów z Referatu Gospodarki Przestrzennej, Rolnictwa i Ochrony Środowiska do koordynacji i stałej współpracy z Wykonawcą „Programu...”.

Po zaopiniowaniu niniejszego dokumentu przez Zarząd Powiat Częstochowskiego „Program Ochrony Środowiska Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025” zostanie on uchwalony przez Radę Gminy Mstów.

Z wykonania „Programu...” Wójt Gminy Mstów powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Gminy oraz przekazać do organu wykonawczego Powiatu Częstochowskiego.

Program ma za zadanie wyznaczanie ram dla późniejszych przedsięwzięć, realizowanych w zakresie innych programów sektorowych województwa.

Istotnym celem Programu jest zapewnienie efektywnego i sprawnego wykorzystania środków finansowych na działania wskazane w Programie oraz umożliwienie i wspieranie pozyskiwania środków na realizację określonych zadań środowiskowych przez jednostki samorządowe.

Realizacja postanowień „Programu...” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. *Metodologia opracowania i zawartość dokumentu*

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w powiecie. Polityka ochrony środowiska to stworzenie warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem, czyli takim który będzie rozwojem gospodarczym, ekonomicznymi i ekologicznym.

Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku. Aktualnie obowiązujące wytyczne z 2015 roku wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne samorządu powiatowego oraz zadania monitorowane. Zadania monitorowane to zadania realizowane przez jednostki realizujące zadania środowiskowe na terenie gminy, ale bez jej zaangażowania finansowego.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- Zebranie szczegółowych danych z poszczególnych wydziałów Urzędu Gminy, Starostwa Powiatowego w Częstochowie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie gminy w tym między innymi Zarządów Dróg, Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Nadleśnictw Złoty Potok, Wód Polskich, a także większych podmiotów gospodarczych. Dane te były na bieżąco konsultowane i uzupełniane w Urzędzie Gminy.
- Ocena realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska.
- Ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiskowych na obszarze gminy. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2017 r., a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania danych wykorzystano stan na dzień 31.12.2016 r.
- Analizy dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- Wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższych szczebli. Cele i kierunki działań wyspecyfikowano zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Gminy oraz instytucje. Istotą celów jest ich spójność z powiatowym POŚ.
- Określenie realizacji Programu w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, a także możliwości ich finansowania.
- Określenie zasad monitoringu, który pozwoli na badanie postępów w realizacji Programu co 2 lata w trakcie opracowywania Raportów z realizacji POŚ.

Nawiązując do struktury określonej w „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” Ministerstwa Środowiska (z dnia 2 września 2015 r.) niniejszy dokument zawiera takie elementy jak:

- Spis treści
- Wykaz skrótów
- Wstęp
- Informacje o metodologii opracowania
- Informacje o spójności programu z dokumentami wyższego szczebla
- Charakterystykę gminy Mstów
- Ocenę stanu środowiska w zakresie:
 - Ochrony klimatu i jakości powietrza,
 - Zagrożeń hałasem,
 - Pól elektromagnetycznych,
 - Gospodarowania wodami,
 - Gospodarki wodno – ściekowej,
 - Zasobów geologicznych,
 - Gleb,
 - Gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów,
 - Zasobów przyrodniczych w tym leśnych,
 - Zagrożeń poważnymi awariami.
- Zagadnienia horyzontalne

- Cele programu ochrony środowiska oraz kierunki działań i interwencji proekologicznych
- Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Mstów i monitorowanych wraz z ich finansowaniem
- System realizacji programu ochrony środowiska
- Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Struktura każdego z rozdziałów dotyczących poszczególnych obszarów interwencji obejmuje:

- ocenę stanu aktualnego,
- efekty realizacji dotychczasowego POŚ,
- analizę SWOT.

Wszystkie obszary interwencji uwzględniają zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin) takie jak adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring.

Najwięcej akcji edukacyjnych w ostatnich latach dotyczyło gospodarki odpadami. W związku z tym, iż wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska nie przewidują osobnego rozdziału dotyczącego edukacji ekologicznej działania te zostaną opisane w części dotyczącej gospodarowania odpadami.

Po opracowaniu projektu dokumentacji przeprowadzone zostały konsultacje z Urzędem Gminy w celu dopracowania ostatecznego kształtu, który został skierowany do opiniowania. Kolejnym etapem jest uchwała Rady Gminy Mstów przyjmująca „*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025*” do realizacji.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025” były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025” z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego.

Podczas tworzenia „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, 8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.
Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020	I. Sprawne i efektywne państwo, II. Konkurencyjna Gospodarka.	I.1.5: Zapewnienie ładu przestrzennego, I.3.3: Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela, II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami, II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej, II.6.4. Poprawa stanu środowiska, I.6.5. Adaptacja do zmian klimatu, II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych, II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko	Cel 1 - Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, Cel 2 - Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię, Cel 3 - Poprawa stanu środowiska.	1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody, 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna, 2.2. Poprawa efektywności energetycznej, 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich, 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki, 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne, 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki, 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych, 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.
Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	I - Poprawa efektywności energetycznej, II - Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii, III - Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii w tym biopaliw, IV – Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.	Cel - Ograniczenie emisji CO₂ do 2020 przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego, Cel - Ograniczenie emisji SO₂, NO_x oraz pyłów do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych, Cel - Ograniczenie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych, Cel - Minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszerwsze wykorzystanie ich w gospodarce, Cel - Zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.
DOKUMENTY SEKTOROWE		
Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	Cel 1 - osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia, Cel 2 - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO (Światową Organizację Zdrowia) oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.	1. Podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza, 2. Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza, 3. Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi, 4. Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza, 5. Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza, 6. Upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	1. Budowa sieci kanalizacyjnej, 2. Inwestycje związane z oczyszczalniami ścieków, 3. Dostosowanie oczyszczalni do art. 5.2.
Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022	Cel 1 - Zmniejszenie ilości powstających odpadów, zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami komunalnymi, Cel 2 - osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia ogólnej masy odpadów komunalnych w wysokości 50% do 2025 r., Cel 3 - zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów	1. Zmniejszenie ilości powstających odpadów; 2. Zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji; 3. Doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami. W celu obliczenia poszczególnych wartości procentowych wskazanych poniżej, należy ująć

	komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie).	wszystkie odpady komunalne odebrane i zebrane (również odpady BiR¹ pochodzące z gospodarstw domowych); 4. Zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie); 5. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.; 6. Zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych; 7. Zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia; 8. Zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych; 9. Utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi; 10. Monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19 12 12); 11. Zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m. i o cieple spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 r.
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu, Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu, Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami, Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu, Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu, Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu, Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	Oś priorytetowa I Zmniejszenie emisyjności gospodarki Oś priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu Oś priorytetowa VII Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	Działanie 1.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, Działanie 1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach, Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska, Działanie 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi, Działanie 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach, Działanie 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna, Działanie 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego, Działanie 7.1 Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii.
Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości 2014	Celem KPZL jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości kraju do 30%, a także optymalnego rozmieszczenia zalesień, ustalenia priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz instrumentów realizacyjnych.	

¹ odpady remontowo budowlane

DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020	CEL STRATEGICZNY B.2: Wysoka jakość środowiska naturalnego CEL STRATEGICZNY B.3: Atrakcyjne warunki zamieszkania i wysoka jakość przestrzeni	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze gminy związana z realizacją kierunków działań naprawczych Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi Racjonalna gospodarka odpadami Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska
Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024	Cel 1 Powietrze atmosferyczne, Cel 2 Zasoby wodne, Cel 3 Gospodarka odpadami, Cel 4 Ochrona przyrody, Cel 4 Zasoby surowców naturalnych, Cel 4 Tereny poprzemysłowe, Cel 4 Hałas, Cel 4 Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, Cel 4 Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym, Cel 4 Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.	1. Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych, 2. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami, 3. System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód, 4. Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii, 5. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu, 6. Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych, 7. Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi, 8. Przekształcenie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, 9. Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska, 10. Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach, 11. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Źródło: „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

Cele i kierunki działań przedstawione w powyższej tabeli zawierają się w celach i kierunkach działań zapisanych w niniejszym „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025”.

Według ustawy Prawo Ochrony Środowiska (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) „[...] w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy gminy sporządza gminny program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”, w związku z tym w niniejszym opracowaniu zostaną ujęte powyższe założenia, cele i priorytety na lata 2018-2021 oraz perspektywę długoterminową do 2025 roku, które zapisano w dokumentach wcześniej opracowanych i obejmujących teren gminy.

i otulinie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. W Wąwozie Małuskim powstał użytek ekologiczny Golizna, który chroni zbiorowiska ory stepowej i naskalnej. Podobny użytek ma również objąć górę Wał w Mstowie (4 ha). Przez gminę biegną trzy szlaki piesze, trzy trasy rowerowe oraz trasy konna i kajakowa. Dumą Mstowa są nowoczesne tereny rekreacyjno-sportowe wokół Skały Miłości i Góry Szwajcera (5 ha). Tworzą je m.in.: boiska sportowe, alejki spacerowe, place zabaw dla dzieci, zadaszone miejsca do grillowania oraz piaszczysta plaża nad zbiornikiem Tasarki.

Przez teren gminy ze wschodu na zachód biegnie droga wojewódzka 786 relacji Częstochowa -Kielce. Połączenie pasażerskie zapewnia komunikacja PKS z wyłączeniem miejscowości Rajsko, Latosówka i Kuśmierki. Na terenie gminy brak jest sieci infrastruktury kolejowej.

Rysunek 2 Układ drogowy gminy Mstów

Źródło: www.mstow.pl

W miejscowym krajobrazie wyróżniają się wapienne wzgórza i malownicze doliny. szachownicą pól, sadów i lasów oraz rzeka Warta, to turystyczny raj dla miłośników pieszych i rowerowych wędrówek, rajdów konnych i spływów kajakowych. Ponad 60% obszaru gminy leży w granicach i otulinie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. W 2008 r. w Wąwozie Małuskim powstał użytek ekologiczny Golizna, który chroni zbiorowiska ory stepowej i naskalnej. Podobny użytek ma również objąć górę Wał w Mstowie (4 ha).

Przez gminę biegną trzy szlaki piesze, trzy trasy rowerowe oraz trasa konna i trasa kajakowa, są to:

- Szlak Warowni Jurajskich (dł. 154 km/kolor niebieski),
- Szlak Jury Wieluńskiej (dł. 106,5 km/kolor czerwony),
- Szlak Rowerowy Olsztyński (dł. 78,3 km/kolor czarny),
- Szlak Rowerowy 7 Szkół (dł. 24 km/kolor czarny),
- Szlak Konny Jury Wieluńskiej (dł. 102 km),
- Szlak Rowerowy Zygmunta Krasińskiego (dł. 73 km/kolor zielony),
- Szlak Rowerowy Przełomu Warty (dł. 31,5 km/kolor żółty),
- Szlak kajakowy – rzeka Warta (dł. 33 km). Trasa: Częstochowa–Rajsko Odcinek w granicach gminy: Brama Mirowska–Jaskrów–Mstów–Rajsko–Kłobukowice.

Dumą Mstowa są nowoczesne tereny rekreacyjno-sportowe wokół Skały Miłości i Góry Szwajcera (5 ha). Tworzą je m.in.: boiska sportowe, alejki spacerowe, place zabaw dla dzieci, zadaszone miejsca do grillowania oraz piaszczysta plaża nad zbiornikiem Tasarki. W gminie jest kilka nowoczesnych obiektów sportowo- rekreacyjnych. Są one ogólnodostępne dla mieszkańców i turystów. Nad brzegami Warty panują dobre warunki dla wędkarzy, a Skała Miłości od 2014 r. stała się nowym wyzwaniem dla wspinaczy skałkowych.

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

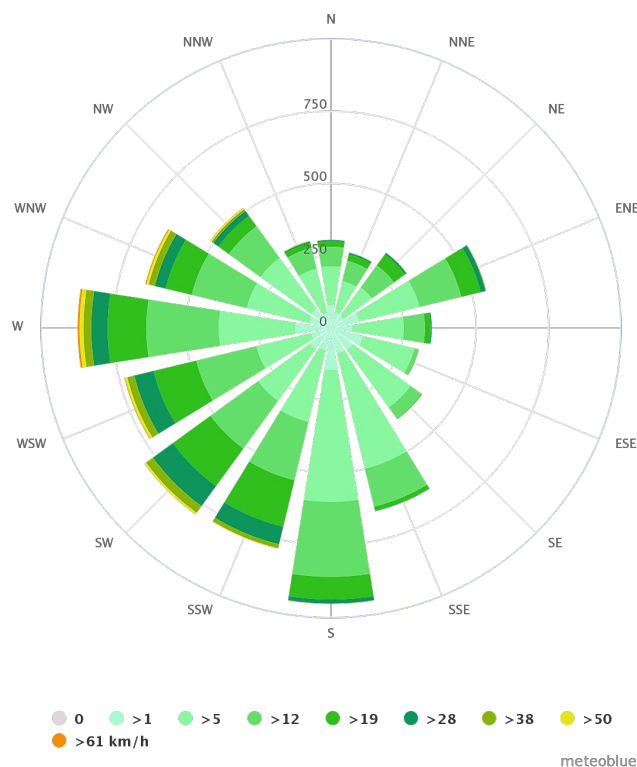
Cel długoterminowy zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony środowiska		
Cele krótkoterminowe	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Modernizacja i budowa infrastruktury drogowej na terenie gminy Mstów	Gmina Mstów w latach 2015-2017 przeprowadziła inwestycje drogowe na 25 odcinkach dróg gminnych o długości 19,682 mb, w tym 10 odcinków dróg przebudowanych oraz 15 odcinków remontowanych. Powiat Częstochowski wspólnie z Gminą Mstów w tym samym okresie wykonał prace modernizacyjne na 7 ważnych drogach powiatowych o długości 5 km, tj.: - na drodze łączącej Zawadę z Małusami Wielkimi - wykonano gruntowną modernizację na dwóch najbardziej zniszczonych odcinkach i wzmocniono podbudowę drogi. Zostały położone nowe nakładki asfaltowe na dług. ok. 1,1 km. Gmina dofinansowała inwestycję w kwocie 40 000 zł, - II etap odbudowy drogi powiatowej w Siedlcu, Powiat Częstochowski sfinansował zadanie z tzw. „puli środków powodziowych” przy dofinansowaniu z Gminy Mstów w kwocie 40 000 zł, - wykonanie nakładki na drodze powiatowej w Małusach Małych, została położona nowa nakładka asfaltowa (na długości ok. 700 m) na najbardziej zniszczonym odcinku drogi powiatowej w Małusach Małych (od skrzyżowania przy OSP w kierunku Małus Wielkich), - remont drogi powiatowej nr 1040 S w m. Małusy Wielkie, w ramach inwestycji powstała nowa nakładka (wraz z odwodnieniem oraz wykonaniem zatoczki autobusowej) na długości ok. 1 km w miejscowości Małusy Wielkie, - budowa odcinka chodnika (wraz z odwodnieniem) przy drodze powiatowej w Wancerzowie, - ul.16 Stycznia – na długości ok. 550 m, - przebudowa drogi powiatowej Nr 1028S odcinek Kłobukowice – Skrzydlów (na odcinku 850 m) wraz z utwardzeniem pobocza i ułożeniem krawężnika, - remont drogi powiatowej Nr 1037S w m. Mstów (ul. Częstochowska) – 760 m.	25 odcinków, 19 km dróg gminnych 7 odcinków, 5 km dróg powiatowych
Termomodernizacja obiektów publicznych	W latach 2015-2017 Gmina wykonała inwestycję ograniczającą zapotrzebowanie na ciepło w obiektach użyteczności publicznej w tym m.in.: - w budynku remizy OSP w Kucharach. Zakres rzeczowy prac obejmował ocieplenie ścian styropianem oraz zagruntoowanie podłoża z kleju na zatopionej siatce elewacyjnej, - ocieplenie budynku Szkoły Podstawowej w Mokreszy z częściowym remontem dachu. Projekt obejmował m.in.: wyrównanie powierzchni ściany na elewacji północnej, ocieplenie ścian zewnętrznych, części strychów i dachów, wymianę pokryć dachowych i stolarki okiennej.	termomodernizacja 2 obiektów
Kontrola przedsiębiorców w zakresie przestrzegania przepisów ochrony powietrza	W 2016 r. WIOŚ w Katowicach przeprowadził kontrolę zakładu w Mstowie prowadzącego działalność w zakresie nakładania powłok lakierniczych na części mebli drewnianych. Kontrola dotyczyła przestrzegania przepisów w zakresie ochrony powietrza, w tym braku decyzji na wprowadzania gazów i pyłów do powietrza. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wszczęto postępowanie w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji.	1 kontrola

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie gminy Mstów

4.1.2. Opis stanu obecnego

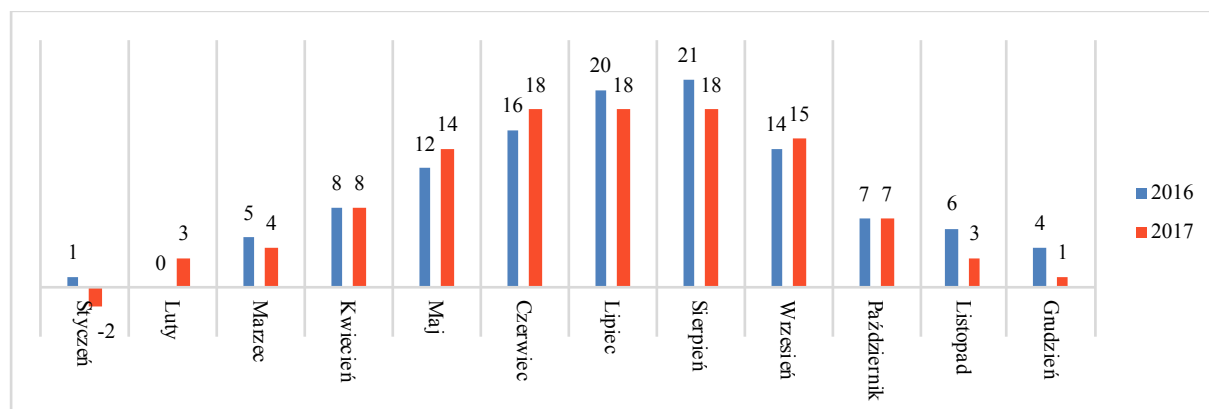
4.1.2.1. Klimat na obszarze Gminy

Obszar gminy Mstów leży na styku regionów klimatycznych Niziny Śląskiej, Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i Wyżyny Śląskiej. Warunki klimatyczne cechuje na tym obszarze przejściowość i krzyżowanie się wpływów klimatu atlantyckiego z zachodu oraz wpływów kontynentalizmu klimatycznego ze wschodu. Efektem tego jest duża zmienność i nieregularność poszczególnych elementów klimatycznych.

Rysunek 3 Róża wiatrów w rejonie gminy Mstów

Źródło: www.meteoblue.com

Rysunek 4 Temperatura na stacji Złoty Potok w latach 2016-2017

Źródło: Śląski Monitoring Powietrza, WIOŚ w Katowicach

Poniżej przedstawiono charakterystyczne parametry pogodowe dla obszaru gminy Mstów:

- powietrze:
 - średnioroczna temperatura powietrza: 7,5°C,
 - amplituda roczna w granicach 21-23°C,
 - styczniowe minimum -3°C,
 - lipcowe maksimum 17,6°C,

- pierwsze przymrozki jesienne występują w II połowie października,
- ostatnie przymrozki wiosenne występują w II połowie kwietnia,
- opady:
 - roczna suma opadów utrzymuje się w granicach 650-700 mm,
 - maksimum opadów występuje w miesiącach letnich,
 - długość zalegania pokrywy śnieżnej wynosi 60-80 dni,
- wilgotność powietrza:
 - najwyższe wartości występują w okresie od listopada do lutego i wynoszą 85-88%,
 - najniższe wartości występują w okresie od maja do lipca i wynoszą 71-78%.

4.1.2.2. Jakość powietrza na obszarze gminy Mstów

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Na stan powietrza w gminie Mstów mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja niezorganizowana.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych. W kolejnych podrozdziałach opisano systemy energetyczne znajdujące się na terenie gminy i określono ich wpływ na stan powietrza atmosferycznego.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM10). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej.

Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichlorku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie zanieczyszczeń powietrza w znacznym stopniu decydują występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niską emisję,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z opracowań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach tj.: Szesnastą roczną ocenę jakości powietrza w województwie śląskim, obejmującą lata 2017.

Ocena przeprowadzona jest w pięciu wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego:

- strefa śląska (obejmująca gminę Mstów),
- aglomeracja górnośląska,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- miasto Bielsko-Biała,

- miasto Częstochowa.

Klasyfikacja stref wykonywana jest co roku na podstawie oceny poziomu substancji w powietrzu, a jej wynikiem jest określenie jednej klasy strefy ze względu na ochronę zdrowia i jednej klasy ze względu na ochronę roślin. Klasyfikacji stref dokonuje się dla każdego zanieczyszczenia oddzielnie, na podstawie najwyższych stężeń na obszarze każdej strefy, następnie określa się klasę wynikową dla danej strefy.

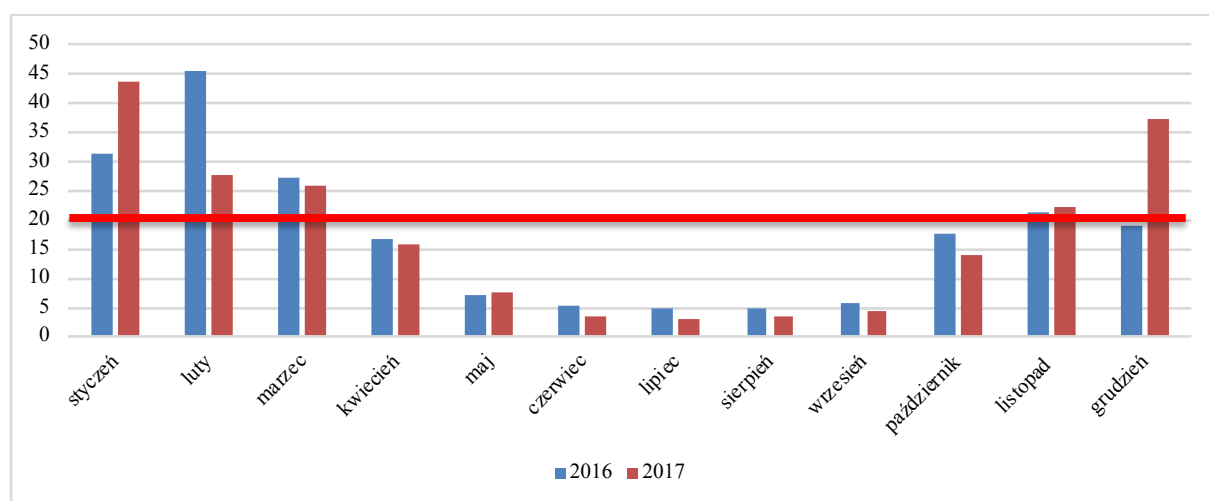
Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z koniecznością podjęcia konkretnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub utrzymania jego jakości na niezmiennym poziomie.

Ocenę poziomu zanieczyszczeń powietrza w poszczególnych strefach województwa śląskiego wykonano w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w stałych stacjach pomiarowych, automatycznych i manualnych oraz stanowiskach pasywnych. Wszystkie stacje pomiarowe funkcjonowały zgodnie z wojewódzkim programem państwowego monitoringu środowiska.

Na terenie strefy śląskiej w rejonie gminy Mstów, oceny prowadzone są w oparciu m.in. o stację w Złotym Potoku, Leśniczówka, gdzie prowadzone są ciągle automatyczne pomiary imisyjne stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO , NO_2 , NO_x) oraz pyłu zawieszonego PM_{10} , a także pomiary manualne: arsenu, niklu, kadmu, ołowiu, benzo(a)pirenu w PM_{10} , pyłu zawieszonego PM_{10} oraz pomiary parametrów meteorologicznych.

Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej uzyskane w 2017 r. przedstawiają się następująco:

- ze względu na ochronę zdrowia:
 - dla zanieczyszczeń takich jak: dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, benzen, ołów, tlenek węgla, arsen, kadm i nikiel - klasa A, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie,
 - dla pyłu zawieszonego PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$, ozonu oraz benzo(a)pirenu - klasa C w strefie śląskiej,
 - klasa D2 dla ozonu ze względu na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.
- ze względu na ochronę roślin:
 - brak przekroczeń wartości dopuszczalnych (klasa A) dla tlenków azotu i dwutlenku siarki,
 - przekroczenia poziomu docelowego ozonu (klasa C) oraz poziomu celu długoterminowego ozonu wyrażonego jako AOT 40 (klasa D2), na stacji tła regionalnego.

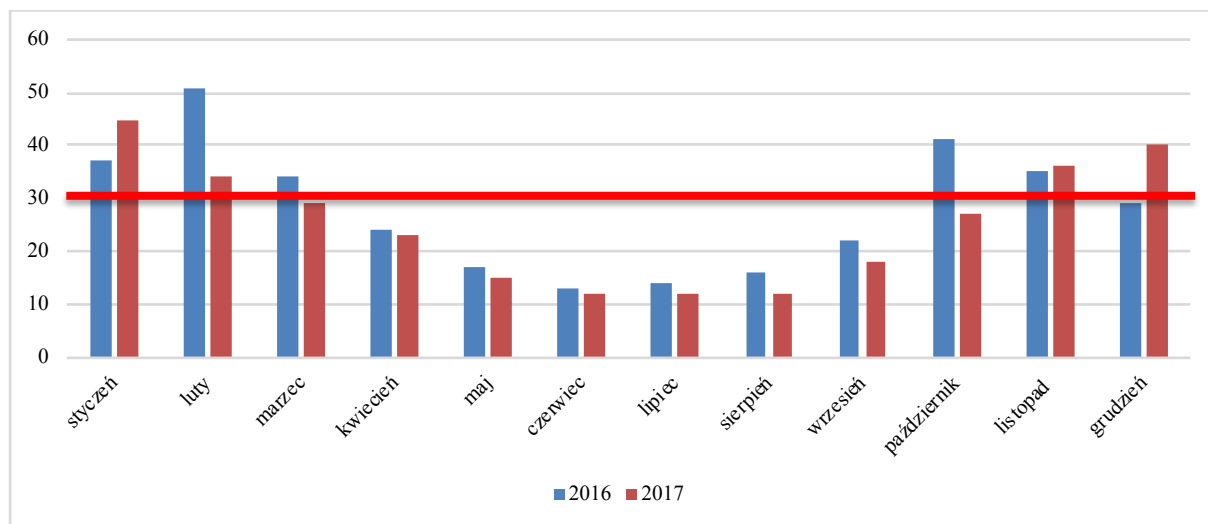
LEGENDA:

— czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia (rok kalendarzowy)

Rysunek 5 Średnie stężenie dwutlenku siarki na stacji w Złotym Potoku w latach 2016 - 2017 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiar automatyczny -Śląski Monitoring Powietrza za lata 2016-2017

Przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia dwutlenku siarki odnotowano w styczniu, lutym, marcu i listopadzie w latach 2016-2017 oraz w grudniu 2017 r. Średnia wartość roczna wyniosła $17,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2016 r. i $17,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2017 r., a więc poniżej poziomu dopuszczalnego.

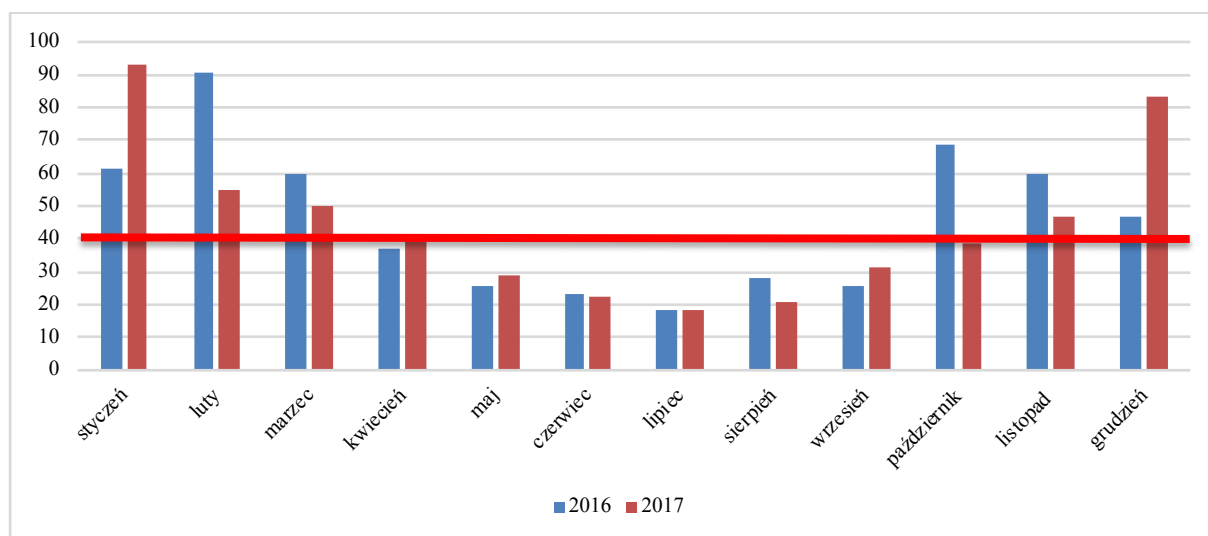
LEGENDA:

— czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia (rok kalendarzowy)

Rysunek 6 Średnie stężenie tlenków azotu na stacji w Złotym Potoku w latach 2016 - 2017 (µg/m³)

Źródło: Pomiar automatyczny -Śląski Monitoring Powietrza za lata 2016-2017

W latach 2016-2017 w rejonie gminy Mstów przekroczenia dopuszczalnego stężenia tlenków azotu w powietrzu, wystąpiły w styczniu, lutym, marcu i listopadzie w latach 2016-2017, oraz w październiku 2016 r. i grudniu 2017 r. Najwyższe stężenia odnotowano w lutym 2016 r. – 51 µg/m³ NO_x. Średnie wartości roczne wyniosły 28 µg/m³ w 2016 r. i 25 µg/m³ w 2017 r. a więc poniżej poziomu dopuszczalnego (30µg/m³ NO_x).

LEGENDA:

— czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia

Rysunek 7 Średnie stężenie pyłu PM10 na stacji w Złotym Potoku w latach 2016 - 2017 (µg/m³)

Źródło: Pomiar automatyczny -Śląski Monitoring Powietrza za lata 2016-2017

W latach 2016-2017 w rejonie gminy Mstów wystąpiły ponadnormatywne stężenia pyłu PM10 w powietrzu. Najwyższe stężenia odnotowano w lutym 2016 r. – 91 µg/m³ i styczniu 2017 r. – 93 µg/m³ przy normie 40 µg/m³. Średnie wartości roczne wyniosły 45 µg/m³ w 2016 r. i 44µg/m³ w 2017 r. a więc powyżej poziomu dopuszczalnego (40µg/m³ NO_x).

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza za 2017 r. określono strefy, w których doszło do przekroczenia standardów imisyjnych:

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM10 (24h),
 - strefa śląska – pył PM10 (rok),

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne dla fazy I, dla których nie istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM_{2,5} (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne dla fazy II, dla których nie istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM_{2,5} (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska - benzo(a)piren B(a)P (rok);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – ozon O₃ (8h),
 - strefa śląska – ozon O₃ (8h) 3lata.
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona roślin):
 - strefa śląska – ozon O₃ – AOT40-R),
 - strefa śląska – ozon O₃ – AOT40-R5).

Dla pozostałych zanieczyszczeń: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ołów-Pb, arsen-As, kadm-Cd, nikiel-Ni standardy imisyjne na terenie wszystkich stref (cały obszar województwa) były dotrzymane. W przypadku stref, dla których POP zostały określone, a standardy jakości powietrza są nadal przekraczane, zarząd województwa obowiązany będzie do aktualizacji programu po okresie 3 lat od wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza uwzględniając działania ochronne dla wrażliwych grup ludności.

Na przestrzeni ostatnich lat należy przeanalizować uchwalone programy ochrony powietrza, których zadaniem była diagnoza złego stanu jakości powietrza oraz wskazanie działań naprawczych, skutkujących poprawą jakości powietrza na obszarach występowania przekroczeń wartości normatywnych. Jakość powietrza w powiecie odbiegała od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Stale występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych takich zanieczyszczeń, jak: pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5} i benzo(a)piren.

Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą nr V/47/5/2017 z dnia 18 grudnia 2017 roku przyjął "Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji". Celem opracowania aktualizacji Programu ochrony powietrza jest zweryfikowanie zaproponowanych już działań naprawczych i opracowanie katalogu działań korygujących w kierunku poprawy jakości powietrza w oparciu o dokładniejsze dane wejściowe, zmienione uwarunkowania prawne, finansowe i organizacyjne oraz o doświadczenia płynące z realizacji dotychczas opracowanych Programów.

Nadrzędnym celem aktualizacji Programu ochrony powietrza jest opracowanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego.

Poprawa jakości powietrza w roku 2027 ma nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych i przemysłowych.

W 2016 r. WIOŚ w Katowicach przeprowadził kontrolę zakładu w Mstowie prowadzącego działalność w zakresie nakładania powłok lakierniczych na części mebli drewnianych. Kontrola dotyczyła przestrzegania przepisów w zakresie ochrony powietrza, w tym braku decyzji na wprowadzania gazów i pyłów do powietrza. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wszczęto postępowanie w sprawie wstrzymania użytkowania instalacji.

4.1.2.3. Emisja z emitorów liniowych

Jednym z podstawowych czynników środowiskotwórczych, związanych z komunikacją jest zanieczyszczenie powietrza występujące w sąsiedztwie dróg. Pojazdy samochodowe poruszające się po drogach, emitują do atmosfery duże ilości różnorodnych substancji toksycznych, powstających w wyniku spalania paliwa napędowego, a także na skutek wzajemnego oddziaływania opon i nawierzchni dróg oraz zużywania się niektórych elementów pojazdu (powstają wtedy zanieczyszczenia w postaci pyłów gumowych, azbestowych, kamiennych oraz rdzy, sadzy itp.).

Jest to problem narastający, zwłaszcza na terenie zwartej zabudowy mieszkalnej. Mimo prowadzonej tam modernizacji układów komunikacyjnych, wskutek lawinowo narastającej liczby samochodów, płynność ruchu w godzinach szczytu jest zakłócona. Obecność spalin samochodowych najdotkliwiej odczuwana jest w letnie oraz w słoneczne dni, ponieważ oprócz toksycznych spalin tworzy się bardzo szkodliwa dla zdrowia, przypowierzchniowa warstwa ozonu pochodzenia fotochemicznego.

System dróg publicznych na terenie gminy Mstów obejmuje drogi gminne (88,8 km), powiatowe (47,027 km), w tym:

- S 1005 Rędziny-do drogi 786 - 0,7 km,
- S 1007 od drogi 786-Częstochowa (Mirów)- do drogi 1037 - 2,9 km,
- S 1024 Kłomnice-Rzerzeczyce-Skrzydłów-Mokrzesz -5,1 km,
- S 1028 Mstów-Skrzydłów-Rzeki-Karczewice - 3,9 km,
- S 1037 Mstów-Srocko - 5,8 km,
- S 1038 Zawada-Małusy Wielkie - 2,3 km,
- S 1039 Mokrzesz-Żuraw – Zalesice - 1,671 km,
- S 1040 Częstochowa-Brzyszków-Małusy W.-Kobyłczyce-1039 - 12,45 km,
- S 1041 Małusy Wielkie-Żuraw - 1,1 km,
- S 1043 Brzyszków-Olsztyn - 1,4 km,
- S 1044 Małusy Wielkie-Turów-Zrębice - 2,3 km,
- S 1060 Częstochowa-Marianka Rędziny-Rudniki-Wancerzów - 2,4 km,
- S 1077 Rzerzeczyce-Kuchary-Wancerzów - 5,00 km,

oraz odcinek drogi wojewódzkiej nr 786 (18,9 km). Łączna długość dróg publicznych na koniec 2017 r. wynosiła 154,727 km. Zarządcami dróg, do właściwości których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy:

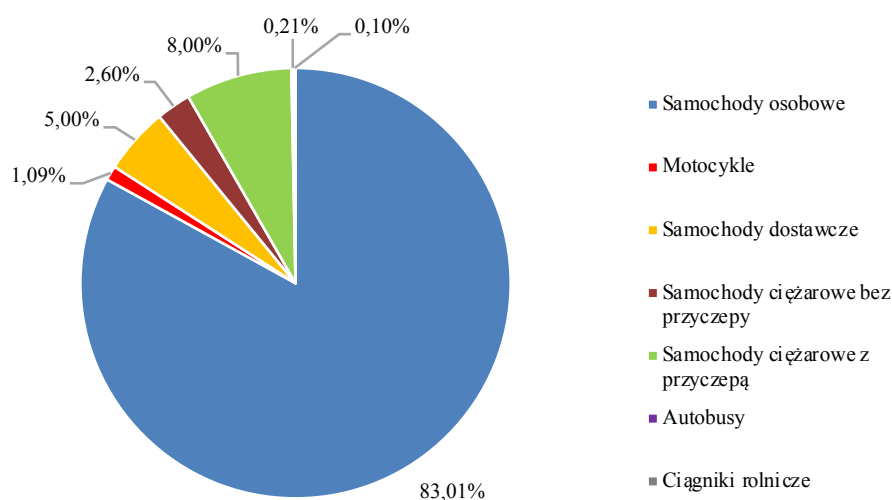
- dróg wojewódzkich – Zarząd Województwa Śląskiego (Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach),
- dróg powiatowych – Zarząd Powiatu Częstochowskiego (Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie),
- dróg gminnych – Wójt Gminy Mstów.

Na drogach krajowych i wojewódzkich regulamie co 5 lat (z wyłączeniem miast na prawach powiatu) Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza Generalny Pomiar Ruchu (GPR), którego celem jest zilustrowanie aktualnego poziomu natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach sieci dróg oraz wskazanie prognozy ruchu w perspektywie kolejnych 5, 10 oraz 15 lat. W roku 2015 na sieciach dróg krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony Generalny Pomiar Ruchu (GPR), który stanowi podstawowe źródło informacji o ruchu drogowym.

Tabela 2. Średniodobowy ruch na drodze wojewódzkiej nr 786

DW786	Procentowy udział pojazdów na drodze	Liczba pojazdów w roku 2010 (poj/dobę)	Liczba pojazdów w roku 2015 (poj/dobę)	Liczba pojazdów w roku 2020 - prognoza (poj/dobę)
Samochody osobowe	83,01%	5 796	6447	7 163
Motocykle	1,09%	76	85	94
Samochody dostawcze	5,00%	349	388	431
Samochody ciężarowe bez przyczepy	2,60%	182	202	224
Samochody ciężarowe z przyczepą	8,00%	558	621	690
Autobusy	0,21%	14	16	18
Ciągniki rolnicze	0,10%	7	8	9
SUMA	100,00%	6 983	7767	8 629

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach wojewódzkich, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Rysunek 8 Udział pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 786 przejeżdżających przez teren gminy Mstów

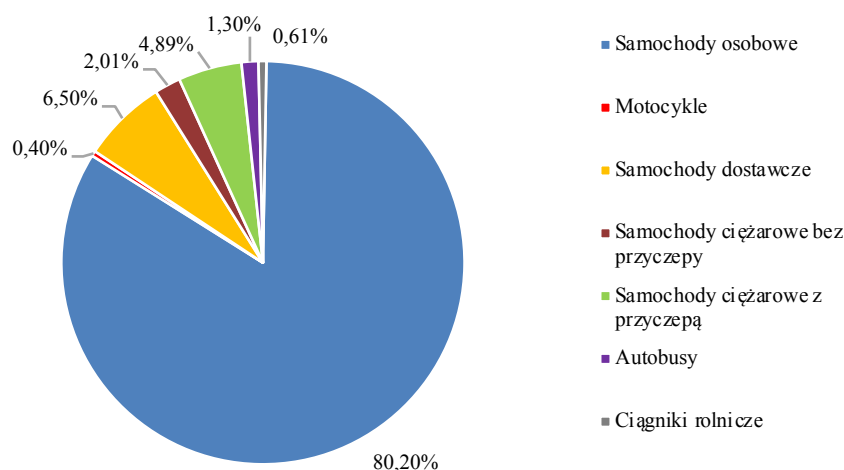
Źródło: opracowanie własne na podstawie GPR 2015

Największy udział wśród pojazdów poruszających się po drogach wojewódzkich zajmują pojazdy osobowe od 81 do 83%. Samochody ciężarowe oraz samochody dostawcze stanowią 15%. Najmniejszy udział przypada dla pojazdów rolniczych, autobusów oraz motocykli od 1,40% do 1,78%.

Tabela 3. Średnio dobowy ruch na drogach powiatowych na terenie gminy Mstów w latach 2010-2020

Drogi powiatowe	Procentowy udział pojazdów na drodze	Liczba pojazdów w roku 2010 (poj/dobę)	Liczba pojazdów w roku 2015 (poj/dobę)	Liczba pojazdów w roku 2020 - prognoza (poj/dobę)
Samochody osobowe	80,20%	2848	3836	5167
Motocykle	0,40%	14	19	26
Samochody dostawcze	6,50%	231	311	419
Samochody ciężarowe bez przyczepy	2,01%	71	96	129
Samochody ciężarowe z przyczepą	4,89%	174	234	316
Autobusy	1,30%	46	62	84
Ciągniki rolnicze	0,61%	21	29	39
SUMA	100,00%	3551	4783	6443

Źródło: opracowanie własne na podstawie GPR 2015

Rysunek 9 Udział pojazdów na drogach powiatowych przejeżdżających przez teren gminy Mstów

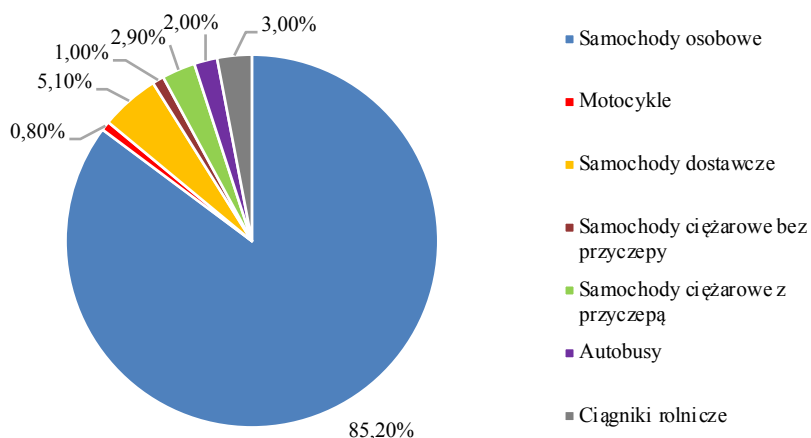
Źródło: opracowanie własne na podstawie GPR 2015

Spśród wszystkich pojazdów poruszających się po drogach powiatowych znajdujących się w gminie, największy udział mają samochody osobowe 80,2%, co świadczy o dominacji transportu prywatnego. Samochody ciężarowe oraz samochody dostawcze stanowią łącznie 13,4%. Najmniejszy udział przypadł pojazdom wykorzystywanym rolniczo, autobusom oraz motocyklom 2,3%.

Tabela 4. Średnio dobowy ruch na drogach gminnych na terenie gminy Mstów w latach 2010-2020

Drogi gminne	Procentowy udział pojazdów na drodze	Liczba pojazdów w roku 2010 (poj/dobę)	Liczba pojazdów w roku 2015 (poj/dobę)	Liczba pojazdów w roku 2020 - prognoza (poj/dobę)
Samochody osobowe	85,20%	849	1143	1540
Motocykle	0,80%	8	11	14
Samochody dostawcze	5,10%	51	68	92
Samochody ciężarowe bez przyczepy	1,00%	10	13	18
Samochody ciężarowe z przyczepą	2,90%	29	39	52
Autobusy	2,00%	20	27	36
Ciągniki rolnicze	3,00%	30	40	54
SUMA	100,00%	996	1342	1807

Źródło: opracowanie własne na podstawie GPR 2015

Rysunek 10 Udział pojazdów na drogach gminnych przejeżdżających przez teren gminy Mstów

Źródło: opracowanie własne na podstawie GPR 2015

Spośród wszystkich pojazdów poruszających się po drogach znajdujących się w gminie, największy udział mają samochody osobowe 85,2%, co świadczy o dominacji transportu prywatnego. Samochody ciężarowe oraz samochody dostawcze stanowią łącznie ponad 14%. Najmniejszy udział przypadł pojazdom wykorzystywanym rolniczo, motocyklom oraz autobusom 2,2%.

Do obliczeń emisji szkodliwych substancji do powietrza wykorzystano dane powyżej, średnie spalanie różnego rodzaju paliw przez pojazdy, liczbę kilometrów dróg publicznych na terenie gminy Mstów oraz uśrednione wskaźniki emisji z pojazdów samochodowych według "Wskaźniki emisji substancji zanieczyszczających wprowadzanych do powietrza z w wyniku spalania paliw w pojazdach mechanicznych..." - materiały informacyjne PZMOT 1993 r. Ponadto wykorzystano program licencjonowany OPERAT2000 do wyliczenia substancji emitowanych do powietrza.

Tabela 5. Roczna emisja substancji szkodliwych do atmosfery ze środków transportu na terenie gminy Mstów w 2015 roku

typ drogi	zanieczyszczenie	(mg/s)	(Mg/rok)
drogi wojewódzkie	tlenek węgla	108,1	34,117
	benzen	1,0	0,346
	węglowodory alifatyczne	16,6	5,259
	węglowodory aromatyczne	5,0	1,592
	tlenki azotu	65,8	20,761
	pył ogółem	38,1	11,764
	dwutlenek siarki	5,1	1,661
drogi powiatowe	tlenek węgla	19,1	6,024
	benzen	0,2	0,061
	węglowodory alifatyczne	2,9	0,929
	węglowodory aromatyczne	0,9	0,281
	tlenki azotu	11,6	3,666
	pył ogółem	6,7	2,077
	dwutlenek siarki	0,9	0,293
drogi gminne	tlenek węgla	3,6	1,136
	benzen	0,01	0,012
	węglowodory alifatyczne	0,6	0,171
	węglowodory aromatyczne	0,2	0,049

	tlenki azotu	2,2	0,697
	pył ogółem	12,7	3,666
	dwutlenek siarki	0,2	0,049

Źródło: opracowanie własne, do obliczeń użyto Programu OPERAT2000

W skali gminy Mstów transport samochodowy odpowiada za ok. 5 % wszystkich zanieczyszczeń. Pojazdy są głównym źródłem emisji tlenku węgla (53%) i tlenków azotu (32%), odpowiadają również za emisję węglowodorów alifatycznych i aromatycznych (ok. 10%), benzenu, pyłów oraz dwutlenku siarki niecałe 5%. Udział samochodów w emisji zanieczyszczeń jest o wiele większy na obszarach o dużym natężeniu ruchu.

4.1.2.4. Niska emisja na terenie gminy Mstów

Niska emisja to emisja szkodliwych pyłów i gazów przez emitory znajdujące się na wysokości nie większej niż 40 m. Jej źródłem jest nieefektywne spalanie paliw w domach i samochodach oraz kotłowniach przemysłowych. Wprowadzane do powietrza na tej wysokości zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstania wyrządzając szkody lokalnie (zazwyczaj są to miejsca zwartej zabudowy mieszkalnej).

Niska emisja została szczegółowo omówiona w przyjętym do realizacji w 2016 r. „Planie gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Mstów” (dalej zwany PGN). W niniejszym rozdziale skupiono się na wynikach inwentaryzacji niskiej emisji przeprowadzonej w ramach PGN.

Zapotrzebowanie na energię elektryczną Gminy Mstów zbilansowano w podziale na: budynki mieszkalne, budynki użyteczności publicznej, oświetlenie publiczne. Zapotrzebowanie energii elektrycznej określono na podstawie danych uzyskanych od gestorów energetycznych oraz na podstawie ankiet uzyskanych w ramach niniejszego opracowania. Ogólny bilans potrzeb energii elektrycznej Gminy Mstów został określony dla 2013 r., który jest rokiem bazowym.

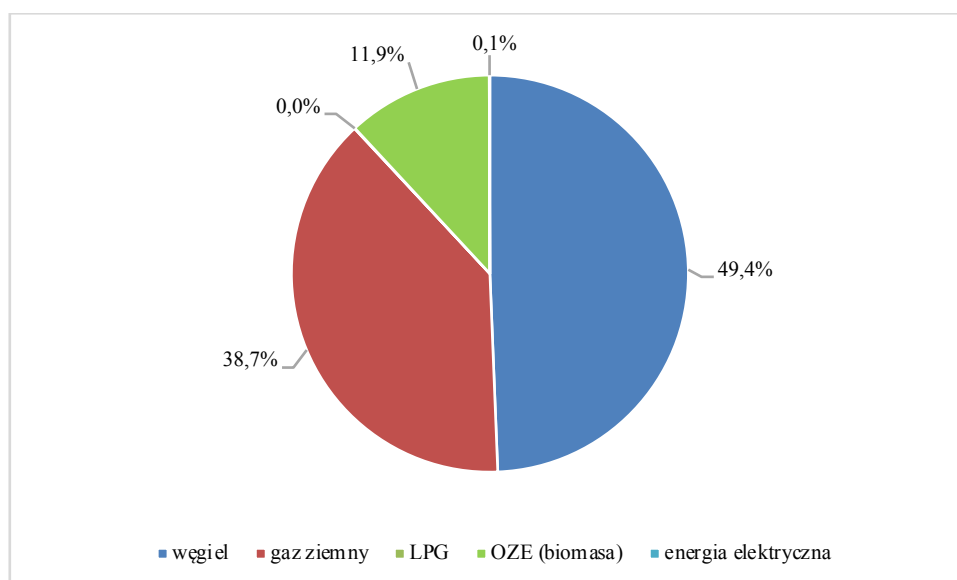
Na terenie Gminy Mstów występuje ogółem zapotrzebowanie na energię cieplną na poziomie około 198 TJ. Zapotrzebowanie na energię cieplną dla mieszkalnictwa kształtuje się na poziomie około 193,5 TJ. Zapotrzebowanie na energię cieplną budynków użyteczności publicznej wynosi ok. 4,5 TJ. Ogólny bilans potrzeb ciepłych Gminy Mstów obrazuje poniższa tabela.

Tabela 6. Ogólny bilans potrzeb energii cieplnej Gminy Mstów

Kategoria	Zapotrzebowanie na energię cieplną		Emisja CO2
	[TJ]	[MWh]	[t]
Budynki mieszkalne	193,5	53 763	13 654
Budynki użyteczności publicznej	4,5	1 249	308
RAZEM	198	55 012	13 963

Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Mstów, 2016 r.

Potrzeby ciepłe Gminy Mstów zabezpieczane są w oparciu o: węgiel kamienny (w tym koks), ekogroszek, gaz ziemny, biomasę (drewno), energię elektryczną, odnawialne źródła energii (geotermia, solary, pellety). Na terenie Gminy Mstów dominującym paliwem w strukturze pokrycia potrzeb ciepłych jest węgiel kamienny, biomasa (drewno) oraz gaz ziemny.

Rysunek 11. Udział poszczególnych nośników energii w ogólnym bilansie (%)

Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Mstów, 2016 r.

Na terenie Gminy Mstów występuje ogółem zapotrzebowanie na energię elektryczną na poziomie około 9 314,47 MWh. Zapotrzebowanie na energię elektryczną związane z budownictwem na poziomie około 8 030,00 MWh. Zapotrzebowanie na energię elektryczną obiektów użyteczności publicznej wynosi około 215,67 MWh. Ogólny bilans potrzeb energii elektrycznej Gminy Mstów obrazuje poniższa tabela.

Tabela 7. Ogólny bilans potrzeb energii elektrycznej Gminy Mstów

Kategoria	Zapotrzebowanie na energię elektryczną	Wskaźnik emisji	Emisja CO ₂
	[MWh]	[t/MWh]	[t]
Budynki mieszkalne	8 030,00	1,191	9 563,73
Budynki użyteczności publicznej	215,67	1,191	256,86
Budynki razem	8 245,67	1,191	9 820,59
Oświetlenie publiczne	1 068,80	1,191	1 272,94
RAZEM	9 314,47	1,191	11 093,53

Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Mstów, 2016 r.

4.1.2.5. System gazowniczy

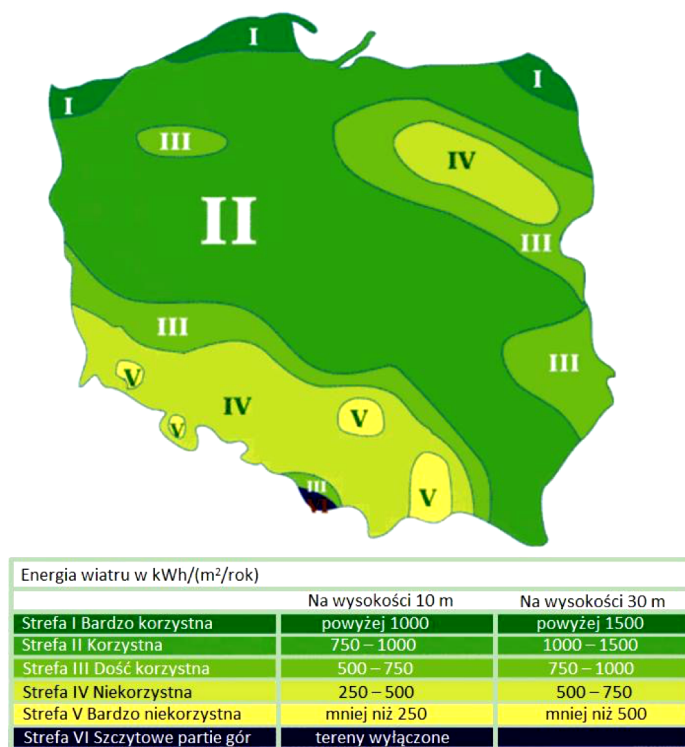
Mieszkańcy gminy korzystają z gazu sieciowego rozprowadzanego za pośrednictwem stacji redukcyjno-pomiarowej w Jaskrowie. W sieć gazową wyposażone są następujące miejscowości w gminie: Jaskrów, Mstów, Zawada, Mokresz, Wancierzów, Siedlec, Srocko, Brzyszków, Krasice, Jażwiny, Kuśmierki, Pniaki Mokreskie, Cegielnia i Kuchary. Przez teren gminy przebiegają gazociągi wysokoprężne:

- Φ 250 relacji Piotrków – Częstochowa
- Φ 350 relacji Trzebiesławice – Częstochowa

Według Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. Oddział w Zabrze, długość sieci gazowej średniego ciśnienia wynosi 90,678 km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych to 1593 szt. o długości 32,670 km. Stopień gazyfikacji gminy Mstów wynosi 27,62%. W latach 2015-2017 spółka rozbudowała sieć gazową 67 szt. przyłączy o długości 0,706 km.

Sieć gazowa jest w stanie dobrym i zapewnia pokrycie zapotrzebowania na gaz dla istniejących oraz potencjalnych odbiorców paliwa gazowego. Wszelkie inwestycje związane z rozbudową sieci gazowej na w/w terenach będą realizowane w miarę występowania przyszłych potencjalnych odbiorców o warunki techniczne podłączenia do sieci gazowej i spełniające warunek opłacalności ekonomicznej.

Przez teren Gminy Mstów przebiega również niżej wymieniona sieć gazowa, którą eksploatuje Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM Oddział w Świerklanach.

Rysunek 13. Energia wiatru w kWh/(m²/rok) na wysokości 10 i 30 m n.p.m.

Źródło: "Energia & Przemysł" - marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

Po analizie powyższej mapy wywnioskować można, iż potencjał energetyczny wiatru na obszarze gminy Mstów mieści się w zakresie 500-750 kWh/(m²/rok), na wysokości 30 m nad powierzchnią terenu. Co może świadczyć, iż gmina w całym obszarze posiada niekorzystne warunki wykorzystania wiatru. Warunki lokalne terenu mogą sytuację tą dodatkowo polepszyć albo pogorszyć. Przed przystąpieniem do realizacji ewentualnego projektu należy przeprowadzić dokładne badania warunków wiatrowych, jednak jest to kosztowna inwestycja. Przyczyną zakłóceń przepływu wiatru mogą być przeszkody terenowe związane ze środowiskiem geograficznym (obniżenia i pagórki), przyrodniczym (las) czy działalnością człowieka.

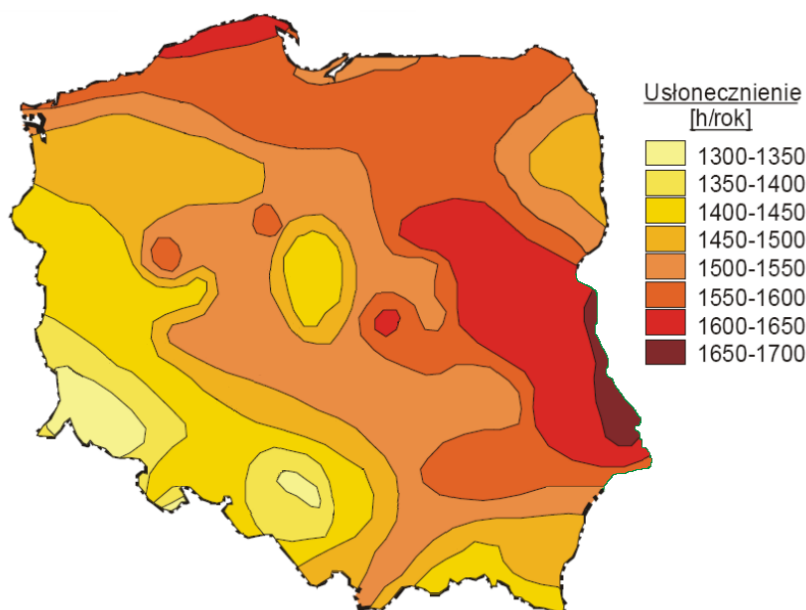
Mając na uwadze walory przyrodnicze, nie przewiduje się możliwości lokalizowania w Gminie dużych, infrastrukturalnych inwestycji, takich jak farmy wiatrowe.

Energia słońca

Energia słoneczna jest powszechnie dostępnym, ekologicznie czystym i najbardziej naturalnym z istniejących źródeł energii. Najefektywniej może być wykorzystana lokalnie, zaspokajając zapotrzebowanie na ciepłą wodę użytkową i ogrzewanie pomieszczeń. Dużą zaletą jest jej łatwa adaptacja, zwłaszcza do celów gospodarstwa domowego.

Praktyczne wykorzystanie energii promieniowania słonecznego wymaga oszacowania potencjalnych i rzeczywistych zasobów energii słonecznej na danym obszarze i parametryzacji warunków meteorologicznych dostosowanych do potrzeb technologii przetwarzania energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną lub ciepłą.

Istotny wpływ na ilość promieniowania słonecznego, jaka dociera do Ziemi, ma przejrzystość powietrza. Parametr przezroczystości powietrza ulega wahaniom w ciągu dnia w zależności od warunków meteorologicznych. Ponadto, zmniejszenie przejrzystości powietrza, może być wywołane również przez zawieszone w nim liczne cząsteczki pyłu i dymu.

Rysunek 14. Średnie roczne sumy usłonecznienia

Źródło: "Energia & Przemysł" - marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

Gmina Mstów położona jest na obszarze rejonu centralnego, gdzie średnioroczna suma promieniowania słonecznego wynosi 900-950 kWh/m², natomiast średnie sumy usłonecznienia w ciągu roku wahają się w granicach 1400-1450 h/rok. Powyższe warunki sprawiają, że Gmina dysponuje dobrymi warunkami dla rozwoju energetyki słonecznej. Preferowanym kierunkiem rozwoju energetyki słonecznej powinno być zatem instalowanie indywidualnych małych instalacji solarnych i fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej.

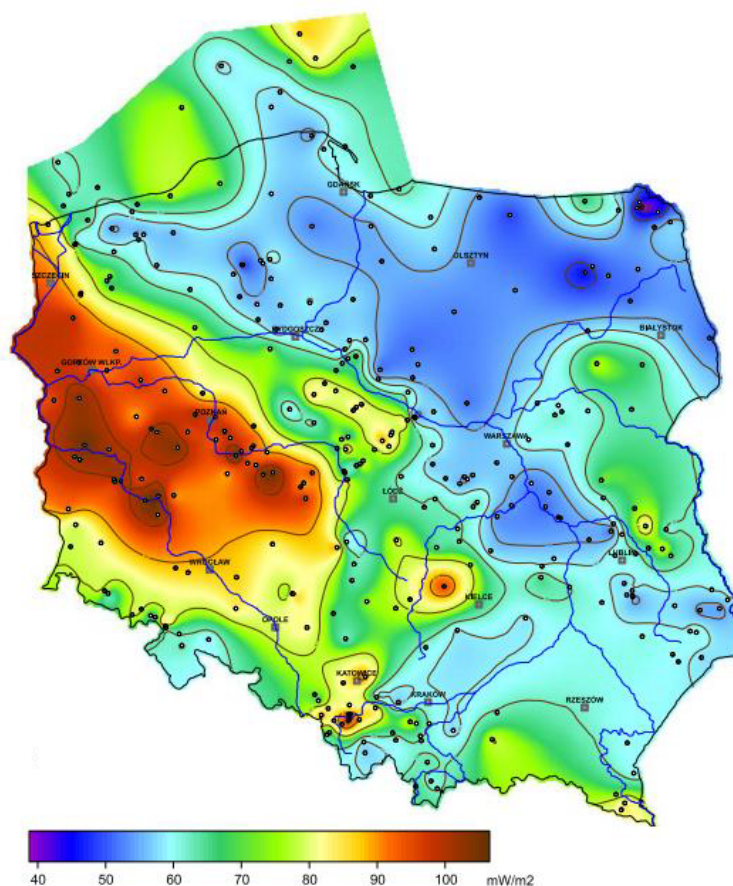
Energia Ziemi

Źródłem energii geotermalnej jest wnętrze Ziemi o temperaturze około 5 400°C, generujące przepływ ciepła w kierunku powierzchni. W celu wydobycia wód geotermalnych na powierzchnię wykonuje się odwierty do głębokości zalegania tych wód. W pewnej odległości od otworu czerpalnego wykonuje się drugi otwór, którym wodę geotermalną po odebraniu od niej ciepła, wtłacza się z powrotem do złoża. Wody geotermalne są z reguły mocno zasolone, jest to powodem szczególnie trudnych warunków pracy wymienników ciepła i innych elementów armatury instalacji geotermalnych. Wody głębinowe mają różny poziom temperatur. Z uwagi na zróżnicowany poziom energetyczny płynów geotermalnych (w porównaniu do klasycznych kotłowni) można je wykorzystywać:

- do ciepłownictwa (m.in.: ogrzewanie niskotemperaturowe i wentylacja pomieszczeń, przygotowanie ciepłej wody użytkowej),
- do celów rolniczo-hodowlanych (m.in.: ogrzewanie upraw pod osłonami, suszenie płodów rolnych, ogrzewanie pomieszczeń inwentarskich, przygotowanie ciepłej wody technologicznej, hodowla ryb w wodzie o podwyższonej temperaturze),
- w rekreacji (m.in.: podgrzewanie wody w basenie),
- przy wyższych temperaturach do produkcji energii elektrycznej.

W zależności od głębokości, z której eksploatowana jest energia geotermalna, wyróżnia się:

- geotermię płytką (niskiej entalpii) – wykorzystującą energię cieplną gruntu z głębokości do ok. 100 m za pomocą pomp ciepła,
- geotermię głęboką (wysokiej entalpii) - pozyskującą energię cieplną z wnętrza Ziemi, z głębokości kilku kilometrów.

Rysunek 15. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski

Źródło: <https://www.mos.gov.pl/> (Szewczyk & Gientka, 2009)

Analizując powyższą mapę rozkładu gęstości strumienia ciepłego można stwierdzić, iż budowa instalacji geotermalnych wysokiej entalpii w gminie Mstów jest nieuzasadniona. Według mapy gęstość strumienia ciepłego w rejonie Gminy wynosi maksymalnie 60-70 mW/m². Potencjał ten jest nieznaczny, natomiast pozyskanie energii geotermalnej wiąże się z koniecznością poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych.

Należy zaznaczyć, że eksploatacja energii geotermalnej powoduje również problemy ekologiczne, z których najważniejszy polega na kłopotach związanych z emisją szkodliwych gazów uwalnianych się z płynu. Dotyczy to przede wszystkim siarkowodoru (H₂S), który powinien być pochłonięty w odpowiednich instalacjach, podrażających koszt produkcji energii. Inne potencjalne zagrożenia dla zdrowia powoduje radon (produkt rozpadu radioaktywnego uranu) wydobywający się wraz z parą ze studni geotermalnej.

Jednakże na terenie całej gminy Mstów można wykorzystać geotermię płytką przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła. Pompa ciepła jest urządzeniem przenoszącym ciepło z ogólnie dostępnego środowiska cechującego się niewyczerpalnymi zasobami energii, tj. gruntu, wody lub powietrza (dolne źródło ciepła) do górnego źródła ciepła w postaci ciepła o wyższej temperaturze.

Biomasa

Słoma³ to „dojrzałe lub wysuszone żdźbła roślin zbożowych”, a także wysuszone rośliny strączkowe, len czy rzepak. Charakteryzuje się dużą zawartością suchej masy (około 85%). W energetyce zastosowanie znajduje słoma wszystkich rodzajów zbóż oraz rzepaku i gryki, natomiast szczególnie cenną jest słoma żytnia, pszena, rzepakowa i gryczana oraz osadki kukurydzy.

Do celów projektowych przyjęto zużycie słomy pochodzącej z upraw zbóż na terenie gminy Mstów. W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnię poszczególnych upraw.

³ źródło: „Mała Encyklopedia Rolnicza”

Tabela 8. Powierzchnia upraw na terenie gminy Mstów

Uprawa	jednostka	Powierzchnia
ogółem	ha	3028
zboża razem	ha	2279
zboża podstawowe z mieszkankami zbożowymi	ha	2230
ziemniaki	ha	139
buraki cukrowe	ha	4,66
rzepak i rzepik razem	ha	35

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny

Słoma jest wykorzystywana głównie jako pasza lub podściółka w hodowli zwierząt gospodarskich, zaś do celów energetycznych wykorzystuje się jedynie jej nadwyżki. Wykorzystanie nadwyżek w celach energetycznych pozwala uniknąć ich spalania na polach, chroniąc tym samym stan środowiska naturalnego. W związku z powyższym, w obliczeniach projektowych należy uwzględnić ilość słomy koniecznej do produkcji zwierzęcej. Zapotrzebowanie na słomę jest różne w zależności od gatunku zwierząt. Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 9. Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych

Zwierzęta hodowane	Zapotrzebowanie na słomę (kg/szt.)/rok
Bydło	2 555
Trzoda chlewna	730
Drób	1

Źródło: Ocena produkcji i potencjalnych możliwości wykorzystania słomy do celów grzewczych, Inżynieria Rolnicza 6(104)/2008

Na terenie gminy Mstów pod uprawę zbóż wykorzystuje się 2279 ha. Po zebraniu i przetworzeniu zbóż średnio pozostaje 4 do 6 t/ha słomy. Przyjmując, że jest to przeciętnie 5 t/ha, z upraw tych, uwzględniając zapotrzebowanie poszczególnych hodowlanych gatunków zwierząt na słomę ze zbóż, na terenie Gminy można uzyskać na cele energetyczne około 11 395 ton słomy. Wartość opałowa słomy wynosi 15 MJ/kg, zatem potencjał energetyczny słomy pochodzącej z produkcji rolnej wyniesie 170,925 GJ/rok.

Po uzyskaniu słomy z produkcji rolnej należy poddać ją procesowi peletyzacji w celu zwiększenia udziału biomasy nawet do 30% w ogólnym bilansie paliwa spalanego w kotłach energetycznych oraz do celów transportowych. Istnieje również możliwość wykorzystania energetycznego potencjału biomasy drzewnej, gdyż w gminie Mstów udział lasów w całkowitej powierzchni gruntów jest dość znaczny (ponad 15%).

Biogaz

Najczęściej stosowanymi substratami do produkcji biogazu rolniczego są nawozy naturalne, wśród których wymienić należy gnojowicę oraz obornik. Obliczenie możliwego zysku energetycznego z biomasy pochodzącej z hodowli zwierząt opiera się na wskaźniku wielkości produkcji biogazu oraz wykorzystaniu liczby sztuk dużych zwierząt. W tabeli poniżej przedstawiono wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże zwierząt.

Tabela 10. Wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże [m³/SD/d]

Bydło	Trzoda chlewna	Drób
1,5	1,5	3,75

Źródło: Odchody zwierząt jako substrat dla biogazowni [<http://bio-gazownie.edu.pl/>]

Ze względu na niezbyt wielką liczbę ferm zwierzęcych surowce pochodzenia zwierzęcego uzupełniane są substratami roślinnymi lub innymi wysokoenergetycznymi rodzajami biomasy. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zwierząt w gospodarstwach na terenie gminy Mstów. Zakładając, że z 1m³ biogazu można wyprodukować 2,1 kWh energii elektrycznej (przy zakładanej sprawności układu 33%) potencjał energetyczny przedstawia się następująco:

Tabela 11. Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie gminy Mstów oraz produkcja biogazu

Rodzaj zwierząt	Liczba zwierząt	Biogaz	Produkcja energii
	[szt.]	[m ³ /rok]	[MWh/rok]
Bydło	1118	1677	3,52
Owce	264	396	0,83
Kozy	15	22,5	0,05
Świnie	643	964,5	2,03
Drób ogółem	11 745	44 044	92,49
SUMA		47 104	99

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny, www.biogazownie.fwie.pl

Jak ukazuje powyższa tabela najwięcej biogazu i energii elektrycznej można pozyskać wykorzystując kurze odchody. Łączny potencjał energetyczny nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego jest duży i wynosi 39,6 MWh/rok. Biorąc pod uwagę trudności z zebraniem całości zwierzęcych odchodów przyjęto redukcję zysku energetycznego o 40 %.

4.1.3. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, solary i fotowoltaika, biogaz, biomasa) Brak dużych emitorów zanieczyszczenia powietrza	Nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków Większość budynków jednorodzinnych opalanych węglem kamiennym Spalanie paliw stałych niskiej jakości Niska świadomość społeczna dotycząca racjonalnego wykorzystania energii i źródeł odnawialnych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Integracja z UE i wpływ środków pomocowych Regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości powietrza, w tym tzw. „uchwała antysmogowa” Postęp technologiczny	Napływ zanieczyszczeń z aglomeracji śląskiej Brak środków zewnętrznych na sfinansowanie inwestycji Niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa Brak zainteresowania ze strony mieszkańców ekologicznymi źródłami energii Wzrost liczby pojazdów na drogach publicznych i tym samym wzrost emisji szkodliwych substancji w powietrzu

Źródło: opracowanie własne

4.1.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu klimatu i jakości powietrza

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz. U. z 2018 r., poz. 799, z późn. zm.) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Ocenę jakości powietrza na terenie gminy Mstów przeanalizowano w oparciu o dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach oraz dane ze stacji pomiarowych tj. stacja w Złotym Potoku, gmina Janów. Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza gmina Mstów należy do strefy śląskiej. Strefa śląska otrzymała klasę C dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, ozonu oraz benzo(a)pirenu.

Jakość powietrza w gminie Mstów w ostatnich latach ulegała poprawie, jednak w dalszym ciągu nie odpowiada ona obowiązującym normom. Poziomy dopuszczalne lub docelowe nie zostały osiągnięte dla pyłów PM₁₀ i PM_{2,5}

oraz benzo(a)pirenu. Przekroczenia dotyczą również poziomu celu długoterminowego dla ozonu. Obecnie prowadzone działania, zarówno w skali kraju oraz w skali województwa i samorządów lokalnych, wpływać będą na obniżenie emisji substancji, których normy są przekraczane.

Wpływ na złą jakość powietrza w powiecie niewątpliwie ma kilka czynników, w tym nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków, opalaniem budynków paliwem niskiej jakości. Znaczną emisją charakteryzują się również spalanie paliw w pojazdach, co związane jest z ich złym stanem technicznym oraz niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą towarzyszącą ciągom komunikacyjnym.

Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla gminy mogą być niewystarczające środki finansowe na modernizację i budowę infrastruktury drogowej, jak również brak zainteresowania mieszkańców i przedsiębiorców działaniami zwiększającymi energooszczędność budynków i wymianę źródeł ciepła na ekologiczne.

Poprawa jakości powietrza w roku 2020 ma nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych i przemysłowych.

W zakresie emisji powierzchniowej, poza działaniami realizowanymi w ramach programów ochrony powietrza, a także działaniami samorządów lokalnych w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, największe znaczenie może mieć wprowadzanie norm na małe źródła energii oraz wymuszone przepisami działania na rzecz podniesienia efektywności energetycznej.

Działaniami, które pozwolą na redukcję emisji szkodliwych substancji, jak również podniesienie komfortu życia mieszkańców będą termomodernizacje budynków, modernizacja lokalnych i indywidualnych kotłowni, wymiana instalacji grzewczej oraz wprowadzenie energooszczędnego oświetlenia (w budynkach i na ulicach). W zakresie emisji liniowej możliwe jest jej znaczne zredukowanie poprzez podejmowanie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej transportu. W związku z nasilającym się ruchem indywidualnym należy rozwijać transport publiczny, w tym kolejowy.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zapisano zadania zarówno dotyczące opracowania dokumentów planistycznych w dziedzinie energetyki i zaopatrzenia w ciepło, energie elektryczną i paliwa gazowe, realizacji Programu Ochrony Powietrza, poprawy warunków energetycznych w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych, a także poprawy jakości dróg w tym efektywności oświetlenia.

Ochrona powietrza powinna zostać ujęta w opracowywanych przez gminy dokumentach planistycznych tj. plany gospodarki niskoemisyjnej, programy ograniczania niskiej emisji, założeń zaopatrzenia w ciepło, energie elektryczną i paliwa gazowe. Większość z nich będzie finansowana z budżetów jednostek samorządowych.

W wyniku realizacji Programu Ochrony Powietrza oraz poprawy warunków energetycznych w budynkach przewiduje się obniżenie zapotrzebowania na energię finalną w obiektach osób fizycznych i w obiektach użyteczności publicznej. Działania obejmą również wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wymianę oświetlenia, instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej.

Jak wspomniano wyżej znaczą część emisji pyłów i gazów do powietrza mają pojazdy poruszające się po drogach gminy Mstów. Dlatego Program przewiduje poprawę płynności ruchu, modernizację i budowę odcinków dróg publicznych, ścieżek rowerowych, wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem, wymianę taboru autobusowego, przez zarządców dróg (Gminę, Zarząd Powiatu Częstochowskiego, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach). Większość inwestycji zarówno termomodernizacyjnych jak i dotyczące infrastruktury drogowej będzie współfinansowana z funduszy krajowych i unijnych (w tym RPO, POIiŚ).

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.1. – 6.3

4.2. Zagrożenia hałasem

4.2.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cele krótkoterminowe	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.	Wojewódzki Inspektorat ochrony Środowiska w Katowicach corocznie prowadzi badania środowiska w tym także przestrzegania norm i przepisów ochrony środowiska w przedsiębiorstwach prowadzących działalność na terenie gminy Mstów. W ostatnich latach 2015-2017 nie prowadzono kontroli przedsiębiorstw w zakresie przestrzegania poziomów emisji hałasu. Aktualnie nie ma dla terenu gminy Mstów wydanych decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu.	nie prowadzono badań hałasu przemysłowego
Wykonanie oceny akustycznej na terenie Gminy w oparciu o zintegrowane badania klimatu akustycznego	W 2017 roku Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach wykonał „Mapy akustyczne dla dróg wojewódzkich w województwie śląskim, o natężeniu powyżej 3 mln pojazdów na rok”. Mapy te objęły nie objęły drogi wojewódzkiej nr 786 zlokalizowanej w granicach gminy Mstów. Powiatowy Zarząd Dróg nie prowadził pomiarów hałasu drogowego na terenie gminy.	nie prowadzono badań hałasu komunikacyjnego
Modernizacja i bieżące remonty dróg Minimalizacja hałasu komunikacyjnego poprzez planowe remonty oraz modernizację dróg w celu poprawy ich parametrów technicznych i użytkowych.	Gmina Mstów w latach 2015-2017 przeprowadziła inwestycje drogowe na 25 odcinkach dróg gminnych o długości 19,682 mb, w tym 10 odcinków dróg przebudowanych oraz 15 odcinków remontowanych. Powiat Częstochowski wspólnie z Gminą Mstów w tym samym okresie wykonał prace modernizacyjne na 7 ważnych drogach powiatowych o długości 5 km, tj.: - na drodze łączącej Zawadę z Małusami Wielkimi - wykonano gruntowną modernizację na dwóch najbardziej zniszczonych odcinkach i wzmocniono podbudowę drogi. Zostały położone nowe nakładki asfaltowe na dług. ok. 1,1 km. Gmina dofinansowała inwestycję w kwocie 40 000 zł, - II etap odbudowy drogi powiatowej w Siedlcu, Powiat Częstochowski sfinansował zadanie z tzw. „puli środków powodziowych” przy dofinansowaniu z Gminy Mstów w kwocie 40 000 zł, - wykonanie nakładki na drodze powiatowej w Małusach Małych, została położona nowa nakładka asfaltowa (na długości ok. 700 m) na najbardziej zniszczonym odcinku drogi powiatowej w Małusach Małych (od skrzyżowania przy OSP w kierunku Małus Wielkich), - remont drogi powiatowej nr 1040 S w m. Małusy Wielkie, w ramach inwestycji powstała nowa nakładka (wraz z odwodnieniem oraz wykonaniem zatoczki autobusowej) na długości ok. 1 km w miejscowości Małusy Wielkie, - budowa odcinka chodnika (wraz z odwodnieniem) przy drodze powiatowej w Wancerzowie, - ul.16 Stycznia – na długości ok. 550 m, - przebudowa drogi powiatowej Nr 1028S odcinek Kłobukowice – Skrzydlów (na odcinku 850 m) wraz z utwardzeniem pobocza i ułożeniem krawężnika, - remont drogi powiatowej Nr 1037S w m. Mstów (ul. Częstochowska) – 760 m.	25 odcinków, 19 km dróg gminnych 7 odcinków, 5 km dróg powiatowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach i działaniach na terenie Gminy Mstów

4.2.2. Opis stanu obecnego

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, ewentualnie zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W przypadku stwierdzenia przez organ ochrony środowiska, na podstawie pomiarów własnych, pomiarów dokonanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub pomiarów podmiotu obowiązującego do ich prowadzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu, organ ten wydaje decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu LDWN i LN oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

4.2.2.1. Hałas przemysłowy

Przedsiębiorstwa, zakłady i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą kształtują klimat akustyczny w swoim otoczeniu. Na analizowanym obszarze działalność prowadzi wiele średnich i mniejszych przedsiębiorstw i to one stanowią źródło emisji hałasu. Natomiast większe przedsiębiorstwa posiadają uregulowany stan prawny i czynią starania w kierunku zmniejszenia lub całkowitego wyeliminowania uciążliwości związanych z ich działalnością. Działanie zakładów nie powinno powodować przekroczeń standardów jakości środowiska i dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku poza teren, do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny.

Za przekroczenie poziomów hałasu określonych w decyzji na emitowanie hałasu do środowiska i obowiązujących decyzjach o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska – Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wymierza, w drodze decyzji administracyjnej, kary pieniężne. Ponadto na podmiocie prowadzącym działalność gospodarczą spoczywa odpowiedzialność za ochronę środowiska polegająca na podjęciu niezbędnych działań naprawczych.

Na terenie gminy Mstów w razie potrzeby kontrole działalności gospodarczych prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach Delegatura w Częstochowie. W ostatnich latach nie zanotowano skarg i informacji mieszkańców o naruszeniach, w związku z tym nie dokonywano kontroli przedsiębiorców.

4.2.2.2. Hałas drogowy

Jednym z czynników wpływających na stan klimatu akustycznego na terenie gminy jest hałas komunikacyjny, do którego zalicza się hałas drogowy. Z przeprowadzonych analiz wynika, że najbardziej uciążliwy jest hałas drogowy, generowany przez pojazdy samochodowe, który ma charakter ciągły i obejmuje swoim zasięgiem coraz większy obszar. Przez ostatnie lata liczba samochodów na drogach systematycznie rośnie, co powoduje wzrost emisji hałasu, nie tylko przez pojazdy osobowe, ale również przez pojazdy ciężarowe i motocykle.

Przez teren gminy Mstów przebiegają następujące drogi:

- droga wojewódzka nr 786 relacji Częstochowa - Kielce o długości 18,9 km,
- 13 odcinków dróg powiatowych
 - S1005 Rędziny – Jaskrów,
 - S1007 Jaskrów – Siedlec,
 - S 1024 Kłomnice – Mokrzesz,
 - S 1028 Mstów – Karczewice,
 - S 1037 Mstów – Srocko,
 - S 1038 Zawada - Małusy Wielkie,
 - S 1039 Mokrzesz - Mokrzesz – Zalesice,
 - S 1040 Częstochowa - Srocko - Wodząca (Kobyłczyce),
 - S 1041 Małusy Wielkie – Turów,
 - S 1043 Brzyszków – Olsztyn,
 - S 1044 Małusy Wielkie – Zrębice,
 - S 1060 Marianka Rzędzińska – Wancerzów,
 - S 1077 Rzęzęczyce – Wancerzów.
- o łącznej długości 47,021 km⁴,
- sieć dróg gminnych o łącznej długości 88,8 km⁵.

Na terenie gminy wzdłuż dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych nie ma ustawionych ekranów akustycznych, administratorzy dróg w kolejnych latach nie planują także tego rodzaju inwestycji.

Zarząd Dróg Wojewódzkich ocenił stan drogi na terenie gminy Mstów jako dobry, natomiast stan jednego mostu w Jażwiny jako zadowalający, natomiast stan dwóch innych mostów w miejscowości Mstów i Pniaki Mokrzeskie jako niepokojący.

⁴ dane PZD w Częstochowie, sierpień 2018

⁵ dane Gminy Mstów, 2018

Gmina corocznie wydatkuje środki finansowe na remonty i modernizacje dróg gminnych, dane te wykazano w części 2.3.1.

Administratorzy dróg (wojewódzkiej i powiatowych) nie przeprowadzali oceny akustycznej na terenie gminy Mstów, nie planują także tego rodzaju działań.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na obszarze powiatu częstochowskiego okresowo Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi pomiary hałasu drogowego. W ostatnich latach badania prowadzone były na terenie sąsiednich gmin Janów (w 2015 roku) oraz na terenie gminy Dąbrowa Zielona (w 2014 roku). Badania prowadzone były na terenach mieszkaniowo – usługowych. Wyniki badań na drodze DW 786, na odcinku od skrzyżowania z DW784 do skrzyżowania z drogą na Rogaczew w miejscowości Olbrachcice na terenie gminy Dąbrowa Zielona nie wykazały znacznych przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku (dzień 1 dB, noc do 2,2 dB).

Natomiast wyniki badań na drodze DK 46, od skrzyżowania z ul. Magnoliową do skrzyżowania z ul. Ogrodową w Janowie oraz DW 793, od skrzyżowania z ul. Wenikajtysa do skrzyżowania z ul. Mineralną w Złotym Potoku na terenie gminy Janów wykazały większe przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku w dzień do 3,8 dB oraz w nocy do 6 dB.

Dla gminy Mstów bardziej miarodajne wyniki dotyczą drogi wojewódzkiej 786 na terenie gminy Dąbrowa Zielona, w związku z tym można przypuszczać, iż poziom dźwięku wzdłuż tej drogi będzie porównywalny z terenem gminy Mstów.

Corocznie zwiększa się ilość pojazdów na drogach, w związku z tym wskazane jest prowadzenie działań mających na celu ograniczenie emisji hałasu poprzez remonty i modernizacje drogi co zwiększy jej drożność i upłynni ruch. Istotne jest dalsze kontrolowanie emisji hałasu na drogach wojewódzkich, co da porównawczy obraz zmiany warunków akustycznych.

Przeciwdziałanie hałasowi komunikacyjnemu jest działaniem długookresowym rozłożonym na lata. Typowym sposobem ochrony przed hałasem jest nawierzchnia o obniżonej hałaśliwości oraz stosowanie ekranów akustycznych. Istotnym elementem są także nasadzenia zieleni przydrożnej. W latach 2013-2017 Zarząd Dróg Powiatowych w Częstochowie na terenie gminy Mstów dokonał wycinki 99 drzew i nasadzeń 120 sztuk drzew przydrożnych. W analogicznym czasie wzdłuż drogi wojewódzkiej usunięto 19 drzew.

Zarząd Dróg Wojewódzkich w najbliższych latach planuje przeprowadzenie prac polegających na wykonaniu:

- wykonanie korekty geometrii skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 786 z drogą gminną ul. Starowiejską w Jaskrowie - gmina Mstów w systemie zaprojektuj i wybuduj,
- przebudowy łuku w ciągu drogi wojewódzkiej nr 786 w miejscowości Mstów,
- poprawy odwodnienia korpusu drogowego drogi wojewódzkiej nr 786 na odcinku od mostu do skrzyżowania z drogą gminną w miejscowości Mstów.

Gmina Mstów na najbliższe lata zaplanowała także szereg działań remontowych, modernizacyjnych, a także usprawniających ruch uliczny w tym:

- przebudowa ulicy Pogodnej w miejscowości Wancerzów,
- przebudowa ulicy Brzozowej w miejscowości Wancerzów,
- przebudowa ulicy Strażackiej w miejscowości Kuchary,
- przebudowa drogi Kobyłczyce – Mokrzesz,
- przebudowa drogi Kobyłczyce – Zagórze,
- przebudowa ulicy Starowiejskiej w miejscowości Jaskrów,
- przebudowa drogi do oczyszczalni ścieków w miejscowości Jaskrów.

4.2.2.3. Hałas kolejowy i lotniczy

Przez gminę nie przebiegają linie kolejowe, więc hałas kolejowy nie dotyczy gminy Mstów.

Najbliższe lotnisko Port Lotniczy Katowice – Pyrzowice zlokalizowane jest w odległości 65 km, a Port Lotniczy Kraków – Balice około 120 km. W związku z tym hałas lotniczy nie dotyczy gminy Mstów

4.2.3. Analiza SWOT

Zagrożenie hałasem	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Dobra dostępność komunikacyjna gminy Dobra jakość drogi wojewódzkiej Brak zewidencjonowanych przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego	Brak nasadzeń nowej zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg Powiększająca się liczba pojazdów, co stwarza zagrożenia hałasowe wzdłuż drogi wojewódzkiej
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Możliwość rozwoju gospodarczego dzięki dobrej komunikacji Planowane dalsze modernizacje dróg	Dyskomfort akustyczny dla coraz większej ilości mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg

Źródło: opracowanie własne

4.2.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem

Hałas jest elementem wpływającym na jakość życia ludności, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.

W sytuacjach funkcjonowania oraz nowopowstających przedsiębiorstw, z których działalnością nierozdzielnie wiąże się emisja hałasu obowiązkiem przedsiębiorców jest minimalizacja hałasu poprzez wyciszanie hal oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań, a jednostkami odpowiedzialnymi za ich realizację są przedsiębiorcy. Finansowanie modernizacji przedsiębiorstw lub budowy w nowoczesnych standardach będzie pochodzić głównie ze środków własnych przedsiębiorstw oraz z dofinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 na rozwój i modernizację przedsiębiorstw oraz działania innowacyjne.

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego, którego źródłem emisji hałasu są drogi gminne, wojewódzkie oraz powiatowe.

Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną gminy jest dobra dostępność komunikacyjna, ale jednocześnie słabą stroną jest brak wystarczających działań ochronnych na drogach. W związku z takim stanem w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż ciągłymi zadaniami do realizacji są przebudowy i modernizacje dróg zarówno gminnych, wojewódzkiej i powiatowych. Zadania te zapisano zarówno w harmonogramie realizacji zadań własnych – do realizacji przez Gminę Mstów jak i w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych do realizacji przez Zarząd Dróg Wojewódzkich, oraz Zarząd Dróg Powiatowych.

W razie potrzeby Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach będzie prowadził kontrole emisji hałasu drogowego.

Niebagatelnym zadaniem, którego realizacja prowadzona jest na każdym szczeblu i w trybie ciągłym jest edukacja ekologiczna. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych, do realizacji przez gminę, a finansowane będzie ze środków własnych, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Katowicach oraz sponsorów.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.4. – 6.6.

4.3. Pola elektromagnetyczne

4.3.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cele krótkoterminowe	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	W ostatnich latach nie realizowano zadania, gdyż nie było takiej potrzeby.	Brak potrzeby realizacji
Monitoring pól elektromagnetycznych	W ramach minimalizacji oddziaływania istniejących instalacji emitujących pola elektromagnetyczne zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne przedsiębiorstwa posiadające takie instalacje zgłaszają do Starostwa Powiatowego w Częstochowie fakt oddania do eksploatacji oraz istotnych zmian instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne. Aktualnie rejestr zawiera 10 pozycji. Jednocześnie w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2011-2017 wykonano badania promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy w miejscowości Mstów na Placu Adama Mickiewicza: • w 2011 roku, • w 2014 roku • w 2017 roku W żadnym roku badania nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania.	Zgłoszenia instalacji przyjmowane są na bieżąco. Rejestr zgłoszeń aktualizowany jest w miarę napływania zgłoszeń. Badania wykonywane są przez WIOŚ w trzyletnich cyklach, nie odnotowano przekroczeń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie gminy Mstów

4.3.2. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Przeprowadzona analiza widma pola elektrycznego wysokiej częstotliwości na terenie województwa śląskiego na potrzeby opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego w badanych punktach wykazała, że głównymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego w przeważającej liczbie przypadków są stacje bazowe telefonii komórkowej.⁶

W miejscowości Mstów znajduje się rozdzielnia sieciowa – RS MSTÓW, która stanowi punkt węzłowy sieci rozdzielczej średniego napięcia zasilanej z GPZ-tów:

- 110/15 kV Rędziny,
- 110/15 kV Kłomnice,
- 110/15 kV Julianka
- 220/10/15/6 kV Aniołów.

Teren gminy Mstów przecinają linie WN będące własnością Spółki TAURON Dystrybucja w tym linia 110 kV SE Wrzosowa – SE Julianka oraz dwutorowa linia 110 kV: 1 tor relacji SE Wrzosowa – SE Stobiecko, 2 tor relacji SE Wrzosowa – SE Rudniki.

Ponadto przez obszar gminy przebiegają linie tranzytowe najwyższych napięć 400 kV i 220 kV stanowiące własność PSE S.A.

Przez teren gminy przebiegają linie średniego napięcia relacji:

- Mstów – Wodociągi (Srocko) – SE Aniołów,
- Mstów – Jaskrów i Mstów – Rędziny – do SE Rędziny,
- Mstów – Kłomnice – do SE Kłomnice,
- Mstów – Jażwiny, Mstów Julianka i Mstów – Olsztyn – do SE Julianka

⁶ na podstawie POŚ dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

Na analizoanym terenie zlokalizowanych jest 65 stacji transformatorowych stanowiących własność TAURON Dystrybucja S.A. oraz 14 stacji pozostających na majątku i w eksploatacji odbiorców.⁷

Na terenie gminy źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego są:

- linie przesyłowe energii elektrycznej,
- linie wysokiego napięcia,
- linie średniego napięcia,
- linie niskiego napięcia, w tym także oświetlenia ulicznego,
- stacje transformatorowe,
- stacje bazowe telefonii komórkowej (według bazy danych Btsearch na terenie gminy zlokalizowanych jest 17 anten w 7 lokalizacjach w miejscowościach Mstów, Jaskrów, Zawada i Mokrzesz)⁸.

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Pomiary monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego prowadzone są w cyklach trzyletnich, łącznie w 135 punktach pomiarowych (po 45 w każdym roku) rozmieszczonych na terenie całego województwa śląskiego.

W ostatnich latach 2011-2017 w cyklach trzyletnich prowadzono badania na terenie gminy w miejscowości Mstów na placu Mickiewicza. Wyniki badań wskazywały:

- w 2011 roku 0,27 V/m,
- w 2014 roku 0,16 V/m,
- w 2017 roku 0,28 V/m⁹.

Jednocześnie w latach 2015-2017 WIOŚ przeprowadził kontrole 3 stacji bazowych telefonii komórkowych w Mstowie, w Wancerzowie i Jaskrowie.¹⁰

Wyniki badań w żadnym punkcie w tym także na terenie Gminy Mstów nie wskazywały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, który wynosi 7 V/m.

Aktualnie zgodnie z ustawą POŚ (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) Starostwa Powiatu Częstochowskiego prowadzi Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko zgłoszonych do Starostwa, których emisja nie wymaga pozwolenia. Według rejestru na terenie gminy Mstów zlokalizowanych jest 10 instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne¹¹

Na przestrzeni ostatnich lat zwiększa się poziom promieniowania elektromagnetycznego stwarzając zagrożenie dla mieszkańców, szczególnie dla dzieci i młodzieży stale przebywających w bliskiej odległości od źródła promieniowania. W związku z tym szczególnie istotnym elementem są zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o prawidłowej lokalizacji źródeł promieniowania.

4.3.3. Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Aktualnie brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego	Brak obwarowań lokalizacyjnych dla instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie gminy
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Stale zwiększający się zasięg sieci komórkowych	Na przestrzeni lat zwiększający się poziom promieniowania elektromagnetycznego

Źródło: opracowanie własne

4.3.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych

Na terenie gminy Mstów instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia stacje transformatorowe oraz instalacje radiokomunikacyjne. W związku

⁷ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Mstów, 2015

⁸ <http://beta.btsearch.pl>

⁹ [V/m] – średnia wartość arytmetyczna wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego w zakresie częstotliwości 100 kHz – 3 GHz, w danym punkcie obserwacji w środowisku

¹⁰ dane WIOŚ udzielone pismem DCIN.7016.11.2017.RT z dnia 16 lipca 2018 r.

¹¹ do końca 2017 roku

z presją mieszkańców województwa na rozwój zasięgu linii elektroenergetycznych oraz zasięgu telefonii komórkowej powstaje coraz większa ilość instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Podstawowym elementem ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest informacja o występujących poziomach pól. Zniesiony został obowiązek posiadania pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych, jednak nałożono obowiązek wykonania pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych na prowadzących instalacje i użytkowników urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne. Pomiary należy przeprowadzać bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia i każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy urządzenia.

W ramach minimalizacji oddziaływania istniejących instalacji emitujących pola elektromagnetyczne zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne przedsiębiorstwa posiadające instalacje zgłaszają do Urzędu Gminy fakt oddania do eksploatacji instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne.

Na podstawie tych zgłoszeń w Starostwie w Częstochowie prowadzony jest Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko. Zgodnie z przepisami prawnymi prowadzenie rejestru będzie kontynuowane w kolejnych latach.

Dla określenia aktualnych stanów promieniowania elektromagnetycznego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi corocznie według ustalonego harmonogramu na terenie całego województwa śląskiego w tym na obszarze gminy Mstów badania poziomów promieniowania. Wyniki badań nie wykraczają poza dopuszczalne poziomy, niemniej jednak w perspektywie ostatnich kilku lat zauważa się nieznaczny wzrost poziomu promieniowania.

Skrócona analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną gminy jest brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania, co wykazały badania WIOŚ. W kolejnych latach badania monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego będą kontynuowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Koszty na ten cel pochodzić będą ze środków własnych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach.

W związku z dużą presją na rozwój sieci komórkowej i stałego zwiększania jej zasięgu istotnym elementem jest wprowadzenie do Planu Zagospodarowania Przestrzennego zapisów precyzujących możliwe lokalizacje stacji przekaźnikowych telefonii komórkowych.

Taką potrzebę wykazała także analiza SWOT, według której Plan Zagospodarowania Przestrzennego powinien bardziej szczegółowo opisywać możliwe potencjalne lokalizacje instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Dlatego w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż niezbędne jest w trakcie aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego wprowadzenie zapisów obwarowujących lokowanie instalacji emitujących promieniowanie niejonizujące. Zadanie to realizowane będzie przez Gminę Mstów, a koszty poniesione na ten cel pochodzić będą z budżetu Gminy.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.7. – 6.9.

4.4. Gospodarowanie wodami

4.4.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

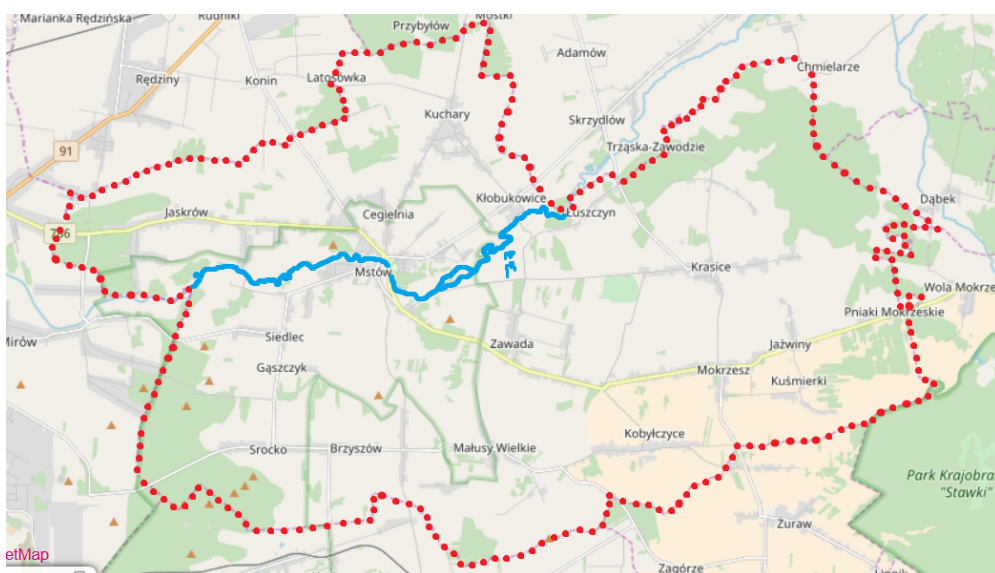
Cele krótkoterminowe	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Poprawa warunków technicznych i udrożnienie rowów melioracyjnych	W Latosówce zostało wykonane udrożnienie i pogłębienie rowu melioracyjnego. Inwestycję sfinansowano z Funduszu Sołeckiego. Rów melioracyjny o długości ok. 850 metrów wykonano od ul. Krótkiej w kierunku lasu „kucharskiego”. Rów ten poprawi odwodnienie gruntów oraz odprowadzi wody, napływające z kierunku sołectwa Konin.	udrożnienie rowu melioracyjnego na długości 850 m

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie Gminy Mstów

4.4.2. Opis stanu obecnego

4.4.2.1. Wody powierzchniowe

Gmina Mstów położona jest w dorzeczu Warty, trzeciej pod względem długości rzeki Polsce, najdłuższym prawym dopływem Odry. Jej źródła znajdują się w Kromolowie, dzielnicy Zawiercia. Początkowo rzeka płynie na krawędzi Wyżyny Krakowskiej, jednak na wysokości Częstochowy gwałtownie skręca na wschód, gdzie przebija się przez jurajskie wapienie Wyżyny Wieluńskiej, tworząc malowniczy przełom. Za Mstowem rzeka łagodnie skręca ku północy. Najcenniejsze pod względem przyrodniczym fragmenty przełomu oraz kilkukilometrowy odcinek poniżej niego objęto ochroną w granicach specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 - Przełom Warty w Mstowie. Rzeka płynie tutaj w głębokiej dolinie, tworząc – szczególnie pomiędzy Jaskrowem a Skrzydlowem – liczne starorzecza.

Rysunek 16. Wody powierzchniowe na terenie gminy Mstów

Źródło: <http://mapy.geoportal.gov.pl>

Ponadto na terenie gminy Mstów znajdują się również wody powierzchniowe stojące tj. 2 stawy i zalew. W miejscowości Mstów nad rzeką Wartą powstał kompleks wypoczynkowo-rekreacyjny rozciągający się na obszarze niemal 5 hektarów. W południowej części kompleksu, w zakolu Warty znajduje się Zalew Tasarki - sztuczny zbiornik zasilany wodą ze źródeł.

W 2013 r. zagospodarowano teren wokół stawu w Brzyszowie. Utwardzono ścieżki spacerowe, ustawiono ławki a wokół stawu wybudowano drewniane ogrodzenie. W ubiegłym roku staw został oczyszczony.

W ostatnim czasie została wykonana również renowacja mola przy stawie w Mokreszy. Teren rekreacyjny przy stawie w Mokreszy jest często i chętnie odwiedzany przez mieszkańców tej miejscowości. Również w ramach Funduszu Sołeckiego corocznie są przeznaczane pieniądze na prace porządkowe tym miejscu.

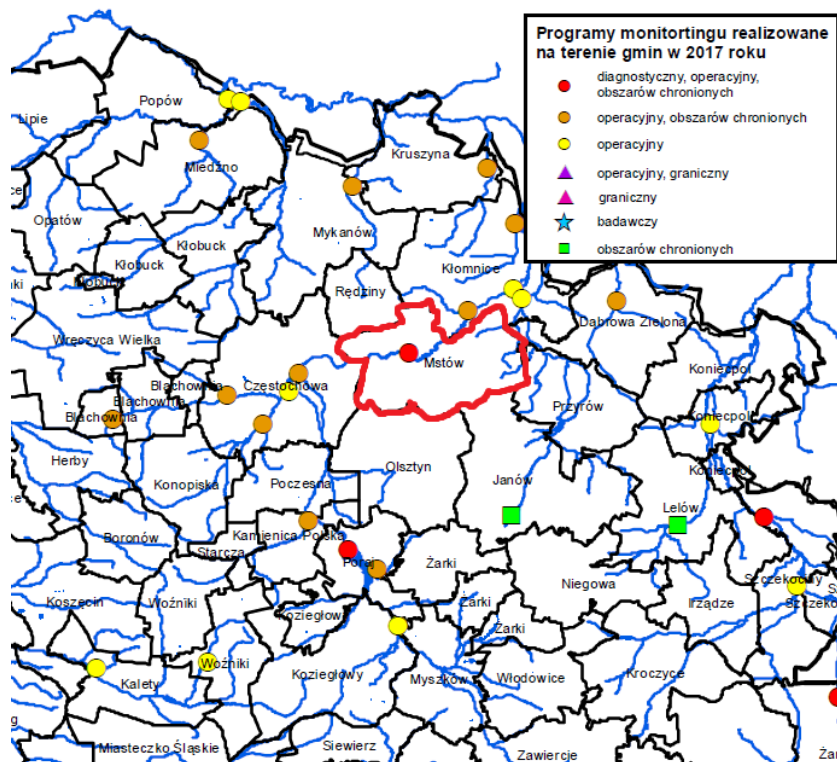
Zarządzanie zasobami wodnymi jest realizowane z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy i wyodrębnione w nich regiony wodne. Na terenie województwa śląskiego w 2017 roku zlokalizowanych było 7 regionów wodnych: Małej, Górnej i Środkowej Wisły w dorzeczu Wisły; Górnej, Środkowej Odry i Warty w dorzeczu Odry oraz Czadeczek w dorzeczu Dunaju, które zarządzane są przez odpowiednie regionalne zarządy gospodarki wodnej w Gliwicach, Krakowie, Warszawie, Wrocławiu i Poznaniu. Obszar dorzecza Warty na terenie gminy Mstów zarządzany jest przez regionalny zarząd gospodarki wodnej w Poznaniu.

4.4.2.2. Monitoring rzek w rejonie gminy Mstów

Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczu, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

Z danych Polskiego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie wynika, iż gmina Mstów położona jest w rejonie jednolitej części wód powierzchniowych tj. PLRW60001918133 Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik.

Rysunek 17. Punkty monitoringu jakości wód powierzchniowych w 2017 r. w rejonie gminy Mstów

Źródło: Lokalizacja punktów pomiarowo-kontrolnych i realizowane programy monitoringu rzek i zbiorników zaporowych w 2017 roku, WIOŚ w Katowicach

Monitoring diagnostyczny – ocena stanu/potencjału ekologicznego

W 2017 roku w rejonie gminy Mstów prowadzono monitoring diagnostyczny obszarów chronionych w punkcie na rzece Warcie tj.: jcwp Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik. Wody powierzchniowe jcwp otrzymały I klasę dla elementów biologicznych, II klasę elementów hydromorfologicznych, I klasę dla wskaźników fizykochemicznych. Stan ekologiczny dla jcwp Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik określono jako umiarkowany, co świadczy o potrzebie poprawy jakości wód powierzchniowych.

Monitoring operacyjny rzek – ocena stanu chemicznego

W 2017 roku w rejonie gminy Mstów w jcwp Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik kontynuowano badania tych substancji, które przekraczały normy środowiskowe dla substancji priorytetowych w latach poprzednich.

Stan chemiczny dla jcwp określono jako poniżej stanu dobrego, ze względu na ponadnormatywną zawartość związków benzo(a)pirenu, niklu i jego związków, fluorantenów. Dla pozostałych badanych wskaźników nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnej.

Ocena końcowa została określona jako stan zły jcwp.

4.4.2.3. Wody podziemne

Na podstawie regionalizacji hydrogeologicznej słodkich wód podziemnych według Atlasu Hydrogeologicznego Polski (Paczyński, 1995r.) obszar gminy należy do regionu śląsko-krakowskiego i subregionu jurajskiego. Niniejszy teren pod względem geologicznym należy do monokliny śląsko-krakowskiej. Utwory mezozoiczne są ułożone w formie monokliny, która uformowała się u schyłku kredy i na początku paleogenu, a więc około 65 mln lat temu. Podczas ruchów laramijskich obszar ten został wydźwignięty i przechylony łagodnie został ku północnemu wschodowi. Następnie rozpoczęło się kształtowanie rzeźby dzisiejszej Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Zasadniczym czynnikiem geologicznym były procesy krasowe, które doprowadziły do rozwoju podziemnych i powierzchniowych form krasowych na skutek rozpuszczania masywów węglanowych przez krążące w nich wody.

Na terenie gminy Mstów występują wody podziemne w utworach jury górnej. Wody w utworach jury górnej występują w północnym i częściowo wschodnim rejonie województwa śląskiego. Tworzą one szczelinowo-krasowy GZWP nr 326 zwany Częstochowa E. Jest to zbiornik o fundamentalnym znaczeniu dla zaopatrzenia w wodę miasta Częstochowy oraz wielu miast i gmin powiatów: częstochowskiego, kłobuckiego, myszkowskiego i zawierciańskiego. Jest to zbiornik charakteryzujący się niską odpornością na zanieczyszczenia przenikające z powierzchni, głównie z powodu braku pokrywy izolującej utworów czwartorzędu. Odkrycie zbiornika na znacznej powierzchni, przy obecności niewielkich nawet punktowych ognisk zanieczyszczeń i charakterystycznym krasowym i szczelinowym systemie przewodzenia powoduje, że nawet najmniejsze skażenie jest przyczyną szybkiej i długotrwałej degradacji wód podziemnych. W środowisku naturalnym wody zbiornika charakteryzują się dobrą jakością.

4.4.2.4. Monitoring wód podziemnych

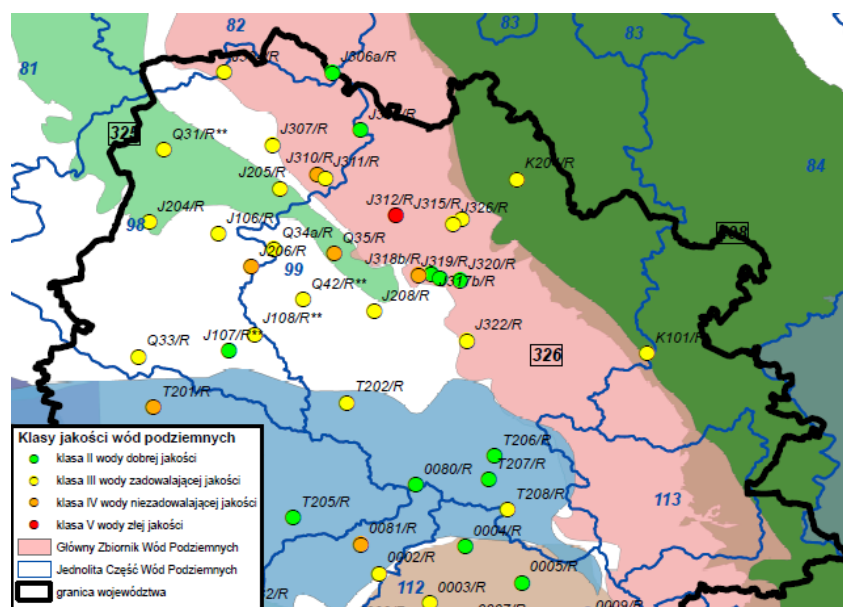
Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW).

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w 2016 r. w rejonie gminy Mstów, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 85), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd:

- stan dobry (klasy I, II i III),
- stan słaby (klasy IV i V).

Rysunek 18. Punkty monitoringu jakości wód podziemnych w sieci regionalnej w 2017 r. w rejonie gminy Mstów

Źródło: Lokalizacja i klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych sieci regionalnej wód podziemnych w 2017 roku (badania wykonane przez Laboratorium WIOŚ Katowice - Pracownia w Częstochowie)

Na terenie gminy Mstów zlokalizowano dwa punkty monitoringu wód podziemnych w sieci monitoringu regionalnego tj. J319/R Mirów, J320/R Srocko.

Tabela 12. Jakość wody podziemnej w rejonie gminy Mstów

Lp.	Nazwa Punktu	Numer punktu JCWP Rodzaj monitoringu Stratygrafia ujętej warstwy	Klasa jakości wód				
			2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
1	Mirów	J319 99 diagnostyczny J3	II	II	II	II	II
2	Srocko	J320 99 diagnostyczny J3	II	II	II	II	II

Źródło: Informacje o stanie środowiska w województwie śląskim w 2016 roku

* przy określeniu ogólnej klasy jakości nie brano pod uwagę tlenu rozpuszczonego

Poziomy wodonośne

J3 - jura

W 2017 roku badania wód podziemnych prowadzone były w oparciu o regionalną sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej i sieć wojewódzką, uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywanych na terenie gminy do celów pitnych.

W podsystemie monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu chemicznego. Analiza wyników badań jakości wód podziemnych w wybranych punktach monitoringowych wskazuje, iż wody osiągnęły dobrą jakość wody (II klasa).

4.4.2.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Według Prawa wodnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566) powódź to czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

Do końca 2017 roku za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiadali (przede wszystkim) zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW) oraz marszałkowie województw. Odpowiedzialni oni byli za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Od 1 stycznia 2018 roku, na podstawie ustawy Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566), zostaje utworzona państwowa osoba prawna Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Zgodnie z art. 527 ustawy Prawo Wodne, z dniem wejścia w życie ustawy należności, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej, marszałków, będących państwowymi jednostkami budżetowymi, stają się odpowiednio należnościami, prawami i obowiązkami Wód Polskich.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie przejęło zadanie z zakresu administracji rządowej wykonywane przez samorząd województwa - w stosunku do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, służących polepszeniu zdolności produkcyjnej gleby i ułatwieniu jej uprawy. Ponadto, do Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie zostały przekazane zadania ze starostw powiatowych i urzędów marszałkowskich związane z wydawaniem pozwoleń wodnoprawnych.

Zgodnie z Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim państwa członkowskie zobligowały się do sporządzenia:

- wstępnej oceny ryzyka powodziowego do grudnia 2011 r.,
- map zagrożenia i map ryzyka powodziowego do grudnia 2013 r.,
- planów zarządzania ryzykiem powodziowym do grudnia 2015 r.

Wstępna ocena ryzyka powodziowego (WORP) jest pierwszym z czterech dokumentów planistycznych wymaganych Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa).

Celem wstępnej oceny ryzyka powodziowego jest wyznaczenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, czyli obszarów, na których istnieje znaczące ryzyko powodziowe lub na których wystąpienie dużego ryzyka jest prawdopodobne. Zgodnie z art. 88 c ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 469) za przygotowanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego odpowiedzialny jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Wstępna ocena ryzyka powodziowego została opracowana w ramach projektu „Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami” (ISOK) finansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Projekt realizowany jest przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy (IMGW) w konsorcjum z Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej (KZGW), Głównym Urzędem Geodezji i Kartografii (GUGiK), Rządowym Centrum Bezpieczeństwa (RCB) oraz Instytutem Łączności. Wstępna ocena ryzyka powodziowego została wykonana przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Centra Modelowania Powodziowego w Gdyni, w Krakowie, w Poznaniu, we Wrocławiu, w konsultacji z Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej.

W ramach WORP zostały zidentyfikowane znaczące powodzie historyczne, jak również powodzie, które mogą wystąpić w przyszłości (tzw. powodzie prawdopodobne), które stanowiły podstawę do wyznaczenia obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego zostały wykonane w 2013 r. dokładne mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego.

W związku z realizacją obowiązku ustawowego RZGW w Poznaniu przekazał pismem do Starostwa Powiatowego w Częstochowie mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Według MZP i MRP teren gminy Mstów, znajduje się:

- w obszarze, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%),
- oraz wybrane obszary w opracowanym wariancie – całkowitego zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego, który określa zagrożenia powodziowe wynikające z możliwości awarii odcinka obwałowania.

Rysunek 19. Obszary zagrożenia powodziowego w rejonie gminy Mstów

Źródło: <http://mapy.isok.gov.pl>

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) jest końcowym, czwartym dokumentem planistycznym wymagany Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa).

W grudniu 2015 r. został opracowany Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18.10.2016 r. w sprawie przyjęcia Planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru Dorzecza Odry). W PZRP w ujęciu obszarów gmin w regionie wodnym Górnej Odry (266 analizowanych gmin) wyznaczono obszary, które sklasyfikowano według 5-stopniowej skali ryzyka powodziowego. Są to poziomy ryzyka: bardzo wysoki, wysoki, umiarkowany, niski i bardzo niski.

Województwo śląskie na tle innych regionów Polski nie jest narażone na susze w szczególny sposób. Obszarami Polski narażonymi na susze są przede wszystkim Wielkopolska i wschodnia część Mazowsza. Województwo śląskie, dzięki położeniu na południu Polski, gdzie roczne sumy opadów są wyższe niż w regionach położonych dalej na północ, jest jednym z mniej suchych obszarów Polski. Niemniej jednak duża gęstość zaludnienia, wysoki stopień zagospodarowania regionu powoduje, że stałe i pewne dostawy wody do celów spożywczych mają ogromne znaczenie. Niski poziom opadów utrzymujący się przez wiele miesięcy oznacza straty w wielu gałęziach gospodarki (m.in. rolnictwo, turystyka). Na ogół jednak nie występuje zagrożenie stabilności dostaw wody pitnej dla mieszkańców.

4.4.3. Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SLABE STRONY czynniki wewnętrzne
Dobra jakość wód podziemnych Brak zagrożenia podtopieniami obszarów zamieszkałych	Słabe zasoby wód powierzchniowych Zaburzenie stosunków wodnych na niektórych obszarach Obniżanie się poziomu wód gruntowych Niedostateczna jakość wód powierzchniowych Wpływ zanieczyszczeń spoza terenu Gminy na stan czystości wód
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Określenie map zagrożenia powodziowego (MZP) oraz map ryzyka powodziowego (MRP) Dobra współpraca administratorami cieków wodnych w zakresie ich utrzymania Zmiany prawa wodnego, w zakresie własności wód	Niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) Zagrożenie powodziowe na terenach położonych wzdłuż cieków Brak środków na bieżące utrzymanie cieków wodnych

Źródło: opracowanie własne

4.4.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami

Inwestycje w zakresie przeciwdziałania skutkom powodzi wykraczają znacznie poza możliwości Gminy Mstów, możliwe jest jednak zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego mieszkańców poprzez działania niezwiązane bezpośrednio z inwestowaniem w urządzenia przeciwpowodziowe. W zasadzie wszystkie przedsięwzięcia można podzielić na czynne i bierne. Bardzo często ich rodzaj wymuszony jest własnością.

Do działań biernych należą:

- monitoring powodziowy dla całej Gminy oparty na koncepcji pozyskiwania skutecznej informacji o opadzie i odpływie w warunkach powodziowych, współpracujący z istniejącą i planowaną siecią IMGW,
- system ostrzeżeń gwarantujący mieszkańcom i użytkownikom terenów zalewowych możliwie szybkie powiadomienie o nadchodzącym zagrożeniu,
- wyposażenie drużyn ratowniczych w specjalistyczny sprzęt niezbędny do efektywnego prowadzenia akcji przeciwpowodziowej, w tym wyposażenie magazynów ochrony przeciwpowodziowej,
- opracowanie materiałów informacyjnych z podstawowymi danymi umożliwiającymi identyfikację przez każdego mieszkańca obszaru zagrożenia powodziowego w jego otoczeniu.

Do działań aktywnych należą:

- bieżące remonty budowli regulacji rzek i potoków,
- bieżące remonty, stała konserwacja i renowacja przepustów, rowów i innych urządzeń odprowadzających wodę lub zabezpieczających odpływ,
- wycinka drzew i krzewów w korytach cieków, co przeciwdziała podnoszeniu się poziomu zwierciadła wód odpływowych oraz niszczeniu mostów i brzegowych ubezpieczeń dróg,
- systematyczne oczyszczanie z rumowiska koryt powyżej zapór przeciwrumowiskowych i stopni wodnych, stabilizujących dno cieków.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Ochronę przed powodzią prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej na obszarze kraju, planami ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego, a w szczególności przez:

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,
- racjonalne retencionowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

Z analizy przeprowadzonej w rozdziale dotyczącym wód można stwierdzić, iż ich stan ulega powolnej poprawie. Oceniając te tendencje należy pamiętać, że o stanie wód powierzchniowych decydują nie tylko wskaźniki fizykochemiczne, ale i biologiczne czy hydromorfologiczne. Oznacza to, że przywrócenie czystości wodom powierzchniowym nie spowoduje automatycznie dobrego stanu wód. Przywrócenie właściwych dla danej części wód elementów biologicznych będzie często procesem bardziej długotrwałym.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zamieszczono zadania dotyczące prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży, a także budowę, przebudowę, modernizację budowli przeciwpowodziowych oraz działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.10. – 6.12.

4.5. Gospodarka wodno - ściekowa

4.5.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cele krótkoterminowe	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Budowa i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą (oczyszczalnie, przyłącza, inne)	Zadanie pn. „Budowa kanalizacji ściekowej w miejscowości Latosówka gmina Mstów” jest w trakcie realizacji. Projekt jest realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, Osi Priorytetowej V: Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów, dla działania 5.1: Gospodarka wodno-ściekowa, dla poddziałania 5.1.2.: Gospodarka wodno-ściekowa RIT, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Gmina Mstów otrzymała ponad 3,5 miliona złotych dofinansowania na to zadanie. Zakres robót obejmuje m.in.: • budowę kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej w miejscowości Latosówka o długości ponad 5 kilometrów, • budowę przyłączy kanalizacyjnych • odtworzenie nawierzchni ulic.	w trakcie realizacji
Budowa, rozbudowa i wymiana sieci wodociągu publicznego na terenie gminy Mstów	W latach 2015-2017 Gmina Mstów przebudowała i wybudowała łącznie 4,085 km sieci wodociągowej wraz z około 200 szt. przyłączy wodociągowych, w tym: • przebudowa wodociągu w ul. Willowej i Jurajskiej w Jaskrowie. W ramach zadania przebudowano istniejący wodociąg z rur żeliwnych na wodociąg z rur PEHD o średnicy 125/11,4mm o łącznej długości ponad 2 km, przebudowa przyłączy z włączeniem do nowego wodociągu, • wymiana wodociągu o długości 0,2 km wraz z przyłączami na rury z PE o przekroju Φ 125 mm na ul. Starowiejskiej w Jaskrowie, • budowa przewodu wodociągowego, zasilającego "Zalew Tasarki" z istniejącej studni głębinowej. Zakres prac obejmował m.in.: budowę przewodu wodociągowego z rur ciśnieniowych PEHD Ø125 o łącznej długości 0,522 km oraz PE-RC Ø125 o łącznej długości 0,103 km (przewierci sterowane), łączonych za pomocą zgrzewania doczołowego, włączenie przewodu wodociągowego do istniejącej studni głębinowej, • przebudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w Mstowie ul. Kilińskiego”. Zakres robót obejmował: przebudowę wodociągu z rur ciśnieniowych PE100 SDR11 Ø125/11,4mm o łącznej długości 1,26 km, przebudowę przyłączy, obejmującą odcinek od włączenia do nowego wodociągu do granicy pasa drogowego (w ilości 89 szt). Z uwagi na występujące braki wody w miesiącach letnich w miejscowości Jaskrów (zwłaszcza na końcówkach sieci w ul. Częstochowskiej, Willowej i Jurajskiej) została zaprojektowana i wykonana studnia głębinowa. Zrealizowano prace w następującym zakresie: • wykonano otwór studzienny na głębokości 80 metrów, trafiając na wodę w wapieniu jury górnej o bardzo dużej wydajności (60 m³/h), • wykonano studnię wykonano z rur stalowych o średnicy Ø14 cali, • zamontowano filtr szczelinowy (dn 200). Zwierciadło wody znajduje się na głębokości ok. 44 metrów.	4,085 km sieci wodociągowej wraz z około 200 szt. przyłączy wodociągowych, 1 studnia głębinowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie gminy Mstów

4.5.2. Opis stanu obecnego

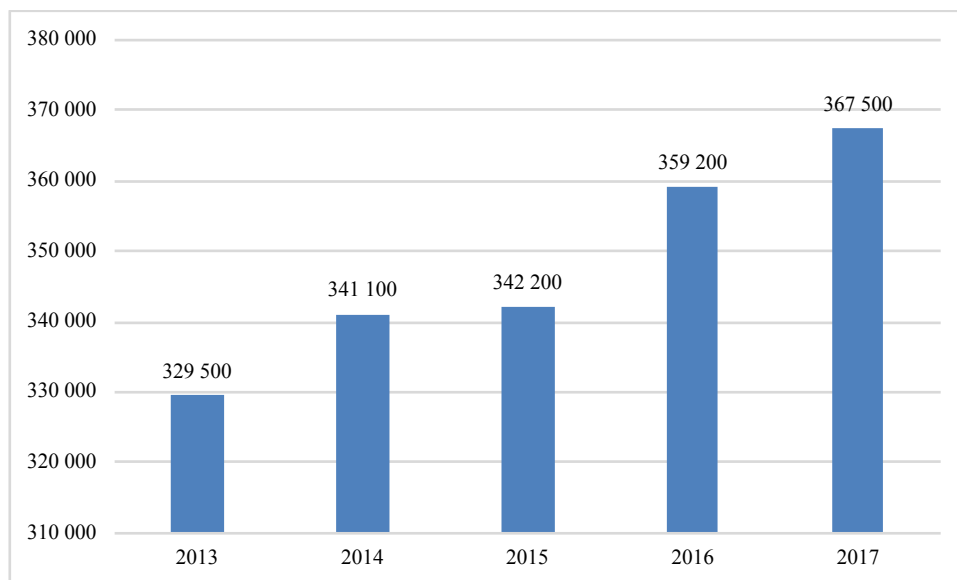
4.5.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Długość sieci wodociągowej w gminie Mstów wynosi 125,9 km. Znajdujący się na terenie gminy wodociąg zasilany jest z ujęć głębinowych zlokalizowanych w Mstowie (średnia produkcja wody 978 m³/dobę) i Srocku

(średnia produkcja wody 166 m³/dobę). W stacjach uzdatniania prowadzony jest proces dezynfekcji przy pomocy podchlorynu sodu. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 10 660 mieszkańców, w tym 9440 mieszkańców Mstowa, natomiast wodociąg Srocko ok. 1220 mieszkańców.

Administratorem sieci wodociągu publicznego jest Samorządowy Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej Gminy Mstów, ul. 16 Stycznia 14.

Podstawowym sposobem użytkowania zasobów wodnych jest pobór wód podziemnych na cele gospodarki komunalnej, rolnictwa oraz cele usługowo-produkcyjne podmiotów gospodarczych.

Rysunek 20. Zużycie wody na terenie gminy Mstów w latach 2013-2017

Źródło: GUS, 2018

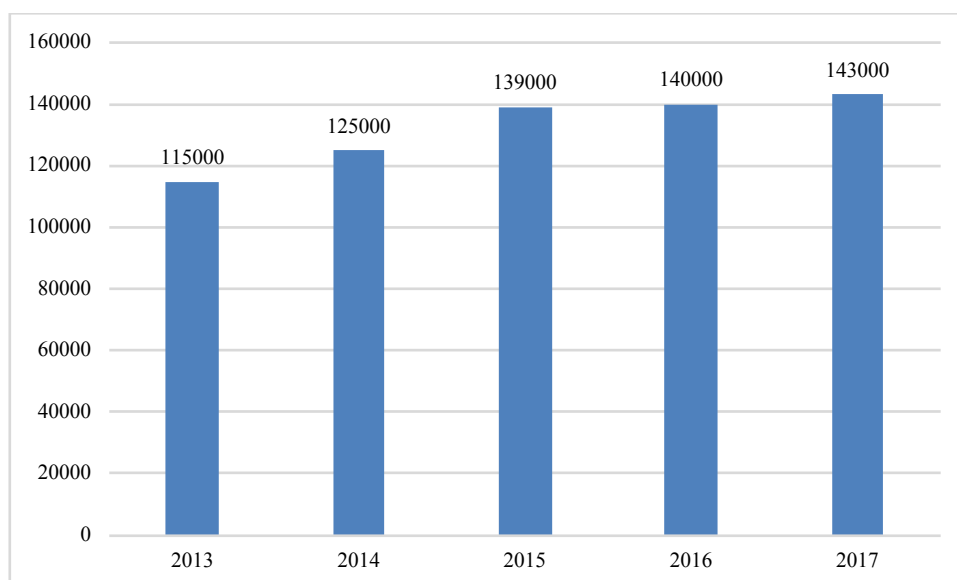
W latach 2013-2017 na w/w cele pobrano łącznie 1 739 500 m³ wody, w tym:

- 2013 r. – 329 500 m³,
- 2014 r. – 341 100 m³,
- 2015 r. – 342 200 m³,
- 2016 r. – 359 200 m³,
- 2017 r. – 367 500 m³.

W ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 8 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 26 próbek wody, z których 24 zbadano pod względem parametrów mikrobiologicznych, a 26 pod względem parametrów fizykochemicznych. W badanych próbkach nie stwierdzono przekroczeń oznaczanych parametrów. PPIS w Częstochowie w oparciu o rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017, poz. 2294) wydał oceny o przydatności wody do spożycia na terenie gminy Mstów w 2017 roku.

4.5.2.2. Odbiór ścieków

Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Mstów wynosiła na koniec 2017 r. 51,5 km. Ścieki odprowadzane są na oczyszczalnię ścieków komunalnych zlokalizowaną w Jaskrowie przy ul. Starowiejskiej 21. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów o dopuszczalnym obciążeniu ładunkiem zanieczyszczeń 9 548 RLM i maksymalnym przepływie 912 m³/d. Oczyszczone ścieki kierowane są do rzeki Warta. Stąd też oczyszczalnia została włączona do programu „Budowa oczyszczalni ścieków w Gminie Mstów”.

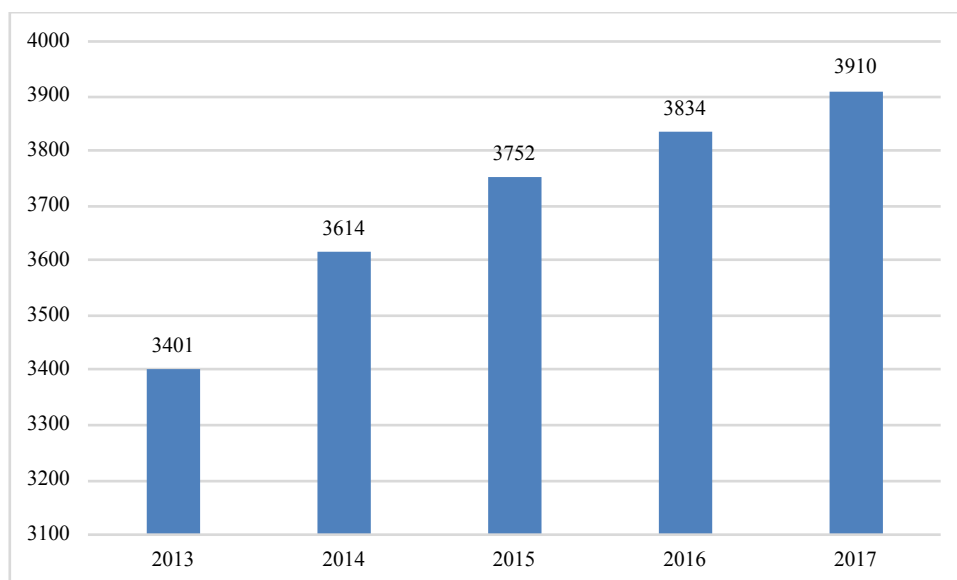

Rysunek 21. Ścieki komunalne wytwarzane na terenie gminy Mstów w latach 2013-2017

Źródło: GUS, 2018

W latach 2013-2017 na oczyszczalnię ścieków w Jaskrowie odprowadzono łącznie 662 000 m³ ścieków z terenu gminy Mstów, w tym:

- 2013 r. – 115 000 m³,
- 2014 r. – 125 000 m³,
- 2015 r. – 139 000 m³,
- 2016 r. – 140 000 m³,
- 2017 r. – 143 000 m³.

Rysunek 22. Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Mstów w latach 2013-2017

Źródło: GUS, 2018

Liczba mieszkańców gminy Mstów korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej na koniec 2017 r. wynosiła 3 910, co stanowi około 35,5% wszystkich mieszkańców gminy Mstów (średnia dla powiatu częstochowskiego wynosi 76%). Pozostali mieszkańcy odprowadzają ścieki do przydomowych oczyszczalni ścieków (około 25 szt.) lub bezodpływowych zbiorników na ścieki (2 281 szt.).

W latach 2015-2017 WIOŚ w Katowicach przeprowadził kontrolę dwóch zakładów pod kątem przestrzegania przepisów prawa w zakresie gospodarki wodnościekowej, w tym na oczyszczalni ścieków w Jaskrowie. Podczas czynności kontrolnych stwierdzono naruszenie w zakresie stosowania komunalnych osadów ściekowych.

Samorządowy Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej Gminy Mstów realizuje na bieżąco zarządzenia pokontrolne przedkładając informacje o zamiarze przekazania komunalnych osadów ściekowych.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza także Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

21 kwietnia 2016 roku Rada Ministrów przyjęła aktualizację Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2017 (VAKPOŠK). Przyjęta przez rząd aktualizacja zawiera listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2017-2021. W związku z powyższym opracowana została aktualizacja Master Planu dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG, w którym wyodrębniono zbiór podstawowych danych dotyczących ilości, wielkości oraz planów inwestycyjnych i potrzeb finansowych aglomeracji Mstów do której należy obszar gminy. W ramach Master Planu na terenie gminy zgłoszone zostały dwa projekty tj. „Budowa oczyszczalni ścieków w Gminie Mstów” oraz „Budowa kanalizacji ściekowej w miejscowości Latosówka - Gmina Mstów, Budowa kanalizacji ściekowej w Gminie Mstów”.

4.5.3. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Działania zmierzające do przyłączenia budynków do kanalizacji – procedury administracyjne Duże zainteresowanie mieszkańców korzystaniem z sieci kanalizacyjnej Wysoki stopień zaopatrzenia gminy w sieć wodociągu publicznego 99,9%	Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej Brak kanalizacji deszczowej na terenach zabudowanych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Planowana modernizacja oczyszczalni ścieków w Jaskrowie Integracja z UE i wpływ środków pomocowych, Regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska	Niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) Niedostateczna pula środków finansowych

Źródło: opracowanie własne

4.5.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Podstawowym działaniem w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych – punktowych, obszarowych i liniowych. Głównym czynnikiem zagrażającym czystości wód jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa, stąd też priorytetowym działaniem będą inwestycje z tego zakresu oraz działania racjonalizujące użytkowanie wody.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych, konieczna będzie likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków bytowych do rzek i potoków płynących przez teren gminy Mstów. W tym celu należy wykonać szczegółową inwentaryzację punktów zrzutu ścieków oraz systematycznie ją aktualizować. Następnym, niezwykle ważnym zadaniem jest inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb), które obecnie funkcjonują na terenach nieskanalizowanych. Bardzo często zbiorniki te są nieuszczelnione i są źródłem zanieczyszczenia wód. Powinna być prowadzona kontrola stanu technicznego szamb, a po przyłączeniu posesji do sieci kanalizacyjnej – możliwie szybka ich likwidacja.

W zakładach produkcyjnych, również w tych małych, należy promować wprowadzanie zamkniętych obiegów wody jako elementu pozwalającego na ograniczenie zrzutu zanieczyszczonych wód do środowiska, a także zmiany technologii i poprawę stanu zakładowych sieci wodociągowych. W zakresie ochrony wód podziemnych jednym ze sposobów ochrony biernej będzie przestrzeganie zasad ustalonych dla stref i obszarów ochronnych ujęć wód podziemnych, na których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie korzystania z wody i użytkowania gruntów. Strefa ochrony bezpośredniej (grupa bezwzględnie obowiązujących nakazów) ma na celu eliminację zagrożenia powstającego w związku z ujęciem wody. Ustalenia związane z ochroną wód podziemnych przed zanieczyszczeniem zawarte powinny zostać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski (stanowisko negocjacyjne w negocjacjach z UE w sprawie wdrażania Dyrektywy 91/271/EWG) i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza *Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych* oraz Master Plan - aktualizacja z 2017 roku.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.13. – 6.15.

4.6. Zasoby geologiczne

4.6.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cele krótkoterminowe	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Rekultywacje terenów poeksploatacyjnych	W 2013 roku Starosta uznał za zakończoną rekultywację gruntów przekształconych działalnością górniczą związaną z powierzchniową eksploatacją kruszywa naturalnego „ZAWADA II” obejmującą grunty o powierzchni 3,6213 ha położone w miejscowości Zawada przeprowadzoną przez spółkę „Stanbud”.	rekultywacja terenów o powierzchni 3,6213 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie gminy Mstów

4.6.2. Opis stanu obecnego

4.6.2.1. Surowce naturalne

Złoża kopalin to naturalne skupienia minerałów, których wydobycie może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej.

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku prawo geologiczne i górnicze (t.j.: Dz. U. z 2017 r., poz. 2126 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Posiadający koncesję na wydobycie złoża kopaliny jest zobowiązany zastosować środki niezbędne zarówno do ochrony złoża jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywracać do właściwego stanu elementy przyrodnicze. Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco poddawać rekultywacji. Obowiązek ten ciąży na osobie powodującej utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntu. Koszty rekultywacji ciąży na sprawcy.

W przypadku złóż nieeksploatowanych, które zostały udokumentowane złoża zabezpiecza się, jako zaplecze surowcowe. W 2018 roku zostały opracowane mapy rozmieszczenia wszystkich surowców na terenie całej Polski pn.: „Bilans złóż zasobów kopalin w Polsce według stanu na 30 grudnia 2017 roku”.

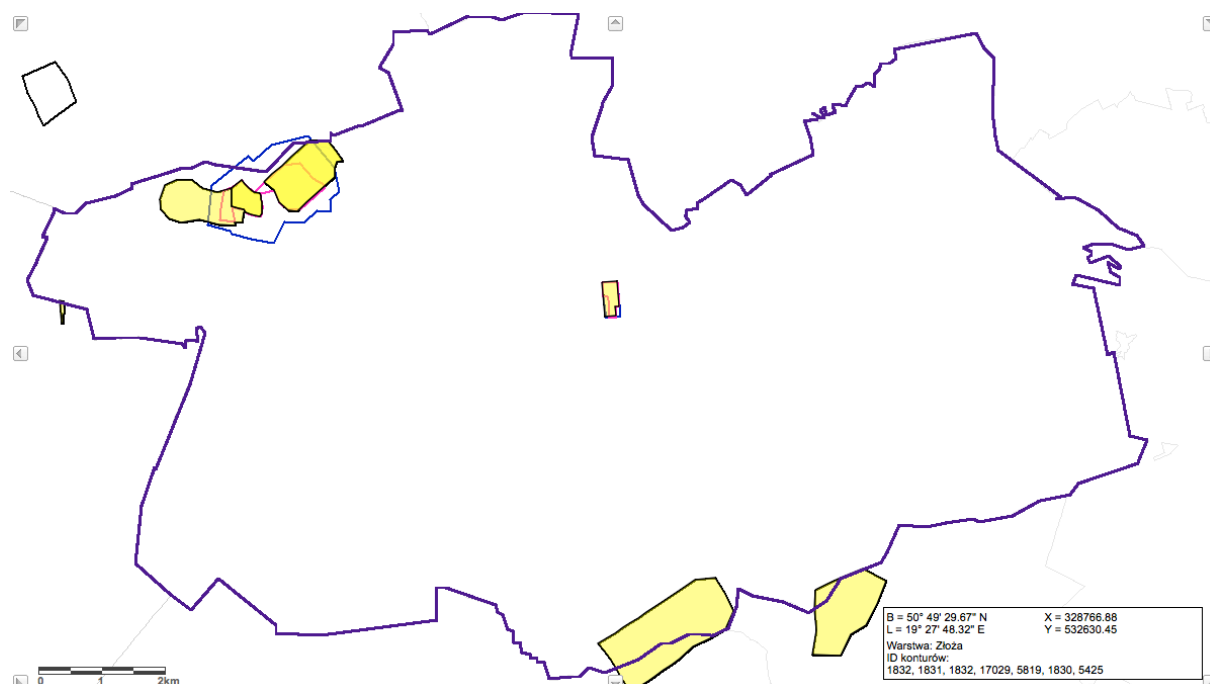
Według „Bilansu...” na obszarze gminy Mstów występują:

3 ZŁOŻA WAPIENI I MARGLI W ZŁOŻACH:

- Latosówka – Rudniki II – złożo o powierzchni 77,37 ha eksploatowane, o zasobach bilansowych 75 200 tys. ton i rocznej eksploatacji na poziomie 294 tys. ton. Złożo obejmuje pola: Rudniki II i Latosówka. Surowiec przydatny do produkcji klinkieru i cementu portlandzkiego Zasoby pola Rudniki II dotychczas warunkowo włączono do bilansu bezwarunkowo. (pismo ZU Skalnik z 10.03.1994 r.) - dec. Nacz. Gm. w Mstowie. Aktualnie eksploatowane przez Cemex Polska Sp. z o.o. w Rudnikach (koncesja Marszałka Województwa Śląskiego udzielona w 2004 r. do 31.12.2030 r.). Po zakończonej eksploatacji rekultywacja planowana jest w kierunku leśno -wodnym.
- Mstów – złożo o powierzchni 191,85 ha, rozpoznane, o zasobach bilansowych 363 326 tys. ton,
- Rudniki - Jaskrów – złożo o powierzchni 66,96 ha, eksploatowane o zasobach bilansowych 72 221 tys. ton i rocznej eksploatacji na poziomie 249 tys. ton. dod. nr 3 2013r. Aktualizacja zasobów w związku z postępującą eksploatacją oraz po udokumentowaniu dodatkowych zasobów na obszarze 3,68 ha sąsiadującym ze złożem. Aktualnie eksploatowane przez Cemex Polska Sp. z o.o. w Rudnikach (koncesja Marszałka Województwa Śląskiego udzielona w 2004 r. do 31.12.2030 r.). Po zakończonej eksploatacji rekultywacja planowana jest w kierunku leśno -wodnym.

2 ZŁOŻA PIASKÓW I ŻWIRÓW W ZŁOŻACH:

- Zawada II – złożo o powierzchni 12,20 ha, eksploatowane, o zasobach bilansowych 104 tys. ton, i rocznej eksploatacji na poziomie 14 tys. ton. Aktualnie eksploatowane przez STANBUD S.C. – Eugeniusz Stanirowski, Jarosław Stanirowski w Zawadzie (na podstawie koncesji Marszałka Województwa Śląskiego udzielonej w 2002 r. do 31.12.2019 r.).
- Tomala – złożo rozpoznane o zasobach bilansowych 96 tys. ton.

Rysunek 23 Lokalizacja złóż surowców na terenie gminy Mstów

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/pages/zloza/podtypKopalinyZloza.jsf?conversationContext=2>

Na terenie gminy Mstów w ostatnich latach 2015-2017 nie prowadzono prac rekultywacyjnych i aktualnie nie ma terenów wymagających przeprowadzenia działań rekultywacyjnych.

Według bazy terenów poprzemysłowych, zdegradowanych i wymagających rekultywacji (<http://opitpp.orsip.pl/imap/>) na terenie gminy Mstów takich terenów nie ma, gmina nie widnieje w bazie.

Na terenie gminy Mstów nie ma informacji o występowaniu terenów osuwiskowych i zagrożonych ruchami masowymi ziemi i gleby. W rejonie miejscowości Brzyszków i Srocko występuję obszar z powierzchniowymi formami krasowymi tj. leje krasowe i uwały i ponory. Są to formy, które w wielu przypadkach są aktywne, rozwijające się. Niemniej jednak obecnie zagrożenia nie występują.

4.6.3. Analiza SWOT

Zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Występowanie surowców na terenie gminy Brak terenów zdegradowanych, bieżąca rekultywacja	Możliwe uciążliwości wynikające z eksploatacji
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Możliwość rozwoju gospodarczego wynikające z występowania surowców	Możliwe zagrożenia ze strony terenów górniczych

Źródło: opracowanie własne

4.6.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 799 z późniejszymi zmianami) oraz ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1789 z późniejszymi zmianami) a także w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 2126), dokonano regulacji dotyczących ochrony zasobów środowiskowych pod względem szkód i odpowiedzialności za działania naprawcze, a także ochrony złóż kopalni, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac i robót geologicznych i wydobywaniem kopalni.

Na obszarze gminy Mstów zlokalizowane są złoża 3 wapieni i margli, aktualnie dwa z nich są eksploatowane, oraz trzy złoża piasków i żwirów w tym jedno w eksploatacji.

Dla terenu gminy Mstów Starosta Częstochowski wydał decyzję ustalającą kierunek rekultywacji wyrobiska kopali piasków w Zawadzie. Ustalony kierunek rekultywacji to kierunek wodny. W 2013 roku Starosta uznał za zakończoną rekultywację gruntów przekształconych działalnością górniczą związaną z powierzchniową eksploatacją kruszywa naturalnego „ZAWADA II” obejmującą grunty o powierzchni 3,6213 ha położone w miejscowości Zawada przeprowadzoną przez spółkę „Stanbud”.

W zakresie zasobów surowców zinwentaryzowanych w trakcie prac istotnym elementem jest ochrona tych złóż do przyszłego potencjalnego wykorzystania. Zadanie to może być realizowane jest poprzez odpowiednie zapisy w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego w trakcie aktualizacji tych planów. Zadanie to będzie realizowane w razie potrzeby.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.16. – 6.18.

4.7. Gleby

4.7.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cele krótkoterminowe	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Promocja doradztwa rolniczego	Na terenie gminy Mstów w Urzędzie Gminy organizowane są spotkania informacyjne organizowane przez Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie. W spotkaniach tych uczestniczy także Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Na spotkaniach przedstawiane są bieżące zagadnienia związane z rejestracją zwierząt jak również zagadnienia związane z zasadami przyznawania i wypełniania wniosków o przyznanie płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego. Jednocześnie w okresie składania wniosków o płatności pracownicy ODR w Częstochowie pełnią dyżury w Urzędzie gminy z częstotliwością 2-3 razy w tygodniu. W okresie 2015-2017 działania w zakresie edukacji ekologicznej prowadzone były także przez Powiat Częstochowski. Przeprowadzono trzy konkursy w tym „Ekologiczna zagroda” – skierowany do mieszkańców powiatu częstochowskiego w tym gminy Mstów. Celem konkursu było propagowanie dobrej praktyki rolniczej oraz promocja wykorzystania źródeł odnawialnych energii i ograniczenia niskiej emisji. Obejmował wszystkie domostwa na terenach wiejskich powiatu. Konkurs przeprowadzany był na etapach gminnym i powiatowym. W ramach konkursu prowadzone były warsztaty i konferencja. W 2017 roku mieszkańcy gminy Mstów objęci byli kampanią edukacyjną ukierunkowaną na poprawę bioróżnorodności. Program obejmował cykl konferencji o tematyce roślin miodo i pyłkodajnych w tym krzewów jagodowych. Uczestnicy zostali nagrodzeni zestawami sadzonej roślin jagodowych i miodo i pyłkodajnych.	Cyklicznie organizowane są spotkania z zainteresowanymi rolnikami oraz dyżury pracowników ODR
Promocja rolnictwa zrównoważonego	W okresie 2015-2017 działania w zakresie edukacji ekologicznej prowadzone były także przez Powiat Częstochowski. Przeprowadzono trzy konkursy w tym „Ekologiczna zagroda” – skierowany do mieszkańców powiatu częstochowskiego w tym gminy Mstów. Celem konkursu było propagowanie dobrej praktyki rolniczej oraz promocja wykorzystania źródeł odnawialnych energii i ograniczenia niskiej emisji. Obejmował wszystkie domostwa na terenach wiejskich powiatu. Konkurs przeprowadzany był na etapach gminnym i powiatowym. W ramach konkursu prowadzone były warsztaty i konferencja. W 2017 roku mieszkańcy gminy Mstów objęci byli kampanią edukacyjną ukierunkowaną na poprawę bioróżnorodności. Program obejmował cykl konferencji o tematyce roślin miodo i pyłkodajnych w tym krzewów jagodowych. Uczestnicy zostali nagrodzeni zestawami sadzonej roślin jagodowych i miodo i pyłkodajnych.	3 konkursy , konferencje i warsztaty organizowane przez powiat częstochowski
Realizacja programów Rolno-Środowiskowo Klimatycznych	Według informacji ARIMR ¹² w okresie 2016-2017 na terenie gminy Mstów realizowano działania Rolno-Środowiskowo-Klimatyczne. ¹³ W okresie 2016-2017 złożono 14 wniosków o płatności.	Programy prowadzone przez ARIMR są realizowane w niewielkim zakresie
Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski w 28 punktach na terenie województwa śląskiego. Żaden z punktów nie jest zlokalizowany na terenie gminy Mstów, najbliższe położone punkty zlokalizowane są na terenie gminy Rędziny i Mykanów. Jednocześnie rolnicy mogą we własnym zakresie zlecać wykonanie badań gleb w Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach.	W ramach Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski na terenie gminy nie są prowadzone badania. Właściciele terenów zlecają badania we własnym zakresie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie Rudy Śląskiej

¹² Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

¹³ Na podstawie informacji udzielonych przez ARIMR pismem StIP12.0163.37.2018.LZ z dnia 18 lipca 2018

4.7.2. Opis stanu obecnego

Gmina posiada rolniczy charakter. Rolnictwo stanowią w większości indywidualne gospodarstwa rolne.

Na terenie gminy dominują gleby kwaśno - bielcowe oraz w mniejszym stopniu rędziny, 60% gleb zalicza się do klasy V i VI, tworzące kompleks żytńio-ziemniaczany. Użytki zielone zajmują gleby klas IV i V.

4.7.2.1. Struktura użytkowania terenu

Gmina Mstów powierzchnię 119,57 km², z czego 78% stanowią użytki rolne, a z tego ponad 80% to grunty orne.

Wśród użytków rolnych dużą powierzchnię zajmują sady owocowe, szczególnie jabłoniowe.

Tereny rolnicze zlokalizowane są w południowej, wschodniej i północno wschodniej części gminy, tylko część północno-zachodnia ma charakter mieszkalny i usługowy. Strukturę użytkowania gruntów zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 13. Struktura użytkowania gruntów gminy Mstów

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
powierzchnia ogółem	11957	100,00
powierzchnia lądowa	11913	99,63
użytki rolne razem	9336	78,08
użytki rolne - grunty orne	7541	63,07
użytki rolne - sady	235	1,97
użytki rolne - łąki trwałe	703	5,88
użytki rolne - pastwiska trwałe	546	4,57
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	294	2,46
użytki rolne - grunty pod rowami	17	0,14
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	1901	15,90
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	1834	15,34
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	67	0,56
grunty pod wodami razem	44	0,37
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	42	0,35
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	2	0,02
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	503	4,21
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	131	1,10
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	9	0,08
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	54	0,45
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	6	0,05
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	8	0,07
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	263	2,20
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - inne	1	0,01
grunty zabudowane i zurbanizowane - użytki kopalne	31	0,26
nieużytki	172	1,44
tereny różne	1	0,01

Źródło: GUS, 2015

Dotychczasowe użytkowanie terenu związanego z rolnictwem jest zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi. Niemniej zauważa się coroczne zwiększanie powierzchni wyłączanej z produkcji rolniczej, co jest zgodne z przeznaczeniem w planach zagospodarowania przestrzennego. Według sprawozdań rocznych RRW – 11 za lata 2015, 2016 i 2017 wynika, iż w 2016 roku powierzchnia, co do której wydano zezwolenia na wyłączenie z produkcji rolniczej była dwukrotnie większa niż w 2015 roku i 2017.

Ilości te z roku na rok się zmieniają w porównaniu do danych ze Spisu Rolnego z roku 2010, ilość bydła zmniejszyła się o 25%, ilość trzody chlewnej o 23%, ilość koni pozostała na podobnym poziomie.

Według danych Spisu Rolnego z gminie pod zasiewami jest 3028 ha, największy areal zasiewów stanowią zboża (75% powierzchni zasiewów), w tym szczególnie żyto, oraz pszenżyto jare. Zdecydowanie mniejszy udział mają ziemniaki (4,5% powierzchni zasiewów) oraz uprawy przemysłowe (1,3% powierzchni zasiewów).

Szczegółowe zestawienie zamieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 15. Struktura zasiewów na terenie gminy Mstów

Wyszczególnienie	Jednostka	Powierzchnia
ogółem	ha	3028,01
zboża razem	ha	2278,72
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	2230,59
pszenica ozima	ha	373,00
pszenica jara	ha	51,81
żyto	ha	749,79
jęczmień ozimy	ha	123,71
jęczmień jary	ha	209,09
owies	ha	233,44
pszenżyto ozime	ha	319,24
pszenżyto jare	ha	25,51
mieszanki zbożowe ozime	ha	63,57
mieszanki zbożowe jare	ha	81,42
kukurydza na ziarno	ha	14,83
ziemniaki	ha	139,49
uprawy przemysłowe	ha	39,78
buraki cukrowe	ha	4,66
rzepak i rzepik razem	ha	35,12
strączkowe jadalne na ziarno razem	ha	0,99
warzywa gruntowe	ha	8,36

Źródło: GUS, 2018 (dane ze Spisu Rolnego 2010)

Teren gminy obejmuje swoim działaniem Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie, które przy współpracy z Urzędem Gminy Mstów okresowo przeprowadzają bezpłatne szkolenia dla rolników z terenu powiatu. Szkolenia mają na celu zwiększenie świadomości rolników składających wnioski o dopłaty bezpośrednie w zakresie wymogów dotyczących ochrony środowiska, dobrostanu zwierząt i kolejnych nowych wymogów. Jednocześnie organizowane są dyżury pracowników ODR w Urzędzie gminy mające na celu pomoc rolnikom w wypełnianiu wniosków o płatności.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie prowadzi programy rolno-środowiskowo-klimatyczne (RŚK). Wśród rolników z terenu gminy Mstów w okresie 2016-2017 zostało złożonych 14 wniosków. Rolnicy korzystali z 5 wariantów w tym:

- 4.3 - Półnaturalne łąki świeże na terenie obszarów NATURA 2000,
- 5.3 - Murawy,
- 5.4 - Półnaturalne łąki wilgotne poza obszarami NATURA 2000,
- 5.5 - Półnaturalne łąki świeże poza obszarami NATURA 2000,
- 6.1 - zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie – w przypadku uprawy.

realizując produkcję rolniczą w ramach programów RŚK na powierzchni 59,93 ha.¹⁷

¹⁷ Na podstawie informacji udzielonych przez ARIMR pismem StIP12.0163.37.2018.LZ z dnia 18 lipca 2018

Na terenie gminy Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach prowadzi kontrole gospodarstw rolnych pod kątem materiału siewnego, szkółkarskiego oraz szkodników, patogenów i organizmów kwarantannowych. W ostatnich latach 2015-2017 WIORIN przeprowadził:

- 27 kontroli materiału siewnego w trakcie badań nie wykryto nieprawidłowości.
- w 2017 roku w trakcie kontroli na gatunki kwarantannowe stwierdzono w 3 gospodarstwach miotłastość jabłoni,
- w trakcie 170 obserwacji fitosanitarnych pod kątem występowania gatunków niekwarantannowych stwierdzono w 4 przypadkach brunatną zgniliznę owoców, w 5 przypadkach owocnice śliwkowe, w 4 przypadkach owocówkę śliwkóweczkę, w 5 przypadkach owocówkę jabłkóweczkę, 16 przypadkach parcha jabłoni (na liściach) oraz w 12 przypadkach parcha jabłoni (na owocach).
- przeprowadzono także 3 kontrole sprzedawców środków ochrony roślin, które nie wykazały żadnych nieprawidłowości.

W okresie 2015-2017 przeprowadzono 55 kontroli stosowania środków ochrony roślin, w 4 przypadkach stwierdzono brak szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin. Kontrolowano w analogicznym okresie także płody rolne na pozostałość środków ochrony roślin, na 16 kontroli w 3 przypadkach stwierdzono występowanie aktywnej substancji niedopuszczalnej.¹⁸

W ostatnich latach Gmina nie wykonywała badań gleb użytkowanych rolniczo, nie dokonywano także porównawczych badań jakości gleb i zawartości w nich metali ciężkich. W 2011 roku Powiat Częstochowski wykonywał badania gleb w zakresie stanu i właściwości agrochemicznych gleb i zanieczyszczeń metalami ciężkimi gruntów na użytkach rolnych oraz w 2014 roku dokonano oceny stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej powiatu częstochowskiego na podstawie badań gleb i materiału roślinnego za lata 2017-2014, badania objęły także gminę Mstów.

Od 2015 roku działa program "Grunt to wiedza", jest to ogólnopolski, bezpłatny program badań pH gleb oraz zasobności w składniki odżywcze, w tym na kwasowość oraz zawartość fosforu, potasu i magnezu, jednocześnie rolnicy we własnym zakresie zlecają głównie pod kątem ustalania dawek nawożenia badania gleb na pH i zawartość składników mineralnych. Rolnicy mają możliwość w każdym momencie zlecenia wykonania badań gleb na własny koszt w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej Gliwicach. Najczęściej takie badania wykonywane są w celu ustalania dawek nawożenia.

Według danych Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach w 2017 roku na terenie gminy Mstów przebadano grunty orne w 8 gospodarstwach (pobrano 126 próbek) na łącznej powierzchni 216,39 ha. Wyniki badań wskazują na zakwaszenie 19% badanych gleb, pozostałe gleby wykazywały odczyn obojętny (21% badanych gleb) lub zasadowy (54% badanych gleb). W związku z takimi wynikami potrzebę wapnowania na 76% powierzchni poddanej badaniom określono jako zbędną.

Badane gleby wykazały w 30% bardzo niską i niską zawartość potasu. Wynikiem czego rośliny mają upośledzony mechanizm obronny przez niedobór wody oraz zwiększoną wrażliwość na przymrozki. Średnia i wysoka zawartość potasu została stwierdzona w 70% gleb. 4% gleb wykazało wysoką i bardzo wysoką zawartość magnezu, co sprawia iż zmniejsza się ilość pobieranego potasu przez rośliny. Pozostałe wyniki badań wskazywały na prawidłową zawartości metali i składników odżywczych w badanych glebach

Dane te wskazują na dobrą kwasowość gleb oraz niski poziom metali ciężkich.

4.7.3. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Brak zakwaszenia gleb Brak istotnych patogenów i szkodników	Słabej jakości gleby Brak dokładnych badań gleb na terenie gminy (8 gospodarstw)
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Możliwości korzystania z porad w ODR i ARIMR Zwiększenie zainteresowania rolników sadownictwem	Niska jakość płodów rolnych ze względu na słabe gleby

Źródło: opracowanie własne

¹⁸ dane WIORIN, pismo nr WI.021.12.2018 z dnia 2 lipca 2018 r.

4.7.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb

W celu ekonomicznej i ekologicznej racjonalizacji wykorzystania gleb należy dążyć do ograniczania wykorzystania gleb w sposób niezgodny z ich walorami przyrodniczymi, dostosowania formy zagospodarowania do naturalnego potencjału gleb, eliminacji produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmiany upraw na glebach zanieczyszczonych.

Czynnikami, które znacznie różnicują jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie i sugerują zmianę (ekonomiczne i ekologiczne aspekty) wykorzystania obszarów obecnie rolniczych są warunki klimatyczne oraz warunki wodne.

Na terenie Mstowa corocznie prowadzone są kontrole pH i zawartości NPK gleb na indywidualne zlecenia rolników, a w ramach zadań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa kontrole materiału siewnego, czy szkółkarskiego, a także organizmów kwarantannowych. W ramach działalności kontrolnej Główny Inspektorat Ochrony Środowiska będzie prowadził jako kontynuacja badania gleb ornych, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa będzie wykonywał kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych GIOŚ oraz WIORIN. Dalsza realizacja tego zadania przyczyni się do dalszej poprawy środowiska glebowego. W harmonogramach zadań wpisano prowadzenie prace związanych z promocją rolnictwa ekologicznego i agroturystyki oraz prowadzenie waloryzacji terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej ekologicznej żywności.

Z przyrodniczego punktu widzenia duże znaczenie ma zachowanie zróżnicowania biologicznego oraz obecne małoskalowe formy dominujące w krajobrazie, nie mniej jednak by gospodarstwa mogły konkurować z tymi większymi powinny być prowadzone z zachowaniem Dobrych Praktyk Rolniczych współpracując ze sobą.

Cennym działaniem, przyczyniającym się do zwiększenia świadomości ekologicznej i rolniczej, jest organizacja spotkań informacyjnych, konferencji, szkoleń i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla zainteresowanych produkcją rolną oraz sadowników i rolników, a także właścicieli gospodarstw predestynujących do ekologicznych i agroturystycznych. Działania takie są czasem współorganizowane przez Gminę, natomiast przeprowadzane przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Zadaniem, które zarówno teraz jak i przyszłości może się przyczynić do poprawy stanu nie tylko gleb, ale i całego środowiska jest organizacja w szkołach dla dzieci i młodzieży kilku lekcji o tematyce ochrony środowiska i metodach dbania o jego zasoby i naturalny charakter. Zadanie to będzie realizowane przez Gminę Mstów przy współpracy ze Starostwem Powiatowym w Częstochowie.

W harmonogramie realizacji zadań własnych dla Starosty Powiatu Częstochowskiego zapisano zadanie wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm., art. 101d). Jest to zadanie dotyczące identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Zadanie to powinien realizować właściciel terenu. W razie potrzeby prezydent sporządza wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, a także prowadzi badania gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środków i zdrowia ludzi. Zadanie to realizowane będzie w razie konieczności przez starostę, przedsiębiorców lub właścicieli gruntów. Koszty realizacji tych zadań będą po stronie Powiatu Częstochowskiego, przedsiębiorców oraz właścicieli gruntów z udziałem funduszy unijnych.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.18. – 6.20.

4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

4.8.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

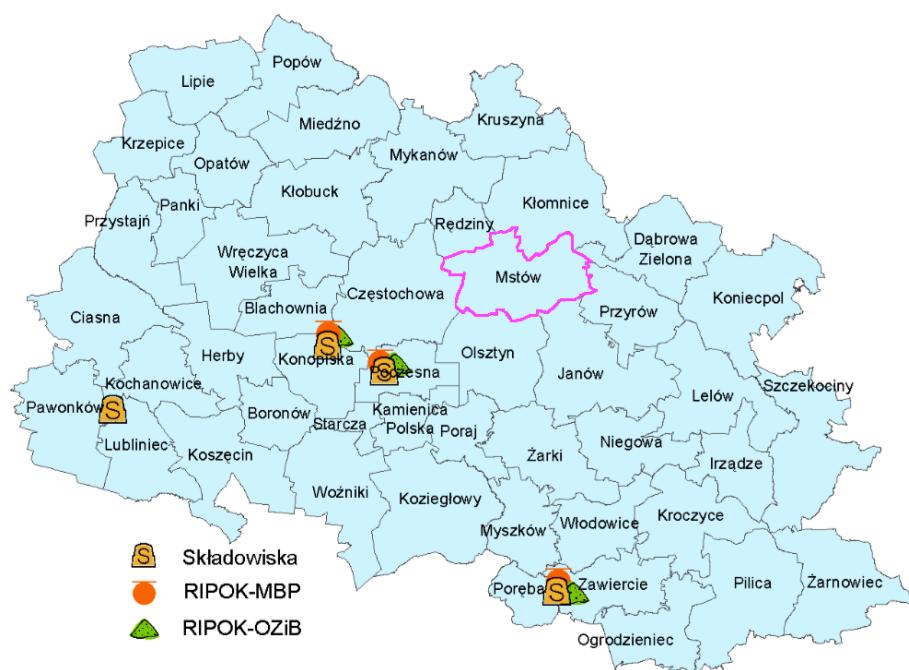
Od stycznia 2013 r. zmianie uległa ustawa o odpadach, która wyłączyła powiaty i gminy z obowiązku sporządzania planów gospodarki odpadami oraz wykonywania sprawozdawczości z zakresu gospodarki odpadami.		
Osiąganie wymaganych poziomów odzysku w tym recyklingu odpadów komunalnych: papieru i tektury, metali, tworzyw sztucznych oraz szkła, a także odpadów innych niż niebezpieczne w tym odpadów budowlanych i rozbiórkowych	Gmina Mstów osiąga wymagane poziomy odzysku odpadów takich jak papier, metal tworzywa sztuczne, szkło: • 2015 rok 24,77 (wymagany 16), • 2016 rok 24,25 (wymagany 18), • 2017 rok 26,0 (wymagany 20). Gmina Mstów osiąga wymagane poziomy odzysku odpadów innych niż niebezpieczne odpady komunalne i rozbiórkowe: • 2015 rok 100 (wymagany 40), • 2016 rok 100 (wymagany 42), • 2017 rok 82,00 (wymagany 45).	Poziomy odzysku są osiąganе
Dalsza edukacja i promowanie właściwych zachowań w zakresie selektywnej zbiórki odpadów	Corocznie organizowane są akcje ekologiczne dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi, akcje organizowane są w szkołach, przedszkolach, a także dla szerszego grona mieszkańców w czasie okolicznościowych spotkań, festynów czy miejskich imprez.	Edukacja ekologiczna prowadzona jest cyklicznie w różnych formach, obejmuje szczególnie placówki oświatowe
Dalsze przetwarzanie odpadów komunalnych ulegających biodegradacji poprzez kompostowanie i recykling	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów (tj. Dz.U. z 2012 r. poz. 676), określa poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. W 2017 roku gmina osiągnęła poziom 17% przy dopuszczalnym 45%.	W 2017 roku osiągnięto dopuszczalny poziom ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania są osiąganе
Sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	W 2011 roku Gmina Mstów zleciła przygotowanie programu usuwania azbestu by wybrać najlepsze rozwiązania i warunki sukcesywnego usuwania azbestu - bardzo niebezpiecznego dla zdrowia ludzi i dla środowiska odpadu. Jednocześnie zleciła przeprowadzenie inwentaryzacji, by oszacować ilość azbestu, który należy usunąć. W latach 2012-2018 gmina corocznie składała wnioski o dofinansowanie do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na demontaż, transport i utylizację wyrobów azbestowych z terenów należących do mieszkańców, dzięki temu do końca sierpnia 2018 roku usunięto z terenu gminy 440 Mg wyrobów zawierających azbest.	Corocznie organizowane są akcje usuwania azbestu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie gminy Mstów

4.8.2. Opis stanu obecnego

Na terenie gminy Mstów źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy, targowisk,
- ulice i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą

Rysunek 25. Lokalizacja gminy Mstów na tle I regionu gospodarki odpadami

Źródło: Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2016-2022

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną. Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

Do celów niniejszego opracowania wykorzystano dane pochodzące z rocznych sprawozdań z gospodarowania odpadami, rocznych analiz gospodarki odpadami za lata 2014-2017, dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego dotyczące odpadów przemysłowych zamieszczone w Wojewódzkim Systemie Odpadowym oraz dane GUS.

W 2017 roku uchwałą Nr V/37/7/2017 z dnia 24 kwietnia 2017 roku Sejmik Województwa Śląskiego przyjął „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022”.

W obowiązującym Planie określono regiony gospodarki odpadami komunalnymi i regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacje zastępcze do obsługi tych regionów.

Zgodnie z wojewódzkim Planem gospodarki odpadami niżej wymienione rodzaje odpadów komunalnych z terenu gminy, odebrane od właścicieli nieruchomości, zagospodarowane są przez podmioty w następujących instalacjach:

- RIPOK-OZiB oraz RIPOK-MBP (doczyszczające również selektywnie zebrane frakcje odpadów komunalnych)
 - Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Sobuczyna, ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa,
 - PZOM STRACH Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska,
 - Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Krzywa 3, 42-400 Zawiercie,
- składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne
 - Składowisko odpadów komunalnych w Sobuczynie, ul. Konwaliowa 1; Zarządzający: Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa
 - Składowisko odpadów komunalnych w Pałyszu, ul. Przemysłowa 20; Zarządzający: Urząd Gminy w Konopiskach ul. Lipowa 5, 42-274 Konopiska,
 - Składowisko odpadów komunalnych w Zawierciu, ul. Podmiejska; Zarządzający: Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Krzywa 3, 42-400 Zawiercie,

- Składowisko odpadów komunalnych w Zawierciu, ul. Podmiejska; Zarządzający: Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o., ul. Krzywa 3, 42-400 Zawiercie,
- Instalacje do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji odpadów komunalnych
 - Remondis Sp. z o.o. Oddział w Częstochowie 42-200 Częstochowa, ul. Radomska 12
- instalacje do produkcji paliw alternatywnych
 - „MAKPOL RECYKLING” Sp. z o.o. ul. Oleska 20, 42-700 Lubliniec

W Regionie I funkcjonuje cementownia Cemex Sp. z o.o. (Cementownia Rudniki), w której możliwe będzie termiczne przekształcanie 30 tys. Mg/rok paliw alternatywnych wytwarzanych z odpadów komunalnych.

4.8.2.1. Zasady gospodarowania odpadami na terenie gminy

Od 1 lipca 2013 r. odbiór odpadów komunalnych odbywa się na podstawie zapisów znowelizowanej Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku. W oparciu o zapisy powyższej ustawy Rada Gminy Mstów uchwaliła akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku jak i szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Podmiotami odbierającymi (a tym samym wykonawcami usługi) są wyłonione w trybie zamówienia publicznego przedsiębiorstwa.

Przedsiębiorstwo bezpośrednio od właścicieli nieruchomości odbierają niesegregowane odpady komunalnych oraz odpady selektywnie zbierane takich jak szkło, papier, metal wraz z tworzywami sztucznymi, bioodpady oraz popiół. Gmina wyposaża nieruchomości w worki przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych oraz po zadeklarowaniu selektywnej zbiórki w pojemnik do zbierania odpadów zmieszanych.

Regulamin utrzymania czystości i porządku określa rodzaje odbieranych odpadów, rodzaje pojemników na nieruchomościach oraz częstotliwości odbieranych frakcji. W oparciu o ww. zapisy sporządzono Harmonogram odbioru odpadów komunalnych precyzujący terminy odbioru poszczególnych odpadów z nieruchomości. Harmonogram ten podawany jest do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Odpady typu papier, tworzywa, szkło i odpady zmieszane odbierane są z nieruchomości zamieszkałych jedno- i wielorodzinnych z ustaloną częstotliwością, w tym:

- odpady zmieszane – raz na miesiąc,
- odpady pochodzące z selektywnej zbiórki – raz na miesiąc,
- odpady ulegające biodegradacji – raz na miesiąc,
- popiół – w okresie zimowym raz na miesiąc a w okresie letnim - raz na kwartał,
- odpady wielkogabarytowe - raz w roku

Odpady ulegające biodegradacji mogą być kompostowane w ramach własnych przydomowych kompostowników lub można je oddać w ustalonym cyklu odbioru.

Mebel i inne odpady wielkogabarytowe odbierane są raz w roku z terenów nieruchomości zamieszkałych jednorodzinnych.

Jednocześnie wszystkie rodzaje odpadów mieszkańcy mogą samodzielnie dostarczyć do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowanym w Jaskrowie na terenie oczyszczalni ścieków.

Do PSZOK-u mieszkańcy mogą dostarczać nieodpłatnie odpady komunalne zebrane w sposób selektywny, w tym: papier i tekturę, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metale, szkło, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe, zużyte baterie i akumulatory, zużyte opony, tekstylia, świetlówki, odpady komunalne ulegające biodegradacji, przeterminowane leki i chemikalia odpady problematyczne (np. termometry rtęciowe, gaśnice, puszki po farbách, lakierach i aerozolach, zużyte smary, oleje, kleje), odpady budowlane i rozbiórkowe.

Uchwałą Rady Gminy ustalono wysokość opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Opłaty są uzależnione od ilości osób zamieszkujących dane gospodarstwo domowe oraz od tego czy mieszkańcy deklarują selektywne gromadzenie odpadów. Aktualnie opłata wynosi 12 zł za mieszkańca segregującego odpady oraz 24,00 zł za mieszkańca nie deklarującego segregacji odpadów. W zamian za uiszczoną opłatą odbierana jest każda ilość niesegregowanych odpadów komunalnych oraz każda ilość odpadów selektywnie zbieranych takich jak papier, tworzywa sztuczne, metal, opakowania wielomateriałowe, szkło, odpady komunalne ulegające biodegradacji.

Każda segregująca nieruchomość została wyposażona w pojemnik przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych w worki przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych na zasadzie „worek za worek”.

Zapisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku regulują także kwestię odpadów ciekłych. Właściciele nieruchomości na których zlokalizowana są zbiorniki bezodpływowe zobowiązani są posiadać umowę z jednym z 2 przedsiębiorców posiadających zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

Częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych winna wynikać z ilości zużytej wody na nieruchomości i pojemności zbiornika bezodpływowego jednak opróżnianie nie powinno być dokonywane rzadziej niż co kwartał.

Zużyte baterie mieszkańcy mogą oddawać do punktów zbiórki zlokalizowanych w Urzędzie Gminy, placówkach oświatowych i punktach handlowych.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny mieszkańcy mogą oddawać do wszystkich sklepów zajmujących się sprzedażą sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz AGD przy zakupie nowego na zasadzie wymiany „nowy za stary”.

Gospodarowanie odpadami podlega rocznemu obowiązkowi sprawozdawczości. Do 31 marca każdego roku prezydent przedkłada sprawozdanie Marszałkowi Województwa oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska. Za rok 2016 opracowana została także Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi.

Aktualnie zbiórką odpadów objętych jest 2850 właścicieli gospodarstw domowych.

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych.

4.8.2.2. Ilości zebranych odpadów

Według stanu na dzień 31.12.2017 r. liczba mieszkańców gminy wynosiła 10 856. W 2017 r. zebrano 2 222 Mg odpadów z gospodarstw domowych, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 204 kg/rok/mieszkańca. 995,93 Mg czyli około 45% stanowiły odpady zmieszane.

Według danych zamieszczonych w sprawozdaniach z gospodarowania odpadami z terenu gminy w latach 2015-2017 zebrano ilości odpadów jak przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 16 Ilości zebranych odpadów z terenu gminy Mstów

Odpady komunalne	Jednostka miary	2015	2016	2017
ogółem	Mg	2511,68	2843,23	2222,83
na 1 mieszkańca	kg	124,2	261,9	204,0
Odpady zmieszane	Mg	1330,67	929,49	995,936
Odpady selektywnie gromadzone	Mg	1176,01	1864,24	1175,28
Udział procentowy odpadów selektywnie gromadzonych	%	46,92	66,73	54,13
Odpady biodegradowalne	Mg	5,00	49,5	63,44

Źródło: Sprawozdania z gospodarowania odpadami za lata 2015 i 2017 oraz Analiza stanu gospodarki odpadami za rok 2016

Według powyższych danych wynika, iż ilości zbieranych i odbieranych odpadów są na podobnym poziomie z niewielkimi wahaniami.

Niemniej jednak porównując te dane do danych z lat sprzed wejścia w życie rewolucji śmieciowej można stwierdzić iż corocznie zwiększa się ilość odbieranych odpadów od mieszkańców z terenu gminy, co jest dowodem na zmniejszanie się niekontrolowanego pozbywania się odpadów. W ostatnich latach na terenie gminy nie rejestruje się także dzikich wysypisk.

W gospodarce odpadami komunalnymi w dalszym ciągu dąży się do:

- objęcia zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców,
- zapewnienia objęcia wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów,
- osiągnięcia zakładanych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów.

Wszystkie te cele są osiągnięte wszystkie posesje zamieszkałe i niezamieszkałe są objęte systemem zbiórki odpadów, prowadzona jest selektywna zbiórka, a zakładane poziomy odzysku odpadów aktualnie są osiągnięte – co jest sukcesem.

4.8.2.3. Azbest

Na właścicielu, zarządcy bądź użytkowniku nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury.

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami powinny przedkładać informację wójtowi gminy. Podmioty prawne działające na terenie gminy Mstów, a posiadające lub użytkujące wyroby zawierające azbest powinny przedkładać informację bezpośrednio marszałkowi województwa śląskiego.

Dane należy raportować corocznie do 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy. Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójt przedkłada marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

W 2011 roku Gmina Mstów zleciła przygotowanie programu usuwania azbestu by wybrać najlepsze rozwiązania i warunki skutecznego usuwania azbestu - bardzo niebezpiecznego dla zdrowia ludzi i dla środowiska odpadu. Jednocześnie zleciła przeprowadzenie inwentaryzacji, by oszacować ilość azbestu, który należy usunąć.

Według ówczesnych danych na terenie Gminy zewidencjonowano ponad 116 900 m² (tj. ok. 1 290 Mg) wyrobów zawierających azbest. Wyroby zawierające azbest zlokalizowane są przede wszystkim na pokryciach dachowych oraz elewacjach budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Na podstawie tych danych Gmina Mstów opracowała Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w latach 2011 – 2032.

W 2012 roku Gmina ogłosiła Zarządzeniem nr 4/2012 Wójta Gminy Mstów z dnia 2 stycznia 2012 roku Regulamin udzielania dofinansowania zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwieniu odpadów zawierających azbest z budynków stanowiących własność osób fizycznych z terenu Gminy Mstów na podstawie którego mieszkańcy mają możliwość corocznego składania wniosków o demontaż, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest. W 2017 roku Zarządzenie zostało zaktualizowane Zarządzeniem Wójta Gminy Mstów nr 21/2017 z dnia 20 marca 2017 roku.

Od 2012 roku gmina Mstów corocznie prowadzi nabór wniosków o dotację na usuwanie azbestu. Dzięki temu w okresie 2012-2017 z terenu gminy usunięto 440,1 Mg wyrobów zawierających azbest w tym:

- w 2012 roku 30,9 Mg,
- w 2013 roku 90,62 Mg,
- w 2014 roku 53,3 Mg,
- w 2015 roku 76 Mg,
- w 2016 roku 63,2 Mg,
- w 2017 roku 52,9 Mg,
- w 2018 roku 74 Mg.

Zgodnie z zapisami wojewódzkiego Programu usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032 jednym z obowiązków wójta gminy jest przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w związku z tym zasadne jest przeprowadzenie aktualizacji inwentaryzacji terenowej szczególnie na terenie należącym do osób fizycznych na obszarze gminy.

W przytoczonym Programie przyjęto, że na koniec 2022 roku powinno być poddane unieszkodliwieniu około 50% zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest. Dla gminy Mstów jest to około 650 Mg. Według danych zamieszczonych w Bazie Azbestowej wynika iż do końca 2017 roku usunięto 440,1 Mg tj. 35%. Oznacza to, iż usuwając corocznie około 70 Mg poziom wymagany zostanie osiągnięty. Jednocześnie zasadnym jest zwiększenie zasięgu kampanii informacyjnej dotyczącej szkodliwości azbestu oraz regularne pozyskiwanie dofinansowania z WFOŚ, co zwiększy skuteczność usuwania tych wyrobów.

4.8.2.4. Edukacja ekologiczna

Najwięcej akcji edukacyjnych w ostatnich latach dotyczy gospodarki odpadami. W związku z tym, iż wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska nie przewidują osobnego rozdziału dotyczącego edukacji ekologicznej działania te zostaną opisane w części dotyczącej gospodarowania odpadami.

Na terenie gminy prowadzone są corocznie różnorakie akcje edukacyjne zarówno przez Gminę, jak i inne instytucje zajmujące się ochroną środowiska, lasami czy edukacją. Są to działania okazjonalne, okresowe a także cykliczne, które już na stałe wpisały się w harmonogram imprez i wydarzeń z udziałem różnorodnych instytucji zaangażowanych w ekologię i ochronę środowiska.

Na bieżąco informacje ekologiczne zamieszczane są na stronie internetowej oraz informacyjne poprzez tablice informacyjną w Urzędzie Gminy i informacje na terenie gminy na tablicach ogłoszeniowych. Są to głównie informacje o możliwościach uczestnictwa w akcjach ekologicznych, o perspektywach dofinansowania na działania ekologiczne, a także działaniach ekologicznych realizowanych dla mieszkańców gminy. Stale zamieszczane są

także informacje o planowanych i zrealizowanych inwestycjach a także postępach z realizacji planowanych działań. Na bieżąco na stronie internetowej zamieszczane są ogłoszenia o zagrożeniach ekologicznych w tym spalaniu traw, czadzie oraz niskiej emisji.

4.8.3. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Wszystkie nieruchomości objęte zbiórką odpadów Ilości zbieranych i odbieranych odpadów zmieszanych się zmniejszają, a ilości odpadów segregowanych corocznie się zwiększają	Nie wszyscy mieszkańcy segregują odpady Duża ilość azbestu na terenie gminy (jeszcze około ponad 800 Mg)
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Uszczelnienie systemu gospodarki odpadami Dobrze prowadzona edukacja dla odbiorców, szczególnie w placówkach oświatowych	Możliwość przywożenia odpadów na teren gminy - turystyka

Źródło: opracowanie własne

4.8.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami zapobiegania powstawaniu odpadów

W 2017 roku uchwałą Nr V/37/7/2017 z dnia 24 kwietnia 2017 roku Sejmik Województwa Śląskiego przyjął „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022”.

W Planie określono regiony gospodarki odpadami komunalnymi i regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacje zastępcze do obsługi tych regionów gmina Mstów według nowego podziału należy do regionu I.

Zgodnie z wojewódzkim Planem gospodarkę komunalną obsługują regionalne oraz zastępcze instalacje do mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych.

W gospodarce odpadami komunalnymi objęto zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców, zapewniono wszystkim mieszkańcom dostęp do systemu selektywnego zbierania odpadów.

Gmina Mstów posiada Regulamin utrzymania czystości i porządku oraz prowadzi coroczną sprawozdawczość.

W związku z tym w harmonogramie zadań zapisano, iż Gmina nadal będzie doskonalić selektywną zbiórkę wszystkich rodzajów odpadów. Bardzo ważnymi zadaniami jest osiąganie wymaganych poziomów odzysku odpadów oraz zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwionych przez składowanie.

W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest od 2012 roku gmina wspiera finansowo mieszkańców w demontażu, transporcie i usuwaniu azbestu pozyskując corocznie środki z WFOŚiGW w Katowicach.

Analiza SWOT wskazała jako słabą stronę Gminy niskie tempo usuwania azbestu, do 2022 roku powinno być usunięte około 50% wszystkich wyrobów, (czyli około 650 Mg), a na koniec sierpnia 2018 roku usunięto około 35%. W związku z tym w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi w harmonogramie zapisano, iż powinna zostać aktualizowana terenowa inwentaryzacja aby poznać aktualny stan ilościowy zalegającego jeszcze azbestu na terenie gminy.

Na terenie gminy prowadzone są corocznie różnorakie akcje edukacyjne zarówno przez Gminę, jak i inne instytucje zajmujące się ochroną środowiska, lasami czy edukacją. Są to działania okazjonalne, okresowe a także cykliczne, które już na stałe wpisały się w harmonogram imprez i wydarzeń z udziałem różnorodnych instytucji zaangażowanych w ekologię i ochronę środowiska.

Analiza SWOT wskazuje jako szansę Gminy dobrze i skutecznie prowadzoną edukację ekologiczną. W związku z tym ważnym elementem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie zagospodarowania odpadów. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczne jest przeprowadzanie edukacji ekologicznej. Źródłem finansowania zadania będą środki własne oraz dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.21. – 6.23.

4.9. Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne

4.9.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cele krótkoterminowe	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Inwentaryzacja i charakterystyka obszarów cennych przyrodniczo	W 2015 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska realizowany jest projekt pt: „Sporządzenie audytu krajobrazowego - testowanie metodyki identyfikacji i oceny krajobrazu.” Obowiązek audytu krajobrazowego na poziomie województwa wprowadza ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 o zmianie niektórych ustaw wzmacniających narzędzia ochrony krajobrazu. Jako obszar testowy - do opracowania pierwszego w kraju opracowania - wybrano zróżnicowane pod względem krajobrazowym gminy: Częstochowa, <u>Mstów</u>, Janów i Olsztyn. Pilotażowy projekt realizowany jest przez firmę Envi Consulting przez interdyscyplinarny zespół pracowników i doktorantów z Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego, specjalizujący się w badaniach i ocenie krajobrazu. Pracami testowego audytu kieruje dr hab. Urszula Myga-Piątek z Katedry Geografii Regionalnej i Turystyki, przewodnicząca ogólnopolskiej Komisji Krajobrazu Kulturowego Polskiego Towarzystwa Geograficznego. W skład zespołu wchodzi geodeta, geolog, specjaliści z zakresu ochrony środowiska i ekologii krajobrazu oraz architekt krajobrazu: dr hab. Jerzy Nita, dr Michał Sobala, mgr Katarzyna Pukowiec, mgr Patrycja Dzikowska oraz mgr inż. arch. Anna Zemła-Siesicka. Te pierwsze w skali Polski prace mają na celu szczegółową inwentaryzację zasobów krajobrazowych wybranych gmin pod kątem przyrodniczym, kulturowym oraz widokowym a także kompleksową ich ocenę.	testowanie metodyki identyfikacji i oceny krajobrazu na terenie gminy Mstów
Ochrona czynna siedlisk przyrodniczo-krajobrazowych	Przywrócenie właściwej fizjonomii oraz utrzymanie składu gatunkowego zbiorowisk muraw kserotermicznych na Górze Wał. Góra Wał, położona na prawym brzegu Warty, na południowy wschód od Mstowa, pokryta jest niezwykle okazami roślinnością – występują tam m.in. ciociorka pstra, chaber nadreński czy zawilec wielkokwiatowy. Niestety, pojawiła się uzasadniona obawa, że te mogą zostać wyparte przez inne, bardziej powszechne gatunki. Na sytuację tę zareagowała Fundacja Przyroda i Człowiek, która podjęła się przeprowadzenia zabiegów ochrony czynnej, przywracających właściwe warunki siedliskowe na murawach kserotermicznych występujących właśnie na Górze Wał. Specjaliści usuwają rośliny zagrażające cennej florze tego miejsca. Po pierwsze, wycinają drzewa oraz odrośla korzeniowe. Jednocześnie prowadzą trzebież mającą na celu odsłonięcie powierzchni muraw kserotermicznych. Do wytypowania zakwalifikowane zostały: brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, sosna zwyczajna – w liczbie około 200 sztuk, a także modrzew europejski – około 25 sztuk. Po drugie, na zagrożonych siedliskach muraw kserotermicznych usuwane są również tzw. rośliny inwazyjne i ekspansywne. Prowadzone prace są niezwykle istotne, gdyż murawy kserotermiczne na Górze Wał zaliczają się do najbardziej wartościowych biocenoz tego typu znajdujących się w okolicach Częstochowy. Te szczególne płaty roślinności łąkowo-stepowej wiosną każdego roku, w czasie kwitnienia wypełniają się wielokolorowymi kwiatami w niezliczonej ilości. By zapobiec wymarciu wyjątkowych gatunków, m. in. dziewięcisiu popłocholistnego, który jako jeden z wielu niezwyklej przedstawicieli świata roślin „wybrał” Górę Wał na swoje siedlisko, prowadzone prace są konieczne. Fundacja Przyroda i Człowiek na przeprowadzenie zabiegów ochrony czynnej otrzymała dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Katowicach oraz podjęła współpracę z gminą Mstów przy realizacji ochrony zbiorowisk nieleśnych na Górze Wał. Fundacja „Przyroda i Człowiek” uzyskała dofinansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki	ochrona zbiorowisk muraw kserotermicznych na Górze Wał, ograniczenie wpływu antropopresji na cenne siedliska i poprawa warunków siedliskowych zbiorowisk ciepłolubnych, ochrona owadów zapylających

	Wodnej w Warszawie na trzy zadania na terenie gminy Mstów, których celem jest poprawa stanu środowiska naturalnego przy zaangażowaniu społeczności lokalnych, tj. - ochrona wartości źródła w Mstowie, - ograniczenie wpływu antropopresji na cenne siedliska i poprawa warunków siedliskowych zbiorowisk ciepłolubnych, - ochrona owadów zapylających Działania podejmowane są w partnerstwie z Gminą Mstów. Największym zadaniem była ochrona wartości przyrodniczych źródła „Stoki” wypływającego spod Góry Wał. Drugie zadanie będzie kontynuacją, wcześniej podejmowanych przez Fundację, zabiegów ochronnych na murawach kserotermicznych Góry Wał. Po odsłonięciu i wprowadzeniu ekstensywnego wypasu owiec, kontynuowanego przez lokalnego gospodarza, przyszedł czas na uporządkowanie ruchu turystycznego. Jego potrzebę zgłosił Sołtys Mstowa i Radny Gminy, Zbigniew Bigosiński. Odtworzenie ścieżki z organizacją tablic edukacyjnych zapewni poprawę warunków siedliskowych ciepłolubnej flory i fauny przy jednoczesnej organizacji miejsca obserwacji przyrodniczych. Kolejnym przedsięwzięciem w gminie była poprawa stanu populacji owadów zapylających cenne siedliska nieleśne poprzez odtworzenie bartnictwa. W latach 2015-2017 na terenie gminy Mstów, ZPKWŚ prowadził w ramach Programu Owca Plus wypas zwierząt gospodarskich (owiec i kóz) oraz punktowe wykoszenia.	
Promocja i edukacja ekologiczna ochrony przyrody	Na terenie Szkoły Podstawowej w Mokrzeszy zostało posadzonych 380 krzewów i drzewek, aż z 58 gatunków roślin. Zamontowano również linię skraplającą oraz ustawiono tabliczki z nazwami roślin. Umowę dofinansowania podpisał Wójt gminy Mstów. Dotacja WFOŚiGW w Katowicach wyniosła ok. 20.000,00 zł. Mini ogród botaniczny oprócz wzbogacenia przestrzeni Szkoły w Mokrzeszy, spełniać ma jeszcze inne ważne zadanie. Będzie bazą do prowadzenia zajęć dla dzieci, umożliwi prowadzenie interesujących obserwacji przyrodniczych - jako element „żywej lekcji” biologii. Podobny mini ogród botaniczny powstał przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Jaskrowie. W latach 2015-2017 oferty edukacyjno-naukowej Oddziału ZPKWŚ w Smoleniu łącznie skorzystały 3 grupy szkolne (około 90 osób).	2 mini ogrody botaniczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie gminy Mstów

4.9.2. Opis stanu obecnego

4.9.2.1. Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska

W układzie fizyczno-geograficznym według Kondrackiego (2002 r.) obszar Gminy Mstów należy do prowincji Wyżyny Polskie, podprowincji Wyżyny Śląsko-Krakowskiej, która jest asymetrycznym, szerokim wyniesieniem zbudowanym ze skał mezozoicznych, zapadających monoklinalnie ku północnemu wschodowi. Na jej obszarze wydzielono trzy makroregiony: Wyżynę Śląską, Wyżynę Woźnicko-Wieluńską i Wyżynę Krakowsko-Częstochowską. Obszar gminy zlokalizowany jest na terenie makroregionu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, która nazywana jest Jurą Krakowsko-Częstochowską.

Wyżyna rozciąga się między przełomową doliną Warty od Częstochowy do Mstowa na północy po tzw. Bramę Wolbromską i dolinę Białej Przemszy na południu. Na zachodzie wyżyna jest odgraniczona od Obniżenia Górnej Warty kilkudziesięciometrowym progiem (kuestą), którego maksymalna wysokość przekracza 100 m. Od wschodu Wyżyna Częstochowska przylega do Niecki Włoszczowskiej i Progu Lelowskiego i jest zbudowana z wapieni górnourajskich intensywnie denudowanych przez trzeciorzędowe procesy krasowe. Płaskie doliny są wypełnione piaskami polodowcowymi. Odprowadzają one wody tylko okresowo.

W obrębie Wyżyny Częstochowskiej wyróżnia się kilka mikroregionów, w tym: Wyżynę Mirowsko-Olsztyńską, zlokalizowaną częściowo na obszarze gminy, z licznymi formami i zjawiskami krasowymi oraz ruinami średniowiecznych zamków.

Charakterystycznym elementem krajobrazu są wzgórza wapienne, często ukształtowane w postaci malowniczych skalic, kop, iglic, kominów i grzebieni skalnych.

Do cennych siedlisk przyrodniczo-krajobrazowych na terenie gminy Mstów można zaliczyć¹⁹:

- Przepróżna Górka to częściowo odlesione wzniesienie na zachód od wsi Siedlec (→ str. 28). Jej północne strome zbocze porasta grąd subkontynentalny (powierzchnia 7 ha). Wśród rosnących tu drzew występują m.in.: lipa szerokolistna, grab, dąb szypułkowy, buk i klon zwyczajny. Latem ich korony tworzą zwarty dach, który przepuszcza niewiele światła. Stąd w jego podszybie jest niewiele krzewów. Natomiast wiosną runo lasu zdobią m.in.: przylaszczki pospolite, zawilce gajowe, groszki wiosenne i marzanki wonne.
- Murawy na Górze Wał. Murawy kserotermiczne to zbiorowiska roślinne, preferujące nasłonecznione i suche zbocza o podłożu wapiennym. Mają one charakter łąk stepowych z dużą ilością kwitnących bylin. Ich rekultywacji na Jurze służą kulturowe wypasy owiec. Na terenie gminy murawy zajmują m.in. południowo-wschodnie zbocza Góry Wał (293 m n.p.m.). Rosną tutaj: chaber nadreński, driakiew żółtawa, szalwia okrągowa, kłosownica pierzasta, marzanka pagórkowa i dziewięciśń pospolity (rysunek poniżej). Jest tu również jedyne na Jurze introdukowane stanowisko dziewięciśnia popłocholistnego. Dzięki współpracy gminy Mstów z Fundacją Przyroda i Człowiek murawy zostały objęte programem ochrony i rekultywacji. W jego ramach wytyczono ścieżkę spacerową na Górę Wał oraz zrewaloryzowano źródło Stoki u jej podnóża.
- Źródło Stoki. Źródło to ma budowę podzboczowo-szczelinową. Jego wody o temperaturze 100°C osiągają wydajność 59,2 l/sek. W źródle odnowionym w 2017 r. występuje *Caloneis lancettulaz*. Ten rzadki gatunek okrzemki znajduje się na czerwonej liście glonów w Polsce.
- Góra Trzech Jaskiń. Na terenie Srocka znajduje się Góra Trzech Jaskiń (329 m n.p.m.). Jej płn. zbocza kryją ciekawe podziemia. Tworzą je: schronisko w Srocku II oraz jaskinie Sosnowiecka i Kowalskiego. Ich wnętrza leżą na głębokości 3,5 m i mają ok. 90 m długości. Podziemia zamieszkują lisy i borsuki, a zimą owady i pająki.
- Wapiennik na Górze Stróżnica. Kamieniołomy wapienia i tzw. wapienniki, czyli piece do wypalania tej skały, stanowiły dawniej nieodłączny element krajobrazu Jury. Dziś na terenie gminy zachował się tylko jeden wapiennik. Stoi on po zach. stronie Góry Stróżnica, przy niewielkim wyrobisku wapienia. Nieopodal znajduje się otwór wejściowy do jaskini Za Kaflamią.
- Jar Małuski. Na południowy-wschód od Mstowa rozciąga się malowniczy wąwóz o nazwie Jar Małuski. Jego strome zbocza, pozbawione lasu, z trzech stron otaczają: Góra Ściegna (zach.), Małe Góry (wsch.) i Góra Skarzawa (płd.). Jar porastają m.in. murawy kserotermiczne oraz rzadkie gatunki roślin, w tym dziewięciśń bezłodygowy i goryczka orzęsiona. Występują tu również krzewy dzikiej róży, tarniny i głogu. Jar Małuski jest użytkiem ekologicznym od 2008 r.

We wrześniu 2004 roku 9 gmin położonych w północnej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej postanowiło rozpocząć współpracę w celu skorzystania z szans jakie daje Pilotażowy Program LEADER +. Przedstawiciele gmin Janów, Kozięłowy, Lelów, Mstów, Niegowa, Olsztyn, Poraj, Przysów i Żarki wspierani przez lokalnych koordynatorów projektu we wrześniu rozpoczęli pracę nad przygotowaniem projektu Partnerstwa Północnej Jury. LEADER to idea partnerstwa trójsektorowego, skupiającego oprócz samorządu również przedstawicieli sektorów gospodarczego i społecznego- w związku z tym gminy zaprosiły do współpracy lokalnych liderów, przedstawicieli organizacji społecznych oraz przedsiębiorców. Na terenie gminy Mstów w ostatnich latach zrealizowano m.in.:

- Budowa siłowni i ścieżki gimnastycznej w Mstowie,
- Święto jabłka - impreza promująca lokalny produkt, czyli sok jabłkowy,
- Kształtowanie przestrzeni publicznej w Mokreszy,
- Utworzenie sekcji kajakarskiej z infrastrukturą w Gminie Mstów,
- Multimedialny Przewodnik dla Gminy Mstów,
- Umieszczenie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych i historycznych w Gminie Mstów.

4.9.2.2. *Formy ochrony przyrody na terenie Gminy*

Na koniec 2017 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody na terenie gminy Mstów stanowiła około 36% powierzchni tj. 4330 ha.

Formami ochronnymi przyrody na terenie gminy Mstów są: park krajobrazowy (1), rezerwat przyrody (1), obszary Natura 2000 (2) oraz 6 pomników przyrody, które tworzą tzw. system obszarów i obiektów prawnie chronionych.

¹⁹ Przewodnik turystyczny Gminy Mstów

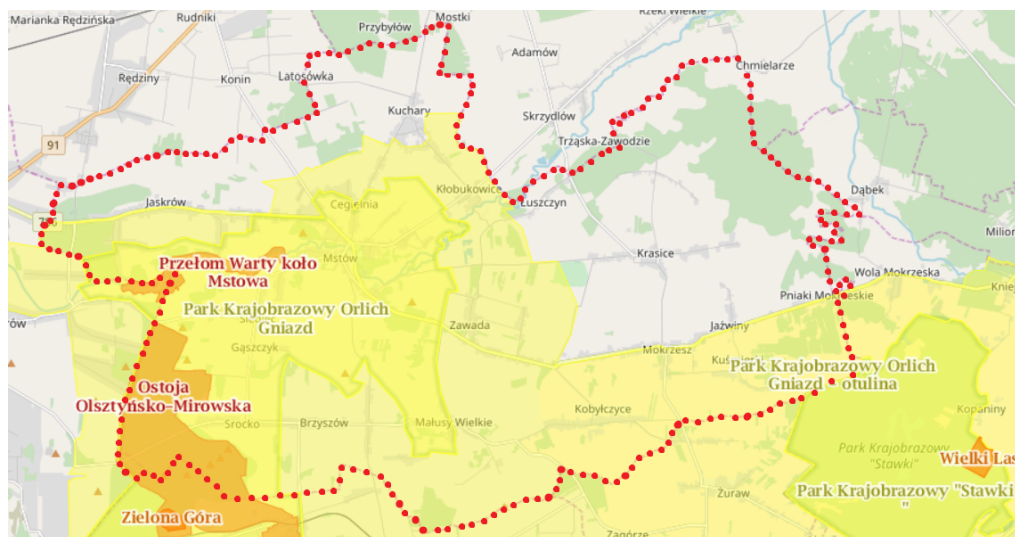
Taki układ przestrzenny, wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody, zapewnia warunki do samoregulacji procesów przyrodniczych, naturalnych warunków hydrologicznych oraz właściwego korzystania z rekreacji i turystyki.

Tabela 17. Powierzchniowe formy ochrony przyrody na terenie gminy Mstów

L.P.	Nazwa obszaru	Pow. w gran. Gminy Mstów [ha]	Położenie na terenie gmin	Opis/Cel ochrony
Park Krajobrazowy				
1	P.K. Orlich Gniazd	3 305	Żarki, Olsztyn, Zawiercie, <u>Mstów</u> , Poraj, Kroczyce, Częstochowa, Pilica, Wolbrom, Trzyciąż, Włodowice, Łazy, Żarnowiec, Niegowa, Dąbrowa Górnicza, Ogrodzieniec, Janów, Olkusz, Klucze, Przysów, Poczesna	Ustala się następujące szczególne cele ochrony Parku: 1) ochrona wartości przyrodniczych: a) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, b) ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej, c) zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk, d) zachowanie korytarzy ekologicznych; 2) ochrona wartości historycznych i kulturowych: a) ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich, b) współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia; 3) ochrona walorów krajobrazowych: a) zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich, b) ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi; 4) społeczne cele ochrony: a) racjonalna gospodarka przestrzeni, hamowanie presji urbanizacyjnej, b) promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.
Obszary NATURA2000 – obszary siedliskowe				
2	Przełom Warty koło Mstowa PLH240026	75,4	<u>Mstów</u> , Częstochowa	Przełom Warty koło Mstowa obejmuje odcinek doliny rzeki Warty od Mirowa do Skrzydlowa. Mimo dużego przekształcenia środowiska przyrodniczego przez człowieka, nadal zachował on w dużym stopniu charakter naturalny. Jego szata roślinna jest niezwykle zróżnicowana, co jest odzwierciedleniem dużej zmienności warunków siedliskowych. Występują tu, w różnym stopniu zachowania, zbiorowiska roślinne, reprezentujące wiele jednostek systematycznych: od zbiorowisk typowo wodnych, szuwarowych, wilgotnych i umiarkowanie wilgotnych łąk po murawy psammofilne i od zarośli nadrzecznych, poprzez olsy i łęgi do grądów i świeżych borów sosnowych. W dolinie Warty zbiorowiska łąkowe z rzędu Molinietalia występują w pobliżu Mstowa. Łąki trzęślicowe, porastające siedliska wilgotne i średnio żyzne Przełomu Warty, są dobrze zachowane i bogate florystycznie (często ponad 30 gat. w płacie) lecz pozbawione gatunków charakterystycznych dla zespołu, co uniemożliwia ich ostateczną klasyfikację. Nie stwierdzono w nich gatunków chronionych i rzadkich. Dawniej zajmowały znacznie większą powierzchnię, lecz z powodów zaprzestania koszenia w wielu miejscach doliny przekształciły się w turzycowiska i zbiorowiska bujnych ziołorośli z dominacją pokrzywy i trzcinnika. Siedliska i zbiorowiska ze związków Nymphaeion i Potamion są w większości miejsc występowania dobrze wykształcone i zachowane, lecz łączna ich powierzchnia jest niewielka. Wynosi ona poniżej 5% pow. siedlisk wodnych opisywanego odcinka doliny. Do najcenniejszych elementów roślinności wodnej należą zbiorowiska z grążelem żółtym i rdestnicą kędzierzawą. Naturalny charakter doliny Warty, jej duża rola przyrodnicza jako m.in. korytarza ekologicznego i bardzo duże zróżnicowanie szaty roślinnej, w tym występowanie wyjątkowo dobrze zachowanych starorzeczy z udziałem roślinności wodnej ze związków Nymphaeion i Potamion, ma duże znaczenie, także krajowe.

L.P.	Nazwa obszaru	Pow. w gran. Gminy Mstów [ha]	Położenie na terenie gmin	Opis/Cel ochrony
3	Ostoja Olsztyńsko-Mirowska PLH240015	511	Olsztyn, Mstów, Częstochowa	Obszar obejmuje kompleks wzgórz wapiennych (mogotów) z licznymi formami krasowymi, takimi jak: jaskinie, ostańce, studnie i leje krasowe. Wzgórza pokrywają naturalne fitocenozy leśne lub zbiorowiska murawowe. Tereny w sąsiedztwie wzgórz zajęte są przez lasy (przeważnie sosnowe) użytkowane gospodarczo lub pola uprawne, Wśród pól, na ugorach i miedzach, występują mozaikowo rozmieszczone czyżnie – zarośla ciepłolubnych krzewów, takich jak: tarnina, głóg i dereń. Wzgórza zbudowane są z wapieni górnej jury. Teren cechuje duże zróżnicowanie siedliskowe. Szczególnie ważne są siedliska nieleśne związane z wapiennymi skałami stanowiącymi miejsce występowania licznych rzadkich i zagrożonych, ciepłolubnych gatunków roślin i bezkręgowców (w tym gatunku z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG – modraszka telejus). Łącznie zidentyfikowano na terenie obszaru 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Szereg gatunków osiąga tutaj kres zasięgu (na ogół północny). Do najcenniejszych gatunków roślin należy <i>Galium cracoviense</i> - endemit występujący jedynie na murawach naskalnych kilku wzgórz w okolicy Olsztyna. Obszar stanowi enklawę naturalnych i półnaturalnych ekosystemów wśród silnie zurbanizowanych terenów okręgów przemysłowych śląska i Częstochowy. Obszar charakteryzuje się bogatą chiropterofauną (m.in. 6 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) - łącznie odnotowano tu występowanie 10 gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy.
Użytek ekologiczny				
4	Golizna	1,24	Mstów	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych ekosystemu muraw kserotermicznych ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin

Źródło: Rejestr obszarów chronionych województwa śląskiego, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach, stan na dzień 31.12.2017 r.

Rysunek 26. Lokalizacja obszarów chronionych na terenie gminy Mstów

Źródła: geoserwis.gdos.gov.pl

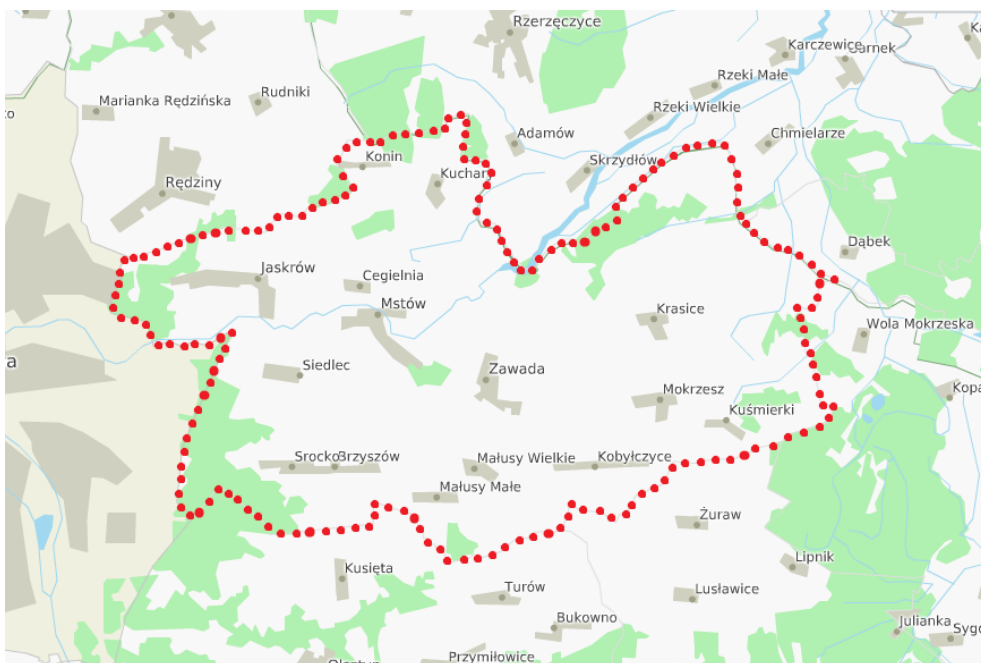
W rejestrze Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach znajdują się dwa pomniki przyrody na terenie gminy Mstów tj.:

- Ostaniec wapienny "Skała Miłości". Ostaniec o wysokości około 20 m i obwodzie u podstawy około 80 m położony około 15 m od doliny rzeki Warty,

- Grupa drzew (cis pospolity - 4 szt.) Cis pospolity (*Taxus baccata*) - rosną za budynkiem Urzędu Gminy około 50 m od koryta rzeki Warty.

4.9.2.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Lasy i terenu leśne przynależą do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach, położone są w VI Krainie Przyrodniczo - Leśnej Małopolskiej, Dzielnicy Wyżyny Woźnicko - Wieluńskiej (6), Wyżyny Krakowsko - Częstochowskiej (8) i Wyżyny Środkowo - Małopolskiej (9) i obejmują swym zasięgiem 1 188,86 ha terenów leśnych Skarbu Państwa.

Rysunek 27. Lokalizacja obszarów leśnych na terenie gminy Mstów

Źródła: Mapa Lasów – Polskie Lasy Państwowe

Obszar lasów w rejonie gminy Mstów leży w dorzeczu Wiercicy i niewielkiej części dorzecza Warty. Skupia się raczej w dużych kompleksach, dwa kompleksy stanowią około 60% powierzchni. Lesistość tego rejonu wynosi 15%.

Głównym gatunkiem panującym w lasach gminy Mstów jest sosna pospolita. Drzewostany z panującą sosną zajmują blisko 77% powierzchni zalesionej, a ich zapas stanowi około 71% całkowitego zapasu. Drzewostany sosnowe dominują na siedlisku Bs, Bśw, Bw, BMśw i BMw gdzie ich udział powierzchniowy kształtuje się powyżej 90% (jedynie na siedlisku BMw jest to 88,6%). Na siedlisku LMśw i LMw również dominuje sosna, lecz tu jej udział jest mniejszy - odpowiednio 68 i 60%, co jest zgodne z przyjętym typem drzewostanu. Na siedliskach Bb, Bmb i Lmb największą powierzchnię zajmuje brzoza (Bb 66%, Bmb 55,6%, Lmb 69%). Siedliska Ol, OLJ, Lł prawie w całości porastają drzewostany olchowe (Ol 90%, OLJ 94,5%, Lł 100%). Siedlisko Lśw w połowie zajmują drzewostany dębowe (51,8% udziału) a na Lw 30% udziały mają drzewostany dębowe i olchowe. Siedliska wyżowe - BMwyż i LMwyż - zajmują drzewostany sosnowe odpowiednio z udziałem 90% i 50%. Jedynie Lwyż to dominacja buczyn, które zajmują tu 70% powierzchni.

Gospodarka leśna w Lasach Państwowych prowadzona jest na podstawie planów urządzenia lasu, sporządzanych dla nadleśnictw na 10 lat. Wykonują je dla Lasów Państwowych specjalistyczne jednostki, m.in. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (BULiGL). Obowiązujący plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Złoty Potok opracowany został na lata 01.01.2016 r. do 31.12.2025 r.

Łowiectwo jako element ochrony środowiska przyrodniczego, w rozumieniu ustawy oznacza ochronę zwierząt łownych (zwierzyny). Jej podstawowym założeniem jest państwowa własność zwierzyny w stanie wolnym oraz gospodarowanie ich zasobami w zgodzie z zasadami ekologii oraz zasadami racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej. Określa cele i szczegółowe zasady ochrony, hodowli i pozyskania zwierzyny, jak również organy administracji rządowej upoważnione do jej zarządzania. Zasady te dotyczą w szczególności gospodarowania na podstawie rocznych i wieloletnich planów hodowlanych, wprowadzenia zakazów i nakazów dotyczących ochrony zwierzyny, sposobów i kierunków zagospodarowania środowiska naturalnego oraz sposobu i zasad obrotu zwierzyną.

Nadleśnictwo Złoty Potok charakteryzuje stosunkowa rzadkość występowania istotnych szkód atmosferycznych. W omawianym okresie poważne szkody to szkody od śniegu i lodu odnotowane w roku 2010. Wzmożenie wydzielania i wyróbki posuszu, głównie iglastego, jakie wystąpiło zauważalnie w latach 2010-2012 ma związek ww. szkodą.

Zwierzyna płowa jest głównym i permanentnym sprawcą powstawania uszkodzeń upraw i młodników, rzadziej drzewostanów starszych. Celem ograniczenia szkód w okresie 2006 – 2017 nadleśnictwo podejmowało zabiegi ochraniające w średniorocznym rozmiarze 128 ha. Były to metody mechaniczne, oraz chemiczne (zabezpieczenia repelentami upraw i młodników, palikowanie modrzewia, zabezpieczanie jodły wełna owczą, gradzenie dęba na żyźniejszych siedliskach oraz rysakowanie młodników sosnowych). Corocznie zwiększa się również nacisk na ograniczanie szkód powodowanych przez zwierzynę w drodze wzbogacania i udostępniania naturalnej bazy żerowej. Realizuje się wykładanie drzew ogryzowych, oraz stymuluje dzierżawców obwodów łowieckich do utrzymywania w należytym kulturze poletek łowieckich, śródleśnych łąk i ukierunkowane przestrzennie zimowe dokarmianie zwierzyny.

W latach 2006-2017 w Nadleśnictwie Złoty Potok odnotowano występowanie 7 szkodników /grup szkodników owadów. Były to szeliniaki, osnuja gwiaździsta, smolik dragowinowiec, przyplaszczek granatek, chrabąszczowate- pędraki, chrabąszczowate- owad doskonały i strzygonia choinówka.

4.9.3. Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Występowanie wielu cennych obszarów chronionych: parku krajobrazowego, obszarów NATURA2000, użytek ekologiczny Współpraca Gminy w ramach Stowarzyszenia "Partnerstwo Północnej Jury" Występowanie 2 szt. pomników przyrody	Brak wystarczającej inwentaryzacji przyrodniczej gminy, Wypalanie traw
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód Właściwa pielęgnacja szaty roślinnej Przebudowa drzewostanów leśnych w kierunku bardziej odpornych na zanieczyszczenia gatunków oraz uzupełnienia gatunkami rodzimymi Zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	Rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory Niezgodny z siedliskiem skład gatunkowy drzewostanów oraz niewłaściwa ich struktura Zarastanie małych zbiorników, oczek wodnych – biotopów rzadkich gatunków płazów Zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)

Źródło: opracowanie własne

4.9.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

Istotnym działaniem w kierunku ochrony przyrody i krajobrazu są przedsięwzięcia Gminy w kierunku rozwoju terenów zielonych oraz utrzymania i pielęgnacji terenów cennych przyrodniczo tj. utrzymanie składu gatunkowego zbiorowisk muraw kserotermicznych na Górze Wał, Ochrona wartości źródłiska w Mstowie, ograniczenie wpływu antropopresji na cenne siedliska i poprawa warunków siedliskowych zbiorowisk ciepłolubnych, ochrona owadów zapylających, rewitalizacja zbiorników wodnych.

Formy ochrony przyrody przewidziane w ustawie o ochronie przyrody pełnią przede wszystkim rolę lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych. Winny one być powiązane przestrzennie z podobnymi strukturami na terenie sąsiadujących terenów. W stosunku do niektórych ekosystemów warunkiem zachowania wysokich walorów jest wprowadzenie ochrony czynnej (dotyczy cennych zbiorowisk nieleśnych), w sytuacji bowiem zaniechania tradycyjnego użytkowania niektórych typów zbiorowisk, bardzo szybko dochodzi do wycofywania się np. gatunków słabych konkurencyjnie, a często należących jednocześnie do grupy gatunków ginących.

Dla ochrony całości dziedzictwa przyrodniczego Gminy oraz kształtowania systemu terenów zieleni należy podjąć następujące zadania:

- zaproponować elementy środowiska naturalnego, które powinny zostać objęte ochroną w planach miejscowych poprzez ustanowienie zakazu zabudowy lub ustanowienie przez Radę Gminy lub inne, odpowiednie organy, formy ochrony prawnej dla tych elementów.,
- uwzględnienie zachowania terenów zielonych w nowych lub zmienianych dokumentach planistycznych;

- kreowanie wspólnej polityki ochrony przyrody dolin rzecznych oraz ich dopływów, korytarzy ekologicznych o randze regionalnej, terenów zieleni łąkowej,
- koordynacja rozwoju sieci tras i ścieżek rowerowych,
- promocja rozwoju rolnictwa ekologicznego, agroturystyki: programy rolnośrodowiskowe jako formy zmiany wizerunku nieefektywnej gospodarki rolnej,
- wsparcie działań Partnerstwa Północnej Jury oraz organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.24. – 6.26.

4.10. Zagrożenia poważnymi awariami

4.10.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cele krótkoterminowe	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Usunięcie skutków poważnych awarii w środowisku	Nie było potrzeby realizacji zadania, na terenie gminy nie miała miejsca żadna poważna awaria.	Brak potrzeby realizacji zadania
Podejmowanie działań mających na celu doskonalenie systemu zapobiegania poważnym awariom, na rzecz ograniczenia ich skutków dla ludzi i środowiska	W zakresie przeciwdziałania i minimalizacji skutków zagrożeń dla mieszkańców gmina na bieżąco organizuje akcje edukacyjne dla społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są szczególnie dla dzieci poprzez zabawę oraz dla dorosłych poprzez zamieszczanie na stronach internetowych poradników jak mieszkańcy powinni zachować się w sytuacji zagrożenia czy katastrofy. Monitoring środowiska i nadzwyczajnych zagrożeń na terenie gminy w razie potrzeby może być prowadzony w ramach posiadanych uprawnień ustawowych przez instytucje: • Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, • Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach, • Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Częstochowie, • Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie.	Zadanie jest realizowane na bieżąco by w razie potrzeby szybko i skutecznie zareagować

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie Rudy Śląskiej

4.10.2. Opis stanu obecnego

O zaklasyfikowaniu danego zakładu do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej decyduje ilość substancji niebezpiecznych znajdujących się w tym zakładzie.

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych, zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii podzielone są na dwie grupy:

- zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR),
- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR).

Szczegółowe kryteria zaklasyfikowania zakładu do jednej z ww. kategorii określone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na terenie gminy nie jest zlokalizowany żaden zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Lokalnym zagrożeniem dla chemizmu wód i gleb są dzikie miejsca składowania odpadów, które po zlokalizowaniu są niezwłocznie likwidowane, co ogranicza ich niekorzystne oddziaływanie na środowisko. Rocznie na terenie gminy likwidowanych jest kilka miejsc porzucania odpadów.

Sprawami związanymi z Obroną Cywilną Kraju w Urzędzie Gminy Mstów zajmuje się pracownik do spraw Zarządzania Kryzysowego Obronności i Obrony Cywilnej w Urzędzie Gminy w Mstowie.

Zagrożenia w transporcie drogowym a także w wypadku wystąpienia pożarów, zalań, podtopień czy likwidacji gniazd szerszeni (tylko na terenach publicznych) zwalczane są przez Ochotnicze Straże Pożarne.

W gminie w działa 11 jednostek OSP, które skupiają ponad 340 strażaków. Te największe to Mstów i Jaskrów.

Na okoliczność zdarzeń drogowych, przewozu niebezpiecznych substancji i ogólnego bezpieczeństwa drogowego pieszych i kierujących kontrole prowadzi na terenie gminy Mstów Wydział Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie przeprowadzając działania prewencyjne pojazdów.

Na terenach rolniczych często przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Na terenie gminy nie ma aktualnie mogiłników, które mogłyby być znaczącym źródłem zanieczyszczeń dla chemizmu wód i gleb.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Katowicach prowadzi coroczne kontrole pod kątem materiału siewnego, szkółkarskiego oraz szkodników, patogenów i organizmów kwarantannowych. W ostatnich latach 2015-2017 WIORIN przeprowadził 3 kontrole sprzedawców środków ochrony roślin oraz 55 kontroli stosowania środków ochrony roślin, w 4 przypadkach stwierdzono brak szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin. W analogicznym okresie kontrolowano także płody rolne na pozostałość środków ochrony roślin, na 16 kontroli w 3 przypadkach stwierdzono występowanie aktywnej substancji niedopuszczalnej.²⁰

W zakresie ochrony zdrowia, życia i mienia mieszkańców na stronie internetowej są zamieszczone informacje o zagrożeniach jakie mogą wystąpić na terenie gminy, instytucjach, które należy powiadomić, sposobach postępowania w sytuacjach kryzysowych a także kontakty do instytucji, które mogą pomóc w sytuacji zagrożenia.

W zakresie ograniczenia substancji chemicznych w środowisku niezbędne są szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku). W nadchodzących latach działania powinny się skupić się na dalszym doskonaleniu systemu segregacji odpadów w postaci opakowań lub przeterminowanych środków ochrony roślin.

4.10.3. Analiza SWOT

Zagrożenia poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
W ostatnich latach nie wystąpiła żadna poważana awaria Brak zakładów o dużym i potencjalnym ryzyku wystąpienia poważnej awarii Bieżące doposażanie jednostek OSP	Występowanie terenów zagrożonych podtopieniami Brak obwarowań dotyczących przewozu materiałów niebezpiecznych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Zmniejszenie zagrożenia wypadkowego poprzez remonty i modernizację budynków oraz dróg Prowadzone akcje edukacyjne	Zagrożenia wypadkowe związane z transportem drogowym

Źródło: opracowanie własne

4.10.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych, zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii podzielone są na dwie grupy zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR) oraz zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR).

Na terenie gminy nie ma zakładów zakwalifikowanych do zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Głównymi zagrożeniami na terenie gminy jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary, powodzie i zalania. Zagrożenia chemiczne i pożarowe wynikają głównie z gęstości zaludnienia, charakteru zabudowy i stopnia uprzemysłowienia. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Najważniejszymi jednostkami zajmującymi się w pierwszej kolejności minimalizacją skutków zdarzeń są Straże Pożarne.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w razie potrzeby kontroluje przedsiębiorstwa pod kątem przestrzegania wymagań ochrony środowiska, BHP oraz środków ostrożności w postępowaniu z substancjami niebezpiecznymi. Jednocześnie przedsiębiorstwa muszą dbać o należyte postępowanie i ostrożność. W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zaplanowano w razie potrzeby prowadzenie działań w postaci kontroli przedsiębiorców wraz z egzekwowaniem wymagań dotyczących zapobiegania

²⁰ dane WIORIN, pismo nr WI.021.12.2018 z dnia 2 lipca 2018 r.

poważnym awariom – realizacja przez WIOŚ. Działania te finansowane będą ze środków własnych przedsiębiorstw oraz budżetu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony środowiska w Katowicach.

W ostatnich latach na terenie gminy nie wydarzyła się żadna poważna awaria, niemniej jednak istotnym elementem są kontrole ładunków niebezpiecznych realizowane na drogach przez policję, działania te będą w kolejnych latach kontynuowane. Istotne jest także prawidłowe oznakowanie pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki, co także w razie potrzeby kontroluje policja.

W razie jednak zaistnienia istotnego zdarzenia, które zagrażałoby środowisku oraz zdrowiu i życiu ludzi prewencyjnie w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż usuwanie skutków poważnych awarii będzie należało do sprawcy awarii i będzie finansowane ze środków własnych sprawcy. W sytuacji braku sprawcy sprawa przejmowana jest przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, co wskazano w harmonogramie realizacji zadań.

Ważkim zadaniem jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje edukacyjne, szkoleniowe, a dla dzieci poprzez zabawę. Gmina takie zadania realizuje poprzez zamieszczanie na stronach internetowych poradników jak mieszkańcy powinni zachować się w sytuacji zagrożenia czy katastrofy. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych Gminy Mstów oraz z dostępnych źródeł dofinansowania takich jak Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Harmonogram zadań do realizacji w tym zakresie zawarto w rozdziałach 6.27. – 6.29.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025”.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi jakim są:

- adaptacja do zmian klimatu
- nadzwyczajne zagrożenia
- edukacja ekologiczna
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji na których opiera się niniejszy „Program...” zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

5.1. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmocnione wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie prognozowanych zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego.

Z racji zwiększonej częstotliwości występowania suszy letnich i wiosennych oraz nawałnych deszczów w tym gradu należy liczyć się ze wzrastającą liczbą sytuacji ekstremalnych, czyli powodzi, suszy, osuwisk ziemi oraz erozji wodnej w korytach cieków. Proces ocieplania i zwiększanie ryzyka suszy sprzyja także rozwojowi chorób i szkodników.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawałnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach.²¹

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej, urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

²¹ Scenariusze Zmian Klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które według zapisów „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” powinny być realizowane należy wymienić rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, zarządzanie ryzykiem powodziowym, oraz wdrażanie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi.

Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale także rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.²²

5.2. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny lub cysterny kolejowej przewożącej substancję niebezpieczną, awaria obiektów i hydrotechnicznych, itp. Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne.

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej. Na terenach rolniczych przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie gminy w trakcie normalnego funkcjonowania sprecyzowano w rozdziale 4.10 dotyczącym Zagrożeń poważnymi awariami. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń do jakich może dojść na obszarze gminy, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

5.3. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2026 roku, do którego można się zbliżać poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową i naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową, gimnazjalną i wyższą placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakąkolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

W zakresie działalności edukacyjnej w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie gminy stale i na bieżąco organizuje się różnorakie:

- akcje,
- spotkania,

- konkursy,
- warsztaty,
- imprezy plenerowe,
- zloty kajakowe.

Gmina powinna kontynuować i rozwijać istniejącą, a także rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kotłach, ale także dbałości oraz szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

W każdej dziedzinie środowiskowej wspomniano o potrzebie prowadzenia stale i na bieżąco i w całej perspektywie realizacji Programu akcji edukacyjnych jednak, ze względu na fakt, że najwięcej działań edukacyjnych na terenie gminy realizowanych jest w zakresie gospodarki odpadami temat ten został w tej części potraktowany najszerzej.

5.4. Monitoring środowiska

Monitoring środowiska prowadzony jest corocznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska mając na względzie jakość życia obecnego i przyszłych pokoleń, realizując politykę państwa, dba o zapewnienie dobrego stanu środowiska i racjonalne korzystanie z jego zasobów. Zadania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na działalności inspekcyjnej oraz monitoringu środowiska.

Działalność inspekcyjna polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzane są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania wystawiane są mandaty karne.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym). Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub jego poszczególnych elementów.²³

W związku z tym zagadnienia te są wzięte pod uwagę i ich założenia będą realizowane na obszarze gminy Mstów w ramach niniejszego „Programu...”.

²³ opracowanie na podstawie dokumentu „ogólnie kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016-2020 (z perspektywą do 2025 r.)”, Warszawa, listopad 2015

6. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

Podczas tworzenia niniejszego „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych.

Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju zaczerpnięte z dokumentów wyższych szczebli przyjmując analogiczną perspektywę czasową.

W związku z tym w niniejszym dokumencie przyjęto perspektywę czasową realizacji zadań na lata 2018-2021 oraz horyzont długoterminowy do 2025 roku.

6.1. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu klimatu i jakości powietrza

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona powietrza i klimatu	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze Gminy Mstów związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Liczba aktualizacji PGN oraz Założeń... źródło danych: Urząd Gminy Mstów	1	2	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Aktualizacja "Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Mstów" oraz „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Mstów”	Zadanie własne: Gmina Mstów	zmiana w przepisach prawnych dotyczących dokumentów
			Roczne zużycie energii przez oświetlenie uliczne (MWh/rok) źródło danych: Gmina Mstów	1069	990		Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Mstów	Zadanie własne: Gmina Mstów Zadanie monitorowane: pozostali właściciele oświetlenia niekomunalnego	brak środków finansowych
			Roczne zużycie energii cieplnej w budynkach publicznych (MWh/rok) źródło danych: Gmina Mstów	1249	1148		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (SP w Mstowie, SP w Małusach Wielkich)	Zadanie własne: Gmina Mstów	brak środków finansowych
			Roczne produkcja energii z OZE w budynkach publicznych (MWh/rok) źródło danych: Gmina Mstów	0	192				
			Roczne zużycie energii cieplnej w budynkach mieszkalnych (MWh/rok) źródło danych: Gmina Mstów	53 763	52 306	Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie monitorowane: mieszkańcy Gminy	brak środków finansowych	
			Roczne produkcja energii z OZE w budynkach mieszkalnych (MWh/rok) źródło danych: Gmina Mstów	0	1450				

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY MSTÓW NA LATA 2018-2021 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025

			Ilość budynków objętych monitoringiem źródło danych: Gmina Mstów	0%	100%		Monitoring zużycia paliw i nośników energii w budynkach użyteczności publicznej, system zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej	Zadanie własne: Gmina Mstów	brak środków finansowych
			Liczba akcji na rok źródło danych: Gmina Mstów	5-10	10-15		Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne: Gmina Mstów	brak środków finansowych
			Czy funkcjonuje system informacyjny dla mieszkańców źródło danych: WIOŚ	tak	tak		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	Zadanie monitorowane: WIOŚ	brak środków finansowych
			Liczba kontroli zakładów w ciągu roku źródło danych: WIOŚ	1	2		Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	Zadanie monitorowane: WIOŚ	brak środków finansowych
			Długość odcinków dróg budowanych i przebudowywanych źródło danych: Gmina Mstów, PZD w Częstochowie, ZDW w Katowicach	25 odcinków, 19 km dróg gminnych 7 odcinków, 5 km dróg powiatowych	wg potrzeb inwestycyjnych	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Zadanie własne: Gmina Mstów Zadanie monitorowane: PZD w Częstochowie, ZDW w Katowicach	brak środków finansowych

6.2. Harmonogram zadań własnych w zakresie klimatu i jakości powietrza

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona powietrza i klimatu	Aktualizacja "Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Mstów" oraz „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Mstów”	Gmina Mstów			80		80	środki własne Gminy Mstów, możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	aktualizacja co 3 lata
		Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego Gminy Mstów (50 szt. lamp)	Gmina Mstów	1 900				1 900	środki własne Gminy Mstów, POiŚ/RPO 2014-2020	
		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (SP w Mstowie, SP w Małusach Wielkich)	Gmina Mstów	2 625,65				6 500	środki własne Gminy Mstów, POiŚ/RPO 2014-2020, WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Monitoring zużycia paliw i nośników energii w budynkach użyteczności publicznej, system zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Mstów	10	10	10	10	40	środki własne Gminy Mstów	
		Organizacja akcji społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Gmina Mstów	5	5	5	5	50	środki własne Gminy Mstów (możliwe dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych gminnych	Gmina Mstów	650	1050			1700	środki własne Gminy Mstów, POiŚ/RPO 2014-2020	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

*symbole oznaczają numer działania w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

6.3. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie klimatu i jakości powietrza

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona powietrza i klimatu	Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	mieszkańcy	6 340	środki własne mieszkańców, POiŚ/RPO 2014-2020, NFOŚiGW/WFOŚiGW	
		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	WIOŚ	wg potrzeb	środki własne przedsiębiorstwa, POiŚ/RPO 2014-2020	
		Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	WIOŚ	30	środki własne WIOŚ	działanie jest realizowane co roku i będzie kontynuowane
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych powiatowych	PZD w Częstochowie	wg potrzeb	środki własne Powiatu Częstochowskiego, POiŚ/RPO 2014-2020	
		Poprawa odwodnienia korpusu drogowego drogi wojewódzkiej nr 786 na odcinku od mostu do skrzyżowania z drogą gminną w miejscowości Mstów, w tym opracowanie dokumentacji projektowej	ZDW w Katowicach	400 ²⁴	środki budżetu województwa	
		Projekt wraz z wykonaniem korekty geometrii skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 786 z drogą gminną ul. Starowiejską w Jaskrowie - gmina Mstów (zaprojektuj i wybuduj)	ZDW w Katowicach	500 ²⁵	środki budżetu województwa	
		Przebudowa łuku w ciągu drogi wojewódzkiej nr 786 w miejscowości Mstów, w tym opracowanie dokumentacji projektowej	ZDW w Katowicach	1 250 ²⁶	środki budżetu województwa	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

*symbole oznaczają numer działania w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W TABELACH DOT. POWIETRZA:

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony środowiska

WIOS – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

GDDKIA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

PWIS – Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

²⁴ Załącznik do Uchwały nr 1221/261/V/2018 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 29.05.2018 r.

²⁵ j.w.

²⁶ j.w.

6.4. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed hałasem

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed hałasem	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba badanych przedsiębiorstw w zakresie przestrzegania norm hałasu Ilość przedsiębiorstw w których wykazano naruszenia źródło danych: WIOŚ	0	2	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	Zadanie monitorowane: WIOŚ	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
			Ilość wydanych decyzji administracyjnych źródło danych: informacje Urzędu Gminy	b.d.	0		Ograniczenie hałasu drogowego	Zadanie własne: Gmina Mstów Zadanie monitorowane: Zarządca dróg, Zarząd Województwa Śląskiego	sprzeciw mieszkanców, wysokie koszty inwestycji
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: informacje Urzędu Gminy	0	wg potrzeb		Redukcja hałasu przemysłowego (w tym m.in. wyciszanie hal oraz hałasujących maszyn i urządzeń)	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie gminy	brak środków finansowych
			Ilość punktów monitoringowych na terenie gminy źródło danych: WIOŚ	3	3		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Zadanie własne: Gmina Mstów Zadanie monitorowane: WIOŚ, Sanepid	brak zainteresowania mieszkańców
						Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane: WIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania

6.5. Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń hałasem

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona przed hałasem	Ograniczenie hałasu drogowego	Gmina Mstów	1700					środki własne Gminy Mstów, dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Gmina Mstów	15					środki własne Gminy Mstów, środki zewnętrzne WFOŚiGW	edukacja realizowana jest nie tylko w zakresie hałasu

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.6. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń hałasem

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2018 – 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed hałasem	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	WIOŚ	koszty administracyjne	środki własne WIOŚ	w razie potrzeby
		Ograniczenie hałasu drogowego	Zarządzający drogami	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne Zarząd Dróg Powiatowych, Zarząd Dróg Wojewódzkich, dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ	100	środki własne WIOŚ	ilość kontroli zależy od potrzeb i środków finansowych
		Redukcja hałasu przemysłowego (w tym m.in. wyciszanie hal oraz hałasujących maszyn i urządzeń)	przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie Gminy Mstów	koszty w zależności od ilości przedsiębiorstw realizujących zadania	środki własne przedsiębiorstw, fundusze unijne (w tym RPO, POIiŚ)	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.7. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pól elektromagnetycznych

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	Zadanie monitorowane: WIOŚ w Katowicach	wzrost liczby źródeł promieniowania, a tym samym brak monitoringu
			źródło danych: WIOŚ				Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	zadanie własne: Gminy Mstów	zmiana w przepisach dotyczących praw właścicielskich, ryzyko sprzeciwu mieszkańców

6.8. Harmonogram zadań własnych w zakresie pól elektromagnetycznych

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Gmina Mstów	koszty administracyjne					środki własne Gmina Mstów	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.9. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2018 - 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	WIOŚ w Katowicach	koszty administracyjne	środki budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 3 letnich

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.10. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarowanie wodami	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniami i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu	Ocena JCWP źródło danych: WIOŚ	wody powierzchniowe stan zły	wody powierzchniowe stan umiarkowany	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	Zadanie monitorowane: WIOŚ, PIG	brak
			Ilość przeprowadzonych działań edukacyjnych w Gminie źródło danych: Urząd Gminy Mstów	2-3 rocznie	2-3 rocznie		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne: Gmina Mstów Zadanie monitorowane: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	brak zainteresowania mieszkańców Gminy
			Długość poddanych konserwacji koryt cieków oraz usuwanie szkód powodziowych źródło danych: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	utrzymanie i konserwacja cieków na długości ok. 5 km	dalsza konserwacja i utrzymanie cieków		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	Zadanie własne: Gmina Mstów tylko jako współpraca z administratorami cieków Zadanie monitorowane: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	niewystarczające środki finansowe
			Liczba magazynów przeciwpowodziowych na terenie Gminy źródło danych: Urząd Gminy Mstów	0	1		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Zadanie monitorowane: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	niewystarczające środki finansowe
			Liczba nowych lub zmienianych mpzp uwzględniających zarządzanie ryzykiem powodziowym źródło danych: Urząd Gminy Mstów	9	3		Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Zadanie własne: Gmina Mstów	przedłużający się etap opiniowania i uzgadniania

6.11. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarowanie wodami	Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	Gmina Mstów tylko jako współpraca z administratorami cieków wodnych	30	30	30	30	240	środki własne Gminy Mstów	zadanie realizowane jako kontynuacja
		Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Gmina Mstów	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów	w trakcie aktualizacji PZP
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Mstów	realizacja wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.12. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarowanie wodami	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu w tym wzmocnienie monitoringu wód	WIOŚ, PIG	20	środki własne WIOŚ	realizacja jako kontynuacja
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	30	środki własne PGW Wody Polskie	zadanie ciągłe
		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	200	środki własne PGW Wody Polskie	

		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	20	środki własne PGW Wody Polskie	w razie potrzeby
--	--	---	---	----	--------------------------------	------------------

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W TABELACH DOT. GOSPODAROWANIA WODAMI:

PGW WP - Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony środowiska

WIOS – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

PWIS – Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

PIG – Państwowy Instytut Geologiczny

WFOSiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

RPO WŚ – Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego

6.13. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka wodnościekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiające zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej źródło danych: Urząd Gminy Mstów	51,3 km	55 km	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodnościekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa kanalizacji ściekowej w miejscowości Latosówka Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na przebudowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków w Jaskrowie	Zadanie własne: Gmina Mstów	brak środków finansowych
			Skanalizowanie Gminy źródło danych: Urząd Gminy Mstów	35%	37%				
			Zwodociągowanie Gminy źródło danych: Urząd Gminy Mstów	99%	99%				
			Długość sieci wodociągowej źródło danych: Urząd Gminy Mstów	120 km	120 km				
			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych /rocznie/ źródło danych: Urząd Gminy Mstów	5	10	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne: Gmina Mstów	brak zainteresowania mieszkańców Gminy
			Liczba przydomowych oczyszczalni źródło danych: Urząd Gminy Mstów	25	30-35				
			Liczba kontroli na posesjach źródło danych: Urząd Gminy Mstów	0/rok	5/rok				
			Liczba kontroli podmiotów wprowadzających ścieki do wód lub ziemi źródło danych: WIOŚ	2/rok	2/rok		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane: WIOŚ	brak środków finansowych

6.14. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji ściekowej w miejscowości Latosówka Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej na przebudowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków w Jaskrowie	Gmina Mstów	5 300					środki własne Gminy Mstów, POiŚ/RPO 2014-2020, NFOŚiGW/WFOŚiGW	
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Mstów	2	2	2	2	20	środki własne Gminy Mstów ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Mstów	25				20	środki własne Gminy Mstów	
		Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	Gmina Mstów	30				10	środki własne Gminy Mstów	

6.15. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ	koszty administracyjne	środki własne WIOŚ	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W TABELACH DOT. GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ:

PGW WP - Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

RPO WŚ – Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego

PWIK – Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji

GPW S.A. – Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów

6.16. Cele, kierunki interwencji w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	liczba wykrytych nielegalnych eksploatacji źródło danych: dane OUG	0	0	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie monitorowane: Marszałek, Starosta Częstochowski, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
			Ilość terenów na których prowadzone są prace rekultywacyjne źródło danych: Urząd Gminy Mstów	0	2		Rekultywacja i rewitalizacja terenów	Zadanie monitorowane: użytkownicy złoża	realizacja w razie potrzeby - po zakończeniu eksploatacji

6.17. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2018-2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia	Marszałek, Starosta Częstochowski, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	koszty administracyjne	środki budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacja
		Rekultywacja i rewitalizacja terenów	użytkownicy złoża	w zależności od skali przedsięwzięcia	środki własne użytkowników złoża	realizacja po zakończeniu eksploatacji

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.18. Cele, kierunki interwencji w zakresie ochrony gleb

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona gleb	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Ilość działań promocyjnych źródło danych: dane ODR	5	5	Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb rolniczych	Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności	Zadanie monitorowane: ODR	
			Ilość punktów pomiarowych źródło danych: GIOŚ	0	1		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	Zadanie monitorowane: GIOŚ	trudności organizacyjne i finansowe
			Ilość terenów, na których zidentyfikowano historyczne zanieczyszczenia źródło danych: Starostwo w Częstochowie	0	brak możliwości prognozowania		Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 101d POŚ)	Zadanie monitorowane: Starosta Częstochowski	brak środków finansowych
			Ilość kontroli stosowania środków ochrony roślin źródło danych: WIORiN	55	55		Kontrole rolnictwa prowadzone przez WIORiN	Zadanie monitorowane: WIORiN	mała ilość kontroli i niska wykrywalność zanieczyszczeń
			Powierzchnia terenów przeznaczonych na inne cele niż rolne i leśne gruntów wymagających decyzyjnego zezwolenia na wyłączenia z produkcji rolnej źródło danych: Starostwo w Częstochowie	2015-2017 6,46 ha	wartość zależna od przeznaczenia terenów		Promocja stosowania dobrych praktyk rolniczych	Zadanie monitorowane: rolnicy, ODR	brak środków finansowych na realizację zadania
							Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową w tym przeznaczania gruntów na cele inne niż rolne i leśne	Zadanie własne: Gmina Mstów	presja na nowe tereny pod zabudowę

6.19. Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony gleb

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona gleb	Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową w tym przeznaczania gruntów na cele inne niż rolne i leśne	Gmina Mstów	Koszty administracyjne					środki własne Gmina Mstów	kontynuacja realizowanego działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.20. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2019- 2026 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona gleb	Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności	ODR	85	środki własne ODR	
		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	GIOŚ	w zależności od ilości punktów	środki własne GIOŚ	
		Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 101d POŚ)	Starosta Częstochowski	40	środki własne Powiat Częstochowski	
		Kontrole rolnictwa prowadzone przez WIORIN	WIORIN	w zależności od ilości kontroli	środki własne WIORIN	
		Promocja stosowania dobrych praktyk rolniczych	rolnicy, ODR	koszty własne rolników oraz koszty organizacji szkoleń i działań promocyjnych	środki własne rolników, ODR, dofinansowanie WFOŚiGW	działania doradcze

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W TABELACH DOT. OCHRONY GLEB:

ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego

GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

WIORIN – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa

6.21. Cele, kierunki interwencji w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Rocznie wykonywane sprawozdania źródło danych: Urząd Gminy Mstów	1	1		Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Zadanie własne: Gmina Mstów	
			Ilość aktualizacji PUA źródło danych: Urząd Gminy Mstów	0	1		Aktualizacja inwentaryzacji i programu usuwania wyrobów zawierających azbest Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	Zadanie własne: Gmina Mstów	realizowane w miarę środków finansowych
			Procent mieszkańców objętych zbiórkami odpadów źródło danych: Urząd Gminy Mstów	100	100		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie własne: Gmina Mstów	
			% zmniejszania odpadów biodegradowalnych źródło danych: Urząd Gminy Mstów	0,00	0,00		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, unieszkodliwianych przez składowanie. Selektywna zbiórka i osiąganie poziomów odzysku odpadów	Zadanie własne: Gmina Mstów	
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Urząd Gminy Mstów	10	10		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne	Zadanie własne: Gmina Mstów	
			Ilość naruszeń w kontrolowanych przedsiębiorstwach źródło danych: WIOŚ	brak kontroli	0		Prowadzenie kontroli przedsiębiorców w zakresie przestrzegania obowiązków związanych z gospodarką odpadami	Zadanie monitorowane: WIOŚ	w ramach planowanych i pozaplanowych kontroli

6.22. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

Ip.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Gmina Mstów	zadanie prowadzi Straż Miejska w ramach obowiązków służbowych, koszty zależą od ilości kontroli					środki własne Gminy Mstów	
		Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Gmina Mstów	koszty administracyjne					środki własne Gminy Mstów	
		Aktualizacja inwentaryzacji i programu wyrobów zawierających azbest	Gmina Mstów	-	15	-	-	15	środki własne Gminy Mstów, środki Ministerstwa Rozwoju, WFOŚiGW	w zależności od ilości zainteresowanych mieszkańców
		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy		20	20	20	20	100		
		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Mstów	koszty administracyjne					środki własne Gminy Mstów	
		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, unieszkodliwianych przez składowanie. Sелеktywna zbiórka i osiąganie poziomów odzysku odpadów.	Gmina Mstów	koszty administracyjne					środki własne Gminy Mstów	
		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne	Gmina Mstów	5	5	5	5	25	środki własne Gminy Mstów	głównie poprzez placówki oświatowe

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.23. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

Ip.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2018-2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Prowadzenie kontroli przedsiębiorców w zakresie przestrzegania obowiązków związanych z gospodarką odpadami	WIOŚ	w zależności od ilości kontroli	środki własne WIOS	jako kontynuacja aktualnych działań

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W TABELACH DOT. ODPADÓW:

WIOS – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

6.24. Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba działań/akcji edukacyjnych źródło danych: Urząd Gminy Mstów, Nadleśnictwo Złoty Potok, Powiat Częstochowski, ZPKWŚ	10 rocznie	10 rocznie	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych Gminy, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej.	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Zadanie własne: Gmina Mstów Zadanie monitorowane: Nadleśnictwo Złoty Potok, Powiat Częstochowski, ZPKWŚ	brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba nasadzeń/wycinka drzew źródło danych: Urząd Gminy Mstów, PZD w Częstochowie, ZDW w Katowicach	50/60	50/50		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Zadanie własne: Gmina Mstów Zadanie monitorowane: PZD w Częstochowie, ZDW w Katowicach	brak środków finansowych
			Liczba działań ochrony czynnej źródło danych: ZPKWŚ	2	zgodnie z planami działalności		Prowadzenie działań z zakresu ochrony czynnej przyrody (wypas zwierząt w wybranych ciepłolubnych obszarach nieleśnych)	Zadanie monitorowane: ZPKWŚ	brak środków finansowych
			Liczba korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania źródło danych: Urząd Gminy Mstów	0	w trakcie aktualizacji planów		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne: Gmina Mstów	przedłużający się okres uchwalenia planów
			Długość ścieżek/tras rowerowych/piesznych (km) źródło danych: Urząd Gminy Mstów	ok. 25	ok. 30		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych, w tym: rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych	Zadanie własne: Gmina Mstów	
			Liczba nowych planów zadań ochronnych NATURA2000 źródło danych: RDOŚ	0	2		Rozpoznanie obszarów występowania, identyfikacja zagrożeń oraz określenie warunków ochrony i monitoring gatunków i siedlisk objętych	Zadanie monitorowane: RDOŚ	brak środków finansowych

							ochroną na obszarach Natura 2000 na potrzeby realizacji planów zadań ochronnych		
		Zwiększenie lesistości	Liczba nowych uproszczonych planów/inwentaryzacji źródło danych: Starostwo w Częstochowsie	0/0	2/0		Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Zadanie monitorowane: Powiat Częstochowski	brak środków finansowych
			Pozyskanie drewna (m ³) źródło danych: GUS	404	0		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Zadanie monitorowane: Nadleśnictwo Złoty Potok	brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów objęta uproszczonymi planami urządzania lasów (%) źródło danych: Starostwo w Częstochowsie	100	100	Zrównoważony rozwój lasów	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	Zadanie monitorowane: Powiat Częstochowski	brak środków finansowych
			Powierzchnia zalesień na rok (ha) źródło danych: Nadleśnictwo Złoty Potok, Starostwo w Częstochowsie	0	1,5		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych	Zadanie monitorowane: Powiat Częstochowski	brak środków finansowych
							Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Zadanie monitorowane: właściciele gruntów	brak zainteresowania zalesieniami

6.25. Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gmina Mstów	2	2	2	2	20	środki własne Gminy Mstów (ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	Gmina Mstów	10	10	12	12	120	środki własne Gminy Mstów	
		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Mstów	wg potrzeb					środki własne Gminy Mstów	

		Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych, w tym: rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych	Gmina Mstów	wg potrzeb	środki własne Gminy Mstów (ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW), POIŚ/RPO 2014-2020	
--	--	---	-------------	------------	---	--

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.26. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Nadleśnictwo Złoty Potok, Powiat Częstochowski, ZPKWŚ	20/rok	środki własne Nadleśnictwa, Powiatu Częstochowskiego, NFOŚiGW/WFOŚiGW	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	PZD w Częstochowie, ZDW w Katowicach	50/rok	środki własne Powiatu Częstochowskiego, Województwa Śląskiego	
		Prowadzenie działań z zakresu ochrony czynnej przyrody	ZPKWŚ	17/rok	środki własne ZPKWŚ	
		Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów prywatnych oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Powiat Częstochowski	100	środki własne Powiatu Częstochowskiego	w razie potrzeby
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Nadleśnictwo Złoty Potok	10/rok	środki własne Nadleśnictwa Złoty potok	
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	Powiat Częstochowski	10/rok	środki własne Powiatu Częstochowskiego	
		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych	Powiat Częstochowski	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego	w razie potrzeby
		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	właściciele gruntów	15/rok	środki własne właścicieli terenów	w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W TABELACH DOT. OCHRONY PRZYRODY:

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony środowiska

ORSIP - Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

PWIS – Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

WFOSiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

UPUL – Uproszczony Plan Urządzania Lasów

6.27. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń poważnymi awariami

lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2016/2017	Wartość docelowa rok 2022				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych	Ilość kontroli w zakresie ochrony środowiska/ilość naruszeń w przedsiębiorstwach źródło danych: WIOŚ	0/0	0/0	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia awarii)	Zadanie monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	brak środków na działania kontrolne
			Ilość jednostek OSP które dostały wsparcie źródło danych: Urząd Gminy Mstów	11	11		Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego	Zadanie własne: Gminy Mstów	brak środków finansowych
		Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska	Ilość PA na terenie gminy źródło danych: WIOŚ	0	0	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa	Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	Zadanie monitorowane: RDOŚ, organy ochrony środowiska	brak potrzeby realizacji zadania z powodu braku awarii
			Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Urząd Gminy Mstów	3	3		Edukacja społeczeństwa na na wypadek wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi	Zadanie własne: Gminy Mstów Zadanie monitorowane: Policja, PSP, WIOŚ, Sanepid	brak zaangażowania mieszkańców

6.28. Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	do 2025		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego	Gmina Mstów	w zależności od potrzeb i posiadanych i pozyskanych środków					środki własne Gminy Mstów, WFOŚiGW	jako kontynuacja
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi	Gmina Mstów	w miarę potrzeb					środki własne Gminy Mstów, ew. pozyskane z zewnątrz	zadanie realizowane jest na bieżąco

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.29. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2018 - 2025 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia awarii)	Zadanie monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	koszty zależą od ilości i zakresu kontroli	środki własne przedsiębiorstw, środki WIOŚ	
		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	Zadanie monitorowane: RDOŚ, organy ochrony środowiska	w zależności od skali awarii	środki własne RDOŚ, organy ochrony środowiska	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi	Zadanie monitorowane, Policja, PSP, WIOŚ, Sanepid	30	środki własne: Policji, PSP, WIOŚ	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Mstów, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Gminy Mstów, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W TABELACH DOT. POWAŻNYCH AWARII:

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony środowiska

WIOS – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WFOSiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

7. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2014 r., poz. 1649, z późn. zm.). Wynikają one z obowiązków i kompetencji organów powiatu i gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy Gminy, instytucji i organizacji działających na jego terenie.

Wszystkie te działania przyczyniają się do większej skuteczności i efektywności wdrażania zapisów zawartych w Programie. Z tej przyczyny procedura wdrażania i realizacji Programu powinna zostać jasno i czytelnie przedstawiona, tak by instytucje i organizacje działające w szeroko pojętej ochronie środowiska miały możliwość weryfikacji realizacji zestawionych w Programie celów i zadań środowiskowych.

Kolejnym cennym narzędziem do realizacji Programu jest zdobycie źródeł finansowania. Aby zapewnić sprawne funkcjonowanie zarządzania trzeba pamiętać o zasadzie zrównoważonego rozwoju i zapewnieniu sprawnych rozwiązań organizacyjnych nie tylko związanych z ochroną środowiska. Niezbędne jest by w procesie wdrażania Programu Ochrony Środowiska wzięły udział przedsiębiorstwa i instytucje różnych profili gospodarki oraz różnych sfer życia społecznego, wynikiem, czego możliwa będzie realizacja Programu, a także zachowanie ładu gospodarczego, społecznego i ekologicznego.

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska na poziomie Gminy związane jest z potrzebą oddzielenia zarządzania środowiskiem i wydzielenia go, jako odrębnego niezbędnego celu do realizacji. W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania.

Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu Programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne. Ważną rolę we wdrażaniu Programu mają wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie, zarówno te własne, czyli Gminy Mstów, jak i koordynowane, do których zaliczamy Zarządy Dróg, Nadleśnictwo, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, a także inne instytucje działające na terenie gminy.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu. (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy akcja ekologiczna). Warunkiem prawidłowego wdrożenia programu jest stosowanie zasad:

- współdziałania,
- wzajemnej wymiany informacji,
- otwartości i przejrzystości w stosunku do współuczestniczących w realizacji Programu.

Zasadne jest ze względu na wiele obowiązków i zadań pojawiających się na każdym etapie wdrażania Programu określenie możliwości rozłożenia środków i obowiązków na poszczególnych wykonawców Programu.

Dzięki współdziałaniu jednostek zaangażowanych w Program zostaną pozyskane środki finansowe i osiągnięte zamierzone efekty. Często duże znaczenie ma wykorzystanie doświadczeń sąsiednich jednostek administracyjnych, które wcześniej wdrażały na swoim obszarze Program. Partnerstwo w połączeniu z wymianą doświadczeń może stać się początkiem współpracy na szczeblu nie tylko lokalnym, ale także regionalnym.

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych przez poszczególne jednostki świadome własnej roli we wdrażaniu i odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w Programie. Najważniejsza i główna odpowiedzialność za prawidłowe wdrożenia spoczywa na Wójcie Gminy Mstów, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt współdziała z organami administracji samorządowej powiatowej, które dysponują narzędziami wynikającym z ich kompetencji. Starosta i Wojewoda dysponują narzędziem prawnym umożliwiającym ograniczenia korzystania ze środowiska. Źródła finansowania Programu stanowią środki własne samorządów, podmiotów gospodarczych, środki pozyskiwane z WFOŚiGW w Katowicach, z RPO WSL 2014-2020, funduszy unijnych, itp.

Instytucje związane z ochroną środowiska, między innymi takie jak Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny, przedkłada Radzie Powiatu Częstochowskiego sprawozdania roczne. Okresowo na poziomie gminy odbywają się posiedzenia komisji tematycznych, na których prezentowane są sprawozdania z działalności w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, edukacji, inwestycji czy promocji na terenie gminy.

Ponadto Wójt Gminy Mstów oraz Rada Gminy współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspektor Sanitarny, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska), prowadzą monitoring wód (Wody Polskie).

Tabela 18. Działania w ramach zarządzania środowiskiem

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2018-2025	Instytucje uczestniczące
1	Wdrażanie Programu ochrony środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Wójt Gminy Mstów
		Opracowanie Programu ochrony środowiska co 4 lata	Wójt Gminy Mstów
2	Edukacja ekologiczna, Komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Rada Gminy, Zarząd Powiatu Częstochowskiego, Zarząd Województwa, WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Gmina Mstów, Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie śląskim	WIOŚ, WSSE, RZGW, Gmina Mstów – w razie potrzeby

Elementem polityki ekologicznej Gminy jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych Programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz kontrola podejmowanych działań.

8. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2018, poz. 799 z późn. zm.), jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Gminie. Poprzedni dokument opracowany został w 2002 r.

Podstawą do opracowania niniejszego Programu są zalecenia wynikające z Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska z 2015 roku oraz zmiany prawne. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się dokonać porównania stanu środowiska z roku 2002 z obecnym według informacji z 2017 roku (natomiast jeśli brakowało takich informacji posłużono się danymi z 2016 oraz 2015 roku).

Ustawa Prawo ochrony środowiska nie określa sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca natomiast uwagę (art. 17), by opracowanie uwzględniało pewne dokumenty określone w art. 14, tj. strategię rozwoju, programy i dokumenty programowe, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 1649, z późn. zm), co zostało w dokumencie uwzględnione.

Przedmiotowe opracowanie dla Gminy Mstów zawiera takie elementy jak:

Wstęp - rozdział ten zawiera podstawę prawną i cel przygotowania programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu.

W rozdziale drugim wykazano spójność niniejszego opracowania z dokumentami nadrzędnymi opracowanymi we wcześniejszych latach szczebla krajowego, regionalnego i wojewódzkiego.

Rozdział trzeci to informacje ogólne o mieście. Zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych gminy. Konieczne było wskazanie uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (krajowych, wojewódzkich i powiatowych).

Rozdział czwarty to ocena aktualnego stanu środowiska. W rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska.

Wśród obszarów interwencji opisano i oceniono:

Gospodarowanie wodami

W 2017 roku w rejonie gminy Mstów prowadzono monitoring diagnostyczny obszarów chronionych w punkcie na rzece Warcie tj.: jcwp Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik. Wody powierzchniowe jcwp otrzymały I klasę dla elementów biologicznych, II klasę elementów hydromorfologicznych, I klasę dla wskaźników fizykochemicznych. Stan ekologiczny dla jcwp Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik określono jako umiarkowany, co świadczy o potrzebie poprawy jakości wód powierzchniowych.

W 2017 roku w rejonie gminy Mstów w jcwp Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik kontynuowano badania tych substancji, które przekraczały normy środowiskowe dla substancji priorytetowych w latach poprzednich. Stan chemiczny dla jcwp określono jako poniżej stanu dobrego, ze względu na ponadnormatywną zawartość związków benzo(a)pirenu, niklu i jego związków, fluorantenów. Dla pozostałych badanych wskaźników nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnej. Ocena końcowa została określona jako stan zły jcwp.

Na terenie gminy Mstów zlokalizowano dwa punkty monitoringu wód podziemnych w sieci monitoringu regionalnego tj. J319/R Mirów, J320/R Srocko.

W 2017 roku badania wód podziemnych prowadzone były w oparciu o regionalną sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej i sieć wojewódzką, uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywanych na terenie gminy do celów pitnych.

W podsystemie monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu chemicznego. Analiza wyników badań jakości wód podziemnych w wybranych punktach monitoringowych wskazuje, iż wody osiągnęły dobrą jakość wody (II klasa).

Gospodarka wodno – ściekowa

Długość sieci wodociągowej w gminie Mstów wynosi 125,9 km. Znajdujący się na terenie gminy wodociąg zasilany jest z ujęć głębinowych zlokalizowanych w Mstowie (średnia produkcja wody 978 m³/dobę) i Srocko (średnia produkcja wody 166 m³/dobę). W stacjach uzdatniania prowadzony jest proces dezynfekcji przy pomocy podchlorynu sodu. Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 10 660 mieszkańców, w tym 9440 mieszkańców Mstowa, natomiast wodociąg Srocko ok. 1220 mieszkańców.

Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Mstów wynosiła na koniec 2017 r. 51,5 km. Ścieki odprowadzane są na oczyszczalnię ścieków komunalnych zlokalizowaną w Jaskrowie, przy ul. Starowiejskiej 21. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów o dopuszczalnym

obciążeniu ładunkiem zanieczyszczeń 9 548 RLM i maksymalnym przepływie 912 m³/d. Oczyszczone ścieki kierowane są do rzeki Warta. Stąd też oczyszczalnia została włączona do programu „Budowa oczyszczalni ścieków w Gminie Mstów”.

Liczba mieszkańców gminy Mstów korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej na koniec 2017 r. wynosiła 3 910, co stanowi około 35,5% wszystkich mieszkańców gminy Mstów (średnia dla powiatu częstochowskiego wynosi 76%). Pozostali mieszkańcy odprowadzają ścieki do przydomowych oczyszczalni ścieków (około 25 szt.) lub bezodpływowych zbiorników na ścieki (2 281 szt.).

Zasoby geologiczne

Według „Bilansu...” na obszarze gminy Mstów występują:

3 ZŁOŻA WAPIENI I MARGLI W ZŁOŻACH:

- Latosówka – Rudniki II – złożo o powierzchni 77,37 ha eksploatowane,
- Mstów – złożo o powierzchni 191,85 ha, rozpoznane,
- Rudniki - Jaskrów – złożo o powierzchni 66,96 ha, eksploatowane

2 ZŁOŻA PIASKÓW I ŻWIRÓW W ZŁOŻACH:

- Zawada II – złożo o powierzchni 12,20 ha, eksploatowane,
- Tomala – złożo rozpoznane

W 2013 roku Starosta uznał za zakończoną rekultywację gruntów przekształconych działalnością górniczą związaną z powierzchniową eksploatacją kruszywa naturalnego „ZAWADA II” obejmującą grunty o powierzchni 3,6213 ha położone w miejscowości Zawada przeprowadzoną przez spółkę „Stanbud”. W ostatnich latach 2015-2017 nie prowadzono prac rekultywacyjnych i aktualnie nie ma terenów wymagających przeprowadzenia działań rekultywacyjnych.

Gleby

Gmina posiada rolniczy charakter. Rolnictwo stanowią w większości indywidualne gospodarstwa rolne.

Na terenie gminy dominują gleby kwaśno - bielcowe oraz w mniejszym stopniu rędziny, 60% gleb zalicza się do klasy V i VI, tworzące kompleks żytinio-ziemniaczany. Użytki zielone zajmują gleby klas IV i V. Gmina Mstów powierzchnią 119,57 km², z czego 78% stanowią użytki rolne, a z tego ponad 80% to grunty orne.

Wśród użytków rolnych dużą powierzchnię zajmują sady owocowe, szczególnie jabłoniowe.

Tereny rolnicze zlokalizowane są w południowej, wschodniej i północno wschodniej części gminy, tylko część północno-zachodnia ma charakter mieszkalny i usługowy. pod zasiewami jest 3028 ha, największy areal zasiewów stanowią zboża (75% powierzchni zasiewów). W tym szczególnie żyto, oraz pszenżyto jare. Zdecydowanie mniejszy udział mają ziemniaki (4,5% powierzchni zasiewów) oraz uprawy przemysłowe (1,3% powierzchni zasiewów).

W okresie 2015-2017 przeprowadzono 55 kontroli stosowania środków ochrony roślin, w 4 przypadkach stwierdzono brak szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin. Kontrolowano w analogicznym okresie także płody rolne na pozostałość środków ochrony roślin, na 16 kontroli w 3 przypadkach stwierdzono występowanie aktywnej substancji niedopuszczalnej.²⁷

W ostatnich latach Gmina nie wykonywała badań gleb użytkowanych rolniczo, nie dokonywano także porównawczych badań jakości gleb i zawartości w nich metali ciężkich. Według danych Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach w 2017 roku na terenie gminy Mstów przebadano grunty orne w 8 gospodarstwach (pobrano 126 próbek) na łącznej powierzchni 216,39 ha. Wyniki badań wskazują na zakwaszenie 19% badanych gleb, pozostałe gleby wykazywały odczyn obojętny (21% badanych gleb) lub zasadowy (54% badanych gleb). W związku z takimi wynikami potrzebę wapnowania na 76% powierzchni poddanej badaniom określono jako zbędną.

Gospodarka odpadami

Od 1 lipca 2013 r. odbiór odpadów komunalnych odbywa się na podstawie zapisów znolizowanej Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku. W oparciu o zapisy powyższej ustawy Rada Gminy Mstów uchwaliła akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku jak i szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Podmiotami odbierającymi (a tym samym wykonawcami usługi) są wyłonione w trybie zamówienia publicznego przedsiębiorstwa.

Przedsiębiorstwo bezpośrednio od właścicieli nieruchomości odbierają niesegregowane odpady komunalnych oraz odpady selektywnie zbierane takich jak szkło, papier, metal wraz z tworzywami sztucznymi, bioodpady oraz popiół. Gmina wyposaża nieruchomości w worki przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych oraz po zadeklarowaniu selektywnej zbiórki w pojemnik do zbierania odpadów zmieszanych.

²⁷ dane WIORIN, pismo nr WI.021.12.2018 z dnia 2 lipca 2018 r.

Regulamin utrzymania czystości i porządku określa rodzaje odbieranych odpadów, rodzaje pojemników na nieruchomościach oraz częstotliwości odbieranych frakcji. W oparciu o ww. zapisy sporządzono Harmonogram odbioru odpadów komunalnych precyzujący terminy odbioru poszczególnych odpadów z nieruchomości. Harmonogram ten podawany jest do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Odpady typu papier, tworzywa, szkło i odpady zmieszane odbierane są z nieruchomości zamieszkałych jedno- i wielorodzinnych z ustaloną częstotliwością. Jednocześnie wszystkie rodzaje odpadów mieszkańcy mogą samodzielnie dostarczyć do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowanym w Jaskrowie na terenie oczyszczalni ścieków.

Gospodarowanie odpadami podlega rocznemu obowiązkowi sprawozdawczości. Do 31 marca każdego roku prezydent przedkłada sprawozdanie Marszałkowi Województwa oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska. Za rok 2016 opracowana została także Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi.

Aktualnie zbiórką odpadów objętych jest 2850 właścicieli gospodarstw domowych.

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych.

W 2011 roku Gmina Mstów zleciła przygotowanie programu usuwania azbestu by wybrać najlepsze rozwiązania i warunki sukcesywnego usuwania azbestu - bardzo niebezpiecznego dla zdrowia ludzi i dla środowiska odpadu. Jednocześnie zleciła przeprowadzenie inwentaryzacji, by oszacować ilość azbestu, który należy usunąć. Od 2012 roku gmina Mstów corocznie prowadzi nabór wniosków o dotację na usuwanie azbestu. Dzięki temu w okresie 2012-2017 z terenu gminy usunięto 440,1 Mg wyrobów zawierających azbest.

Zasoby przyrodnicze w tym także leśne

Powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody na terenie gminy Mstów stanowiła około 36% powierzchni tj. 4330 ha.

Formami ochronnymi przyrody na terenie gminy Mstów są: park krajobrazowy (1), rezerwat przyrody (1), obszary Natura 2000 (2) oraz 6 pomników przyrody, które tworzą tzw. system obszarów i obiektów prawnie chronionych. Taki układ przestrzenny, wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody, zapewnia warunki do samoregulacji procesów przyrodniczych, naturalnych warunków hydrologicznych oraz właściwego korzystania z rekreacji i turystyki.

Zagrożenia poważnymi awariami

Na terenie gminy nie jest zlokalizowany żaden zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, wieża dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Lokalnym zagrożeniem dla chemizmu wód i gleb są dzikie miejsca składowania odpadów, które po zlokalizowaniu są niezwłocznie likwidowane, co ogranicza ich niekorzystne oddziaływanie na środowisko. Rocznie na terenie gminy likwidowanych jest kilka miejsc porzucania odpadów.

Sprawami związanymi z Obroną Cywilną Kraju w Urzędzie Gminy Mstów zajmuje się pracownik do spraw Zarządzania Kryzysowego Obronności i Obrony Cywilnej w Urzędzie Gminy w Mstowie.

Zagrożenia w transporcie drogowym a także w wypadku wystąpienia pożarów, zalań, podtopień czy likwidacji gniazd szerszeni (tylko na terenach publicznych) zwalczane są przez Ochotnicze Straże Pożarne.

W gminie w działa 11 jednostek OSP, które skupiają ponad 340 strażaków. Te największe to Mstów i Jaskrów.

Na okoliczność zdarzeń drogowych, przewozu niebezpiecznych substancji i ogólnego bezpieczeństwa drogowego pieszych i kierujących kontrole prowadzi na terenie gminy Mstów Wydział Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie przeprowadzając działania prewencyjne pojazdów.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT i stworzono w rozdziale szóstym cele i kierunki działań, a także harmonogramy realizacji zadań własnych – gminnych i zadań monitorowanych – czyli realizowanych przez instytucje administrujące uzbrojeniem terenu oraz przedsiębiorców i inne osoby prawne. Cele i kierunki działań w zakresie każdej dziedziny interwencji zostały zestawione w tabelach. Zapisano w nich nadrzędne cele środowiskowe, wskaźniki z podaniem wartości bazowej z roku 2017 lub 2016 oraz wartością do osiągnięcia w 2022 roku. Dopełnieniem celów i zadań jest wyszczególnienie każdego zadania wraz z określeniem jednostki odpowiedzialnej oraz czynników ryzyka jakie mogą mieć miejsce, co warunkuje realizację zadania. Przykładem jest brak pozyskanych środków finansowych na realizację zadania. Drugą częścią rozdziału szóstego są harmonogramy realizacji zadań, w których zadania mają określone koszty realizacji oraz źródła finansowania. W tej części zamieszczono także dodatkowe informacje o zadaniu, przykładem jest informacja, iż zadanie będzie realizowane jako kontynuacja lub tylko w razie zaistnienia potrzeby.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT i stworzono w rozdziale szóstym cele i kierunki działań, a także harmonogramy realizacji zadań własnych – gminnych i zadań monitorowanych – czyli realizowanych przez instytucje administrujące uzbrojeniem terenu oraz przedsiębiorców i inne osoby prawne. Cele i kierunki działań w zakresie każdej dziedziny interwencji zostały zestawione w tabelach. Zapisano w nich nadrzędne cele środowiskowe, wskaźniki z podaniem wartości bazowej z roku 2017 lub 2016 oraz wartością do osiągnięcia w 2022 roku. Dopełnieniem celów i zadań jest wyszczególnienie każdego zadania wraz z określeniem jednostki odpowiedzialnej oraz czynników ryzyka jakie mogą mieć miejsce, co warunkuje realizację zadania. Przykładem jest brak pozyskanych środków finansowych na realizację zadania. Drugą częścią rozdziału szóstego są harmonogramy realizacji zadań, w których zadania mają określone koszty realizacji oraz źródła finansowania. W tej części zamieszczono także dodatkowe informacje o zadaniu, przykładem jest informacja, iż zadanie będzie realizowane jako kontynuacja lub tylko w razie zaistnienia potrzeby.

W rozdziale siódmym opisano system realizacji Programu ochrony środowiska dla Gminy Mstów. Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu Częstochowskiego. W trakcie procedur opracowania „Programu...” Gmina zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1405 z późn. zm.). Po podjęciu uchwały Rady Gminy Program zostanie przyjęty do realizacji.

Co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie. Okresowo opracowywana będzie aktualizacja Programu. W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to także jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania, a także wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie.

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy instytucji i organizacji działających na terenie gminy.

W rozdziale dziewiątym opisano system monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska, który da obraz postępów w realizacji zamierzeń Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Mstów

Jednocześnie w związku z tym, iż co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie w celach (w rozdziale 6) stworzono pomocne narzędzie monitorujące stan realizacji Programu. Dla każdego zadania zapisanego w Programie określono wskaźniki realizacji ze stanem bazowym na 2017 rok oraz stanem docelowym na 2022 rok. Porównanie tych wskaźników pozwoli na ponowną ocenę stanu środowiska na terenie gminy. Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogram jego realizacji wskazuje się Referat Gospodarki Przestrzennej, Rolnictwa i Ochrony Środowiska w Urzędzie Gminy Mstów.

Realizacja zadań zaproponowanych w Programie przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności gminy, polepszenia warunków życia i zdrowia mieszkańców, a także poprawy jakości walorów środowiskowych.

BIBLIOGRAFIA**BIBLIOGRAFIA**

1. *Atlas Województwa Bielskiego*, PAN Kraków, 1981,
2. *Bank danych regionalnych* www.stat.gov.pl,
3. *Oceny jakości powietrza w województwie śląskim obejmujące rok 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 i 2017*,
4. *Dwunasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2013 rok, 2014*,
5. *Dziewiąta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2010 rok, 2011*,
6. *Geografia regionalna Polski*, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998 r.,
7. *Geomorfologia Polski. Tom 1. Polska Południowa Góry i Wyżyny*, praca zbiorowa pod redakcją M. Klimaszewskiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1972,
8. *GMO – problemy gospodarcze i ochrony przyrody* dr hab. Krzysztof Kasprzak, ekspert Polskiej Izby Ekologii,
9. *Hydrologia regionalna Polski – tom I, wody słodkie*, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007,
10. *Hydrologia regionalna Polski – tom II, wody mineralne, lecznicze i termalne oraz kopalniane*, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007,
11. *Informacja o stanie środowiska w latach od 2010 do 2016*
12. *Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód w 2013 r.*, WIOŚ w Katowicach,
13. *Klimat Polski*, A. Woś, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999,
14. *Korytarze ekologiczne w województwie śląskim-koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I – J. B. Parusel, K. Skowrońska, A. Wower*, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, 2007,
15. *Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, Druga Aktualizacja KPOŚK została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r. (AKPOŚK 2009)*,
16. *Kształtowanie krajobrazu, a ochrona przyrody*, pod red. K. Buchwalda i W. Engelhardta, PWRiL, Warszawa 1975,
17. *Mapa geologiczna Polski w skali 1:200 000*, H. Jurkiewicz, J. Woiński, IG Warszawa 1977,
18. *Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony*, A. Kleczkowski, AGH Kraków, 1990,
19. *Monitoring chemizmu gleb ornych Polski w latach 2010-2012, 2012-2015, 2015-2017*,
20. *Ocena jakości wód podziemnych w województwie śląskim w roku 2012*, WIOŚ w Katowicach,
21. *Odnawialne źródła energii i możliwości ich wykorzystania na obszarach nieprzemysłowych województwa Śląskiego*, 2005,
22. *Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego*,
23. *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego*,
24. *Polska 2025. Długookresowa Strategia Trwałego Rozwoju i Zrównoważonego Rozwoju*, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych przy współpracy z Ministerstwem Środowiska, Warszawa czerwiec 2000 r,
25. *Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy stężenie substancji w powietrzu*, 2010,
26. *Raport o stanie środowiska w województwie śląskim w latach od 2010 do 2017*,
27. *Sprawozdanie z monitoringowego pomiaru pól elektromagnetycznych*, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017
28. *Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego*, 2012,
29. *Strategia Rozwoju Systemu Transportu Województwa Śląskiego*, 2013,
30. *Strony internetowe:* www.cdpgs.katowice.pl, www.geoportal.gov.pl, www.gdos.gov.pl, www.natura2000.gdos.gov.pl, katowice.O.gov.pl;
31. *Śląski Monitoring Powietrza*, 2017,
32. *Zestawienie gmin (i miast wykazujących grunty do zalesienia) uporządkowane na podstawie liczby punktów odzwierciedlających ich preferencje zalesieniowe; wariant III – środowiskowy – Krajowy program zwiększania lesistości*, 2003,
33. <http://opitpp.orsip.pl/imap/>
34. <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/>

35. <http://katowice.rdos.gov.pl/>

36. <http://www.katowice.pios.gov.pl/>